

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

Вр. 9.

XIV.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

УКАЗИ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

ОДЛИКОВАЊА

Његово Величанство Краљ Александар I., указом Својим од 2. августа о. г., благоволео је одликовати :

у министарству просвете и црквених послова:

Орденом *Св. Саве* трећим редом: *Стевана Ловчевића*, начелника министарства просвете и црквених послова.

у Великој Школи:

Орденом *Двоглавог Белог Орла* петим редом: *Димитрија Нешића*, ректора Велике Школе, и *Ђоку Јовановића*, проф. и личног лекара Њ. В. Краља;

Орденом *Светога Саве* другим редом: *Михајла Валтровића*, проф. Вел. Школе;

Орденом *Св. Саве* трећим редом: *Јована Жујовића* и *Алфонса Дезире Магру*, професоре Вел. Школе;

Орденом *Белог Орла* петим редом: *Гргура Миловановића*, д-ра *Љубомира Недића*, *Андру Борђевића* и *Љубомира Ковачевића*, професоре Вел. Школе;

Орденом *Св. Саве* IV. редом: *Михајла Шљивића*, *Љубомира Стојановића*, *Саву Урошевића*, професоре Вел. Школе, и *Хермана Резнера*, учитеља немачког језика у Вел. Школи.

у средњим школама:

Орденом *Двоглавог Белог Орла* петим редом: *Д-ра Николу Петровића*, директора друге београдске гимназије;

Орденом *Светога Саве* трећим редом: *Живка Поповића*, професора б. учитељ. школе, и *Срету Стојковића*, проф. I. б. гимназије;

Орденом *Светога Саве* IV редом: *Ђуру Миљашевића*, директора треће београдске гимназије; *Ђоку Анђелковића*, директора јагодинске

н. гимназије; *Петра Живковића*, директора ужич. реалке; *Васу Димића*, професора I. београдске гимназ.; *Момчила Иванића*, проф. I. б. гимназ.; *Михаила Поповића*, проф. крушев. гимн.; *Мих. Марковића*, проф. нишке гимназије; *Ранка Петровића*, управ. нишке учитељ. школе; *Добросаву Ружића*, проф. ужичке реалке; *Луку Лазаревића*, професора учитељске школе; *Миливоја Симића*, проф. III. беогр. гимназије, и *Јосифа Свободу*, учитеља музике у I. беогр. гимназији.

Орденом *Светога Саве* петим редом: *Сретена Пашића*, директора параћинске ниже гимназије, и *Владимира А. Јовановића*, професора шабачке гимназије.

Орденом *Таковског Крста* четвртим редом: *Александра Хитрова*, наставника руског језика у Војној Академији;

у основним школама:

Орденом *Светога Саве* петим редом: *Петра Никетића*, *Николу Поповића*, *Николу Чолаковића* и *Михаила Јовића*, учитеље у Београду; *Михаила Милошевића*, учитеља у Крушевцу; *Илију Радосављевића*, учитеља у Зајечару, и *Николу Милорадовића*, учитеља у Крагујевцу.

у Народном Позоришту:

Орденом *Светога Саве* четвртим редом: *Милована Ђ. Глишића*, драматурга Народног Позоришта.

Од пензионисаних чиновника просветне струке:

Орденом *Белог Орла* петим редом: *Стев. Д. Поповића*, начелника мин. просв. и цркв. послова у пенсији;

Орденом *Белог Орла* петим редом: *Владимира Карића*, проф. у пенсији;

Орденом *Двоглавог Белог Орла* петим редом: *Симу Живковића*, директора гимназије у пенсији.

Његово Величанство Краљ, указом Својим од 20. авг. ове год., благоволео је одликовати орде-

ном Св. Саве четвртим редом: Јану Манојловића, професора ужичке реадке.

Постављења.

Његово Величанство Краљ Александар I., Указом Својим од 15. августа о. г., благоволео је, на предлог председника министарског савета, министра просвете и црквених послова, поставити: за администратора цивилисте и крупних добара II. класе, *Милорада П. Шапчанина*, управника III. класе Народног Позоришта, по потреби службе;

за управника II класе Народног Позоришта, *д-ра Николу Ј. Петровића*, директора и професора II београдске гимназије, по потреби службе.

ВЕЛИКА ШКОЛА

Указом Њ. В. Краља, од 6. јула о. г., на предлог министра просвете и цркв. послова а на основу §. 31. закона о устројству Вел. школе, постављени су:

за професора српске историје, *Љубомир Ковачевић*, досадашњи професор Војне Академије;

за професора филологије, *Љубомир Стојановић*, досадашњи професор II. београдске гимназије.

СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Њ. В. Краљ, указом од 15. авг. ове године, благоволео је поставити:

у Богословији: за професоре: архимандрита *Фирмилијана*, професора нишке гимназије, *Светолика Ранковића*, професора нишке учитељске школе, и *Димитрија Јосића*, управитеља београдске учитељ. школе, сву тројицу по потреби службе; — *Јосифа Стојановића* и *Павла Швабића*, предаваче Богословије, и *Милана Ђуричића*, пређашњег професора;

у првој београдској гимназији: за професоре: *Косту Ковачевића*, професора III београдске гимназије, и *Алексу Новковића*, професора крагујевачке гимназије, обојицу по потреби службе; — *Милоша Пејиновића*, професора дозничке ниже гимназије, и *Ђуру Димића*, професора нишке гимназије, обојицу по молби;

у другој београдској гимназији: за директора и професора, *Ранка Петровића*, управитеља учитељске школе у Нишу, по потреби службе а по његову пристанку; — за професоре: *Живојина Јанићијевића*, професора крагујевачке гимназије, и *Илију Вукићевића*, професора треће београдске гимназије, обојицу по потреби службе; — *Хенрика Лилера*, предавача исте гимназије;

у трећој београдској гимназији: за професоре: *Саву Антоновића*, професора прве београдске гимназије, и *Димитрија Милојевића*, проф. друге београдске гимназије, обојицу по потреби службе; — *Павла Поповића*, предавача исте гимназије;

у крагујевачкој гимназији: за директора и професора, *Милоша Марковића*, професора исте гимназије, по потреби службе; — за професоре: *Панту Милановића*, професора вел.-градиштанске ниже гимназије; *Михаила Илића*, проф. врањске гимназије, и *Бошка Савића*, професора зајечарске гимназије — сву тројицу по потреби службе;

у нишкој гимназији: за директора и професора, *Михаила Марковића*, професора исте гимназије, по потреби службе;

у пиротској гимназији: за директора и професора, *Јанићија Поповића*, професора крушевачке гимназије, по потреби службе;

у пожаревачкој гимназији: за професора, *Јована Несторовића*, проф. гимн. у оставци;

у чачанској гимназији: за директора и професора, *Божу Кнежевића*, професора нишке гимназије, по потреби службе;

у шабачкој гимназији: за директора и професора *Васу Димића*, проф. I. б. гимназије, по потреби службе; — за професоре: *Ђорђа Коку*, проф. горњо-милановачке н. гимназије, по молби; *Драгутина Антића*, проф. I. б. гимн., по потреби службе, и *Миливоја Башића*, предавача у истој гимназији;

у београдској учитељској школи: за професора *Луку Лазаревића*, професора врањске гимназије, по потреби службе а по његову пристанку; — указом од истога дана постављен је *Лука Лазаревић* за управитеља учит. школе у Београду;

у врањској гимназији: за професора: *Мату Млишара*, директора и професора вел.-градиштанске н. гимназије, по потреби службе;

у зајечарској гимназији: за професоре: *Ђорђа Нишића*, директора и професора пиротске гимназије, и *Андру Матића*, професора књажевачке ниже гимназије — обојицу по потреби службе;

у крушевачкој гимназији: за професора, *Светозара Атанацковића*, директора и професора нишке гимназије, по потреби службе;

у ваљевској гимназији: за директора и професора, *Стевана Фотића*, професора у истој гимназији, по потреби службе;

у вел. градиштанској н. гимназији: за директора и професора, *Миливоја Савића*, професора III. б. гимназије, по потреби службе;



у горњо-милановачкој нижој гимназији: за директора и професора, *Васу Филиповића*, директора и професора чачанске гимназије, по потреби службе; за професора *Јавана Јаворца*, професора књажев н. гимн., по потреби службе;

у књажевачкој нижој гимназији: за директора и професора, *Милана Зарића*, професора пожаревачке гимназије, по потреби службе;

у лозничкој нижој гимназији: за директора и професора, *д-ра Симу Тројановића*, професора у истој школи, по потреби службе;

у неготинској гимназији: за директора и професора, *Борђа Стојковића*, професора исте гимназије, по потреби службе;

у смедеревској нижој гимназији: за директора и професора, *Миту Живковића*, директора и проф. неготинске гимназије, по потреби службе;

у свилајначкој нижој гимназији: за професора, *Николу Тодоровића*, професора зајечарске гимназије, по потреби службе;

у нишкој учитељској школи: за контрактуалног професора, под обичним условима за стране поданике, *Перу Керечког*, предавача пожаревачке гимназије.

Пензионовања

Указом Његовог Величанства Краља, од 15. августа о. г., на предлог мин. просв. и пръв. посл. стављени су у стање покоја с пензијом, која им припада по годинама службе:

у богословији: архимандрит *Инокентије*, ректор и професор Богословије; — у државној штампарији: *Стеван Рајчевић*, управник прве класе, обојца на основу § 70. закона о чиновн. грађ. реда; — у шабачкој гимназији: *Сима Вимбић*, директор и проф. исте гимназије, на основу §. 69. закона о чиновн. грађ. реда, по својој молби.

ПРЕТПИСИ МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

ВЕЛИКА ШКОЛА

Разрешење

Миливоје Јосимовић, проф. Вел. Школе, разрешен је од своје дужности 20. авг. ове год., услед промене положаја.

СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Постављења

Претписом министровим постављени су:

у ваљевској гимназији: за предавача *Михаило Борђевић*, сврш. философ, 23. авг. ове год.;

— за хонор. вероучитеља ђакон *Љубомир Марковић*, 28. авг. ове год.;

у врањској гимназији: за хон. вероучитеља ђакон *Харитон Поцковић*, 28. авг. ове год.;

у зајечарској гимназији: за предавача *Владимир Тодоровић*, сврш. филос., 23. авг. ове год.;

у крушевачкој гимназији: за хонор. вероучитеља ђакон *Љубодраг Јаковљевић*, 28. авг. ове године;

у неготинској гимназији: за хонор. вероучитеља ђакон *Михаило Милојковић*, 28. августа ове год.;

у нишкој гимназији: за предавача *Радослав Агатоновић*, сврш. филос., 23. авг. ове год.;

у пиротској гимназији: за предаваче: *Љубомир Матић* и *Радивоје Илић*, сврш. философи, и *Борђе Мелентијевић*, пређ. предавач, 23. авг. ове год.; — за учитеља цртања II класе *Александар Пржић*, учитељ цртања у оставци, 23. авг. ове год.;

у чачанској гимназији: за предавача *Милан М. Томић*, сврш. филос., 23. авг. ове год.; — за хонор. вероучитеља свештеник *Сретен Михаиловић*, 28. авг. ове год.;

у шабачкој гимназији: за хонор. вероучитеље: свештеник *Филип Симић* и ђакон *Радосав Давидовић*, 28. авг. ове год.;

у ужичкој реалци: за хонор. вероучитеља свештеник *Јеврем Туцовић*, 28. авг. ове год.;

у београдској Вишој Женској Школи: за класну учитељицу *Ангелина Видићева*, учитељица осн. школе, 29. авг. ове год.; — *Јеврем Илић* и *Дим. Јосић*, професори Богословије, да врше своју дужност у овом заводу, и то први да предаје веронауку, а други педагошке предмете, 30. авг. ове год.; — *Цана С. Јовановића*, за учитељицу свирања у клавир, 31. авг. ове год., с тим, да од државе не прима плату, већ да ју плаћају ученице, које желе учити свирање;

у крагујевачкој Вишој Женској Школи: за класну учитељицу *Иконија Клајићева*, учитељица севојничке осн. школе, 20. авг. ове год.;

у алексиначкој нижој гимназији: за хонор. вероучитеља свештеник *Аврам Миловановић*, 28. авг. ове год.;

у вел.-градиштанској нижој гимназији: за хонор. вероучитеља ђакон *Коста Благојевић*, 27. авг. ове год.;

у гор.-милановачкој нижој гимназији: за хонор. вероучитеља свештеник *Стојан Николић*, 28. авг. ове год.;

у јагодинској нижој гимназији: за хонор. вероучитеља ђакон *Михаило Петровић*, 28. авг. ове год.; — за учитељицу жен. рада *Драга Бојовићева*, 19. авг. ове год.;

у књажевачкој нижој гимназији: за предаваче: *Грандафило Јеленковић* и *Илија Поповић*, сврш. философи, 23. авг. ове год.; — за хонор. вероучитеља свештеник *Лазар Петровић*, 28. авг. ове год.; — за учитељицу жен. рада *Милева Стојановићева*, 19. авг. ове год.;

у лесковачкој нижој гимназији: за хонор. вероучитеља свешт. *Стев. Комненовић*, 28. авг. ове год.;

у параћинској нижој гимназији: за хонор. вероучитеља свешт. *Захарија Петковић*, 28. авг. ове год.;

у свидајначкој нижој гимназији: *Милан Буричић*, професор Богословије, да врши дужност вероучитеља, 22. авг. ове год.;

у смедеревској нижој гимназији: за хонорарног вероучитеља ђакон *Милан Влајковић*, 27. авг. ове год.

Премештаји

Претписом министровим премештени су:

у ваљевску гимназију: *Милош Милошевић*, предавач ужичке реалке, 23. авг. ове год., по потреби службе;

у врањску гимназију: *Љубомир Борђевић*, учитељ језика II. класе пожарев. гимназије, 16. авг. ове год., по потреби службе; — *Никола Јакшевић*, предавач крагујев. гимназије, 23. авг. ове год., по потреби службе;

у зајечарску гимназију: *Михаило Живковић*, предавач пиротске гимн., 23. авг. ове год., по потреби службе;

у крагујевачку гимназију: *Јован Јовановић*, предавач зајечарске гимназије, 23. авг. ове године, по потреби службе;

у крушевачку гимназију: *Светислав Здравковић*, предавач II. беогр. гимн., 23. авг. ове год., по потреби службе;

у неготинску гимназију: *Јован Станђевић*, предавач зајечарске гимн., 16. авг. ове год., по молби;

у чачанску гимназију: *Богосав Илић*, предавач лесков. н. гимн., 16. авг. ове год., по молби, — *Радован Врачарић*, предавач књажевачке н. гимн., 23. авг. ове год., по потреби службе;

у ужичку реалку: *Јован Нонић*, предавач шабачке гимн., 23. авг. ове год., по потреби службе;

у крагујевачку вишу женску школу: за класну учитељицу: *Леоисава Лекиница*, кл. учит. беогр. В. Ж. Школе, 19. авг. ове год., по потреби службе;

у вел.-градиштанску нижу гимназију: *Владимир Петровић*, предавач књажев. н. гимн., 16. авг. ове год., по молби;

у лозничку нижу гимназију: *Љубомир Миловановић*, предавач гор.-миланов. н. гимн., 16. авг. ове год., по молби;

у параћинску нижу гимназију: *Никола Борић*, учитељ црт. II. класе врањске гимн., 16. авг. ове год., по молби;

у смедеревску нижу гимназију: *Милица Ристићева*, учитељица жен. рада јагодин. н. гимназије, 19. авг. ове год., по молби.

Разрешења

Претписом министровим разрешени су:

у зајечарској гимназији: предавач *Тјешимир Старчевић*, 18. авг. ове год., по молби;

у пожаревачкој гимназији: предавач др *Доброслав Игњатовић*, 30. авг. ове год., по молби;

у шабачкој гимназији: учитељ језика III. класе, *Илија Јовановић*, 23. авг. ове год.

Пензионовања

Претписом министра просв. и цркв. послова стављене су у пензију: *Јелена Михаиловићка*, класна учитељица беогр. в. жен. школе, 25. авг. ове год., по молби; — *Милева Буловићка*, класна учит. беогр. в. ж. школе, 25. авг. ове год.

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Постављења

Претписом министровим постављени су:

у Београду: за учитељицу IV. разр. женске школе на Зап. Врачару, *Софија Донткијевићева*, сврш. уч. в. ж. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу I. разр. женске школе у Палилуди, *Јелисавета Цветковићева*, сврш. уч. в. ж. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу II. р. мушке школе на Источном Врачару, *Милица Лукићева*, сврш. уч. в. ж. школе с испитом, 11. авг. о. г.;

у ваљевском округу: за учитељицу I. р. 2. од. мушк. шк. на Убу, *Драга Буђевићева*, сврш. учитељица в. ж. школе с испитом, 11. авг. о. г.;

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А



УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

— за учитељицу I разр. осн. школе у Рабровици, *Љубица Јовичићева*, сврш. ученица в. ж. школе с испитом, 11. авг. о. год.; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Пођути, *Милија Петровић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; —

у врањском округу: за учитеља осн. школе у Разгојни, *Владимир Петровић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу 3. од. II р. мушке школе у Лесковцу, *Милева Маринковићка*, сврш. уч. в. ж. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Првонегу, *Риста Стевановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Губеревцу, *Светозар Крстић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Бојнику, *Радован Дамњановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља II, III и IV р. осн. школе у Лебану, *Милосав Радишић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу I р. осн. школе у Печењевцу, *Зорка Јовановићка*, сврш. ученица в. жен. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Владисни, *Танасије Јовановић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Моштаници, *Павле Стојановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Медвеђи, *Петар Баковић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; —

у крајинском округу: за учит. I р. у Душановцу, *Милева Кузмановићева*, сврш. учит. в. ж. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља III и IV р. муш. шк. у Доњ. Милановцу, *Војислав Милошевић*, сврш. ђак уч. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Јасеници, *Миладин Берамилац*, сврш. ђак уч. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Бордељу, *Јован Крагуљевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Лукама, *Недељко Савић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Вел. Врбици, *Добривоје Иванковић*, сврш. ђак учит. шк. без испита, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Корбову, *Драгутин Пешић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Тамничу, *Драгутин Симић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Подвршкој, *Милутин Станковић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Вел. Јасњкови, *Михаило Максимовић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Речкој, *Кузман Пивашевић*, пређ. привр. учитељ, 27. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Сипу, *Владимир Дачић*, сврш. ђак учит. шк.

с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Бољетину, *Милосав Радосављевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Поповици, *Милан Станковић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Метришу, *Драгутин Јанићијевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. мушке шк. у Вајузју, *Владимир Николић*, пређ. привр. учитељ, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Рткову, *Петар Вуксановић*, сврш. ђак уч. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Рудној Глави, *Михаило Дамњановић*, сврш. ђак уч. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу I р. осн. школе у Михаиловцу, *Катарина Миловановићева*, пређ. привр. учитељица 11. авг. о. г.; — за учитељицу жен. школе у Корбову, *Мандина Вулетина*, сврш. уч. в. ж. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; —

у крагујевачком округу: за учитеља I. од III р. осн. шк. у Тополи, *Максим Радосављевић*, пређ. учитељ, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Доњој Сабанци, *Зарија Милосављевић*, свршени ђак уч. шк. без испита; 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Белосавцима, *Благоје Чоловић*, сврш. ђак учит. школе, с испитом; 11. авг. о. г.; — за учитељицу I. од. I р. мушке школе у Крагујевцу, *Наталија Грујићева*, сврш. уч. в. ж. школе, с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. 2. од. IV р. жен. школе у Крагујевцу, *Зорка Лукићева*, сврш. уч. в. ж. школе, с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Забојници, *Стеван Миловановић*, сврш. ђак уч. шк. без испита, 11. авг. о. г.; — за учитељицу I и II р. осн. шк. у Вуковику, *Милева Николићева*, сврш. уч. в. ж. школе с испитом; 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Влакчи, *Божедар Гавриловић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; —

у крушевачком округу: за учит. осн. шк. у Дворанима, *Милан Дачић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља III и IV р. осн. шк. у Кулини, *Михаило Симић*, пређ. учитељ, 11. авг. о. г.; —

у моравском округу: за учитељицу I р. осн. шк. у Јасци, *Даринка Поповаћева*, сврш. учен. в. ж. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Доњем Крчину, *Василије Јовановић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Гложанима, *Љубомир Пантелић*, сврш. ђак учит. школе, без испита, 11. авг. о. г.; — за учитеља III и IV р. осн. шк. у Велици, *Трајко Стојановић*, пређ. привр. учитељ, 11. авг. о. г.; —

у пиротском округу: за учитеља осн. школе у Конопници, *Лазар Милковић*, сврш. ђак учит.

шк. с испитом, 11. авг. о. г., — за учит. осн. шк. у Моклишту, *Витор Јелесијевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Стрелцу, *Владимир Николић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Јаловик Извору, *Војислав Јаковљевић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Крушевици, *Чедомил Нешковић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Љубераџи, *Душан К. Поповић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Студени, *Алекса Поповић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Суводолу, *Војислав Стевановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Рупњу, *Војислав Михаиловић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу 1. од. I. р. муш. шк. у Пироту, *Живана Јоцићева*, сврш. учен. в. ж. школе, с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. I и II р. женске школе у Власотинцу, *Стана Николићева*, пређ. учитељица, 23. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Мокрој, *Владимир Миладиновић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. год.; —

у подринском округу: за учит. осн. шк. у Дебрцу, *Коста Пешић*, сврш. ђак учит. шк. без испита 11. авг. о. г., — за учит. осн. шк. у Оровици, *Јоксим Жугић*, пређ. учитељ; 11. авг. о. г.; — за учитељицу 1 и 2. од. II р. осн. шк. у Црној Бари, *Тинка Јоцковићева*, сврш. уч. в. жен. школе с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Гор. Буковици, *Видосав Смиљанић*, сврш. ђак уч. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Белотићу, *Миладин Шуманчевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Глушцима, *Адам Здравковић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом 11. авг. о. год.; —

у подунавском округу: за учитељицу 2. од. I р. женске шк. у Смедереву, *Вукосава Живковићка*, пређ. учитељица; 10. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Рушњу, *Риста Стојановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Рудовцу, *Владимир Стевановић*, сврш. ђак учитељ. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за уч. осн. шк. у Кнежевцу, *Михаило Виторовић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. год.; — за учит. I и II р. осн. шк. у Липама *Драга Бранковићева*, сврш. уч. в. ж. школе с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Дражевцу *Милан Малешевевић*, привр. учитељ; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Водицама; *Бождар Митровић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит.

осн. шк. у Коларима, *Илија Марковић*, сврш. богослов; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Скобаљу, *Спасоје Пеловић*, сврш. ђак уч. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. I и II р. осн. шк. у Неменикућама, *Зорка Стојановићка*, пређ. учитељица; 11. авг. о. год.; — за учит. I р. осн. шк. у Милошевцу, *Катарина Илићка*, пређ. учитељица; 23. авг. о. г.; — за учит. III и IV разр. осн. шк. у Умчарима, *Михаило Крстић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. год.; —

у пожаревачком округу: за учит. осн. шк. у Кучајни, *Михаило Цветковић*, сврш. ђак уч. шк. без испита; 25. авг. о. г., — за учит. осн. школе у Раброву, *Марјан Ивановић*, пређ. учитељ; 11. авг. о. г.; — за учит. II III и IV р. осн. шк. у Нересници, *Милан Савић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. III и IV. р. основне шк. у Браничеву, *Драгољуб Буквић*, пређ. учитељ.; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Брзоходу, *Новица Павловић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Златову, *Ђорђе Јовановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Вел. Седу, *Иван Алексијевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Раковој Бари, *Сава Бајић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Суводолу, *Живан Милић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Вошановцу, *Љубомир Костић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Војлову, *Бошко Јосић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Ђовдину, *Светозар Обрадовић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за уч. II III и IV р. осн. шк. у Брежанима, *Михаило Стојановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Табановцу, *Атанасије Витић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Брадарцима, *Велимир Кузмановић*, сврш. ђак уч. шк. без испита; 11. авг. о. год.; —

у рудничком округу: за учит. I р. осн. шк. у Мрчајевцима, *Анка Бербовићева*, сврш. учен. в. ж. школе с испитом; 28. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Лукама, *Малиша Миковић*, сврш. ђак. учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за уч. осн. школе у Мајдану, *Петар Марић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом; 11. авг. о. г.; — за учит. I и II р. осн. шк. у Калањевцима, *Даница Стојановићева*, пређ. учитељица; 11. авг. о. г. —

у тимочком округу: за учит. основ. школе у Блендији, *Трифун Стојковић*, сврш. ђак учит.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

шк. с испитом; 11. авг. о. г., — за учит. основ. школе у Балинцу, *Светислав Марковић*, свршени ђак учит. шк. с испитом; — 11. авг. о. год.

у топличком округу: за учит. осн. шк. у Бакусу, *Драгомир Ивковић*, сврш. ђак учит. шк. без испита, 11. авг. о. г.; — за учит. II, III и IV р. осн. шк. у Гор. Матејевцу, *Тешиман Николић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Облачини, *Стеван Милосављевић*, сврш. ђак учит. шк. без испита, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. школе у Блацу, *Тома Стојановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. III р. осн. муш. шк. у Куршумлији, *Марко Марковић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; —

у ужичком округу: за учит. осн. школе у Скавањима, *Радован Перовић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Придворици, *Драгугин Оцоколић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. 2. од. I р. муш. школе у Пожези, *Јелена Кубуровићева*, сврш. уч. в. ж. шк. с исп., 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Бачевцу, *Владислав Жеравчић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учит. осн. шк. у Каленићу, *Божедар Поповић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 25. авг. о. г.; — за учит. жен. шк. у Вајиној Башти, *Стана Бурђевићева*, пређ. привр. учитељица, 11. авг. о. г.; —

у црноречком округу: за учит. осн. школе у Гор. Белој Реци, *Никола Живковић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Јабланици, *Костадин Миловановић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. школе у Боговинама *Милан Живановић*, сврш. ђак учит. школе с испитом, 11. авг. о. г.; — за уч. осн. шк. у Бору, *Милица Милошевић*, сврш. ђак учит. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитељицу I р. осн. шк. у Рготињи, *Катарина Ленђелова*, сврш. уч. в. ж. шк. с испитом, 11. авг. о. г.; — за учитеља осн. шк. у Малом Извору, *Коста Сиасић*, пређ. привр. учитељ, 11. авг. о. год.

Премештаји

Претписом министровим премештени су:

у Београду: за учитеља III р. мушке школе на Зап. Врачару *Јован П. Јовановић*, учитељ II р. осн. школе у Мрчајевцима, окр. рудничког 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу II р. жен. школе на Зап. Врачару *Јелена П. Јовановићка* учитељица I р. осн. школе у Мрчајевцима округа рудничког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља

I р. мушке на Сави, *Ђорђе Јовановић*, учитељ III разр. мушке школе у Рековцу, окр. морав. 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља III р. муш. школе на Дорђољу, *Стеван М. Окановић* учитељ III и IV р. у Каменици, окр. топлич. 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља I од. IV разр. мушке школе у Палилули *Никола Чолаковић*, учит. IV разр. мушке школе у Врању, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља II р. мушке школе у Палилули *Михаило Станојевић*, учитељ IV. р. мушке школе у Ивањици, окр. ужичког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу IV. р. женске школе на Источном Врачару *Даринка Миловановићева*, учитељица III и IV р. женске школе у Буприји, 10. авг. о. год., по молби; — за учитељицу I. р. мушке школе на Теразијама *Даринка Ранковићева*, учитељица I р. мушке школе у Шапцу, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу III р. женске школе у Палилули *Живана Бујдићка* учитељица 2. од. II р. мушке школе у Лесковцу, окр. врањ. 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу II р. мушке школе на Чубури *Ангелина Видићева*, учитељица II р. женске школе у Смедереву 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I р. мушке школе на Чубури, *Вукосава Нинићева*, учитељица 2. од. II р. мушке школе у Пироту; 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II, III и IV р. осн. школе у Топчидеру *Лазар Обрадовић*, учит. IV разр. мушке школе у Крагујевцу, у доњем крају вароши, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I р. осн. школе у Топчидеру, *Катарина Ристићева*, учитељица I. разр. осн. школе у Ратарима, окр. подунавског, 10. авг. о. г. по молби; —

у Нишу: за учитеља III и IV р. муш. шк. у Београд-Махали, *Велимир Павловић*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Витовници, окр. чојаревац. 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља 4. од. III разр. мушке школе *Илија Радосављевић*, учитељ 1. од. I р. мушке школе у Њњажевцу, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља 3. од. IV р. мушке школе, *Стеван Гојковић*, учитељ III и IV р. осн. шк. у Вратарници, окр. црнореч. 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу 5. од. I р. мушке школе, *Станка Протићка*, учитељица I р. осн. школе у Валеvcу, окр. тимочког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу 1. од. II р. женске школе *Симка Ивковићка*, учитељица I р. осн. шк. у Коњусима, окр. моравског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу 3. од. II р. муш. шк. *Софија Гојковићка*, учитељица I и II р. осн. школе у Вратарници, окр. црнор. 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу 3. од. II р. жен. школе, *Софија Поповићева*, учитељица I. и II. р. осн. школе у Ко-

бишници, окр. крајинског, 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I. од. I р. мушке школе, *Цвета Павловиќка*, учитељица II р. жен. шк. у Параћину, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља сва 4 р. мушке шк. у Јагодин-Махли, *Никола Соколовиќ*, учитељ III и IV р. осн. школе у Гроцкој, окр. подунав. 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу 2. од. II р. жен. школе *Јерина Соколовиќка*, учитељица I. од. I и II р. мушке школе у Гроцкој, окр. подунавског, 10. авг. о г., по молби; —

у ваљевском округу: за учитеља IV разр. мушке школе у Обреновцу, *Драгомир Борђевиќ*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Стублинама окр. ваљевског, 10. авг. о г. по молби; — за учитељицу I р. мушке школе у Обреновцу, *Христина Тешићева*, учитељица I и II р. осн. школе у Садаковцу, окр. пожаревач., 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу III и IV р. осн. жен. школе у Обреновцу, *Милица Димитријевиќка*, учитељица I р. мушке школе на Зап. Врачару, у Београду, 10. авг. о г., по потреби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Вукони, *Милутин Жујовиќ*, учитељ сва 4 разр. осн. школе у Врчину, окр. подунавског, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља II, III и IV р. осн. школе у Каменици, *Панга Лазаревиќ*, учитељ сва 4. разр. осн. школе у Грошници, окр. крагујевачког, 10. авг. о г. по потреби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Цветановцу, *Вићентије Ђировиќ*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Лукавици, окр. подунавског, 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I р. осн. школе у Пироману, *Јелена Поповиќка*, учитељица 2. од. I р. осн. школе у Медвеђи, окр. крушевач., 10. авг. о г., по молби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Голој Глави, *Десиог Станојловиќ*, учитељ III и IV р. осн. школе у Коцељеви, окр. подрин. 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I р. осн. школе у Боговађи, *Милева Мирковиќка*, учитељица сва 4 р. жен. школе у Годупцу, окр. пожаревач., 10. авг. о г., по потреби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Мионици, *Васа Урошевиќ*, учитељ III и IV р. осн. школе у Јовцу, окр. моравског, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Грабовцу, *Михаило Накиќ*, учитељ II, III и IV р. осн. шк. у Пироману, окр. ваљев.; 10. авг. о г., по молби; — за учитеља II и III р. осн. школе у Осечини, *Коста Андријашевиќ*, учитељ 1. од. IV р. мушке школе у Ваљеву, 10. авг. о г., по потреби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Стублинама, *Стеван Поповиќ*, учитељ сва 4 р. осн. шк. у Радаљу, окр. подринског, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Рибници, *Милутин Ралегиќ*

учитељ сва 4 р. осн. школе у Ивковцу, окр. морав., 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Мионици, *Катарина Богдановиќка*, учитељица I и II р. осн. шк. у Церовцу, окр. подунавског, 10. авг. о г., по потреби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Свели, *Димитрије Ћосиќ*, учитељ сва 4 р. осн. шк. у Рушњу, окр. подунавског, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Забрежу, *Коста Глишиќ*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Вукони, окр. ваљевског, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Тврдојевцу, *Димитрије Паунковиќ*, учитељ II, III и IV р. осн. школе у Каменици, окр. ваљев., 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Суводању, *Леошава Миловановиќка*, учитељица I. од. I р. осн. мушке школе у Ваљеву, 10. авг. о г. по потреби; — за учитеља II р. мушке шк. у Обреновцу, *Јован Пангиќ*, учитељ III и IV р. осн. школе у Венчанима, окр. подунавског, 10. авг. о г., по потреби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Суводању, *Алексије Спасојевиќ*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Љуберађи, окр. пиротског, 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I р. осн. школе у Осечини, *Александра Наумовићева*, учитељица V и VI р. осн. жен. школе у Обреновцу, 10. авг. о г., по потреби; — за учитељицу сва 4 р. женске школе на Убу, *Зорка Ристићева*, учитељица I р. мушке школе у Смедереву, 10. авг. о г., по потреби; — за учитеља I. од. I р. мушке школе у Ваљеву, *Милутин Филиповиќ*, учитељ сва 4 разр. осн. школе у Враћевшници, окр. рудничког, 10. авг. о г., по молби; — за учитеља I. од. III разр. мушке школе у Ваљеву, *Нинко Цветојевиќ*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Врањској, окр. подринског, 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу 1. од. II р. ж. шк. у Ваљеву, *Јулијана Филиповиќка*, учитељица I р. осн. школе у Осечини, окр. ваљев., 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу III р. осн. жен. школе у Ваљеву, *Сеферинка Пошовићева*, учитељица I и II р. осн. школе у Суводању, окр. ваљев., 10. о г., по молби; — за учитељицу I. од. I р. жен. школе у Ваљеву, *Даринка Адамовиќка*, учитељица IV р. ж. школе у Београду, на Запад. Врачару, 10. авг. о г., по потреби; —

у врањском округу: за учитеља 2. од. V р. мушке школе у Лесковцу, *Јован Биволаревиќ*, учитељ III и IV р. осн. школе у Шопињу, окр. подунавског, 10. авг. о г., по молби; — за учитељицу I р. жен. школе у Лесковцу, *Јелена Бибићка*, учитељица сва 4 р. осн. шк. у Избеници, окр. моравског, 10. авг. о г., по молби; — за

WWW.UNIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

учитељицу III р. жен. школе у Лесковцу, *Персида Колаковићева*, учитељица I. од. IV р. жен. школе у Крагујевцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља 2. од. IV р. мушке школе у Врању, *Јанко Бошковић*, учитељ сва 4 р. у Моштаници, окр. врањског, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља I. од. V р. мушке школе у Врању, *Тома Соколовић*, учитељ сва 4 р. осн. школе у Ласцу, окр. рудничког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу II р. жен. шк. у Врању, *Персида Борђевићева*, учитељица I и II р. осн. школе у Клићу, окр. крагујевач., 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља, VI разр. мушке школе у Врању, *Илија Стошић*, учитељ II, III и IV р. осн. школе у Боњинцу, окр. пиротског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I. од. II р. мушке школе у Врању, *Јелена Стошићки*, учитељица I р. осн. школе у Боњинцу, окр. пиротског, 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу 2. од. II р. мушке школе у Врању, *Милсва Петровићева*, учитељица I и II р. жен. школе у Паланци, окр. подунавског, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља осн. школе у Ратају, *Михаило Стевановић*, учитељ осн. шк. у Прибоју, окр. врањ., 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља осн. школе у Влад. Хану, *Цветко Љубеновић*, уч. II, III и IV р. осн. шк. у Глојанима, окр. морав. 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Прибоју, *Јован Стојановић*, учитељ осн. школе у Јал. Извору, окр. пирот. 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. шк. у Преображењу, *Данило Донић*, учитељ осн. школе у Суводолу, окр. пирот, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. школе у Год. Селу, *Борђе Иличић*, уч. III и IV р. осн. школе у Клоки, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Слишанима, *Атанасије Протић*, учитељ III р. мушке школе у Куршумлији, окр. топличког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Кутлешу, *Никола Ненадовић*, учитељ осн. шк. у Тамничу, окр. крајин., 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу I р. осн. шк. у Бањи, *Настасија Петровићка*, учит. II р. 3. од. жен. шк. у Нпшу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II, III и IV р. осн. школе у Сурдулици, *Младен Николић*, учитељ осн. шк. у Кутлешу, окр. врањског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II, III и IV р. осн. шк. у Печењевцу, *Коста Јовановић*, учитељ II, III и IV р. осн. шк. у Сурдулици, окр. врањ., 10. авг. о. г. по молби; — за учит. осн. шк. у Бошњаку, *Прокопије Стојановић*, учит. осн. шк. у Јелашници, окр. врањског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II, III и IV р. осн. шк. у Печењевцу, *Христодор Тасић*, учит. осн. школе

у Винарцу, окр. врањ., 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. осн. шк. у Јелашници, *Михаило Ристић*, учит. осн. шк. у Год. Селу, окр. врањ., 10. авг. о. г., по потреби;

у крајинском округу: за учитеља осн. шк. у Чубри, *Петар Илић*, учитељ осн. шк. у Шаркамену, окр. крајинског, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Рајцу, *Љубица Станојевићева*, учитељица 2. од. II разр. мушк. школе у Неготину, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља осн. школе у Шаркамену, *Станко Душић*, учитељ II, III и IV р. осн. шк. у Штубику, окр. крајин., 10. авг. о. г. по потреби; — за учитељицу II, III и IV р. осн. жен. школе у Текији, *Леошава Душићева*, учитељица I и II р. осн. шк. у Јабуковцу, окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља I и II р. мушке шк. у Кобишници, *Христифор Милић*, учитељ III и IV р. осн. шк. у Видровцу, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Јабуковцу, *Љубица Димитријевићева*, учитељица I и II р. осн. шк. у Текији, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу приправног и I р. осн. школе у Прахову, *Емилија Милошевићка*, учитељица I р. мушке школе у Брзој Паланци, окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља 2. од. II р. мушке школе у Неготину, *Васа Франчијевић*, учитељ осн. шк. у Малајници окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. школе у Црнајци, *Владимир Гојковић*, учитељ осн. шк. у Гор. Белој Реци, окр. црногор., 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља III р. осн. мушке школе у Кладову, *Живојин С. Првуловић*, учитељ III и IV р. осн. школе у Доњем Милановцу, окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II, III и IV р. осн. школе у Брзој Паланци, *Драгољуб Михаиловић*, учит. осн. шк. у Подвршкој, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. школе у Мокрањи, *Стојан Илић*, учитељ осн. школе у Шарбановцу, окр. црногорског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу сва 4 р. жен. шк. у Кобишници, *Видосава Милићка*, учитељица I и II р. осн. школе у Видровцу, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу приправног разреда осн. школе у Глоговици, *Јелисавета Марковићка*, учитељица II р. осн. школе у Дозовику, окр. подунав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Видровцу, *Јелисавета Стојићкићка*, учитељица припр. и I р. осн. шк. у Мајдан-Пеку, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II, III и IV р. осн. шк. у Мајдан-Пеку, *Петар Јосимовић*, учитељ II, III и IV р.

осн. школе у Ласову, окр. црногорског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. шк. у Видровцу, *Радисав Кремановић*, учитељ осн. шк. у Вел. Врбници, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I и II р. мушке школе у Доњем Милановцу, *Катарина Јовановићка*, учит. I и II р. осн. мушке школе у Зајечару; 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II, III и IV разр. осн. школе у Штубику, *Паун Димитријевић*, учитељ III р. осн. шк. у Кусатку, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Уровици, *Димитрије Поповић*, учитељ осн. школе у Прањанима, окр. рудничког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Рајцу, *Димитрије Борђевић*, учитељ осн. школе у Заблаћу, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Кобишници, *Живко Вићентијевић*, учитељ осн. школе у Речкој, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Рогљеву, *Никола Богдановић*, учитељ осн. школе у Стрелцу, окр. пиротског, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља осн. школе у Копривници, *Светозар Михаиловић*, учит. II, III и IV р. осн. школе у Јунковцу, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу III и IV р. осн. ж. шк. у Доњем Милановцу, *Зорка Милићевићка*, учитељица I р. осн. школе у Кличевцу, окр. пожаревач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Самариновцу, *Антоније Максић*, учитељ осн. школе у Дупљанима, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. жен. школе у Радујевцу, *Даринка Поповићева*, учитељица II р. жен. школе у Вел. Градишту, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II, III и IV раз. осн. школе у Прахову, *Светозар Милошевић*, учит. II, III и IV р. осн. школе у Брзој Паланци, окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I р. мушке школе у Брзој Паланци, *Катарина Борђевићка*, учитељица жен. школе у Радујевцу, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Јабуковцу, *Ђура Животић*, учитељ II, III и IV р. осн. школе у Мајдан-Пеку, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Вел. Каменици, *Алекса Василевић*, учитељ, II, III и IV разр. осн. школе у Прахову, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Голубињу, *Јован Карабашичевић*, учит. осн. школе у Дукама, окр. крајин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I р. жен. школе у Неготину, *Персида Ценићка*, учитељица III р. жен. школе у Палидули у Београду, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. IV р. мушке

школе у Неготину, *Арсеније Пангић*, учит. осн. школе у Јасикову, окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II р. осн. муш. школе у Неготину, *Миленко Пауновић*, учит. осн. школе у Малој Крени, окр. подунав., 10. авг. ове год., по молби; — за учит. III р. жен. школе у Неготину *Даница Франчевићка*, учит. осн. школе у Новом Кориту, окр. тимоч., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. жен. школе у Вајузи, *Љубица Живковићка*, учит. IV р. жен. школе у Неготину, 10. авг. о. г., по потреби;

у крагујевачком округу: за учит. I и II р. осн. школе у Трнави, *Катарина Борђевићка*, учит. I и II р. осн. школе у Калуну, окр. морав. 10. авг. по потреби; — за учит. I од. II разр. осн. муш. школе у Крагујевцу, у Гор. Крају, *Љубисав Јовановић*, учит. IV р. осн. школе у Чачку, окр. рудничког, 10. авг. по молби; — за учит. III и IV р. осн. школе у Наталинцима, *Живојин Степановић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Бошњанима, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. школе у Саранову, *Василије Савковић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Божурџи, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. III и IV р. осн. шк. у Шаторњи, *Атанасије Тодоровић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Јошеви, окр. подринског, 10. авг. по молби; — за учит. II р. и 2. од. III р. осн. школе у Чумићу, *Милун Јанковић*, учит. III и IV. осн. школе у Жуни, окр. тимоч. 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. школе у Грошници, *Зарија Варјачић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Првонегу, окр. врањ. 10. авг. по молби; — за учит. I од. II. III. и IV. р. осн. школе у Бадњевцу, *Никола Милосављевић*, учит. III и IV р. осн. шк. у Лужницама, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. I р. осн. муш. школе у Тополи, *Владимир Илић*, учит. IV р. осн. школе у Арпљу, окр. ужич. 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 разр. осн. школе у Мадом Крчмару, *Андра Благојевић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Кривељу, окр. црногор. 10. авг. по молби; — за учит. III и IV р. осн. шк. у Драчи, *Владимир Марковић*, учит. I од. II. III. и IV. р. осн. школе у Бадњевцу, окр. истог, 10. авг. по молби; — за учит. III и IV р. осн. школе у Клоки, *Милија Ракић*, учит. сва 4 разр. осн. школе у Губеревцима, окр. врањског, 10. авг. по молби; — за учит. III и IV р. осн. школе у Буковнику, *Бранислав Обрадовић*, учит. сва 4 р. основ. школе у Десимировцу, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. III и IV р. осн. муш. шк. у Аранђеловцу, *Арсеније Радовановић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Блазнави, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. 3. од. IV р. осн.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBE.SR

муш. шк. у доњем крају у Крагујевцу, *Милутин Николић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Башину, окр. подунав., 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Лужницама, *Сава Банковић*, учит. осн. шк. у Цветановцу, окр. ваљев., 10. авг. по молби; — за учит. I. од. IV. р. осн. жен. шк. у Крагујевцу, *Савла Железовскова*, учит. I. од. II. р. осн. муш. шк. у Неготину, окр. крајин., 10. авг. по молби; — за учит. III. р. осн. мушк. школе у Рачи, *Димитрије Јовановић*, учит. III. р. осн. муш. шк. у Београду, на Западном Врачару, 9. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Маслошеву, *Милован Јевтић*, учит. I. од. III. разр. осн. школе у Тополи, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Книћу, *Марија Марковићка*, учит. I. од. II. р. осн. муш. шк. у Пироту на Пазару, окр. пиротског, 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Закути, *Даница Јивковићка*, учит. VI. р. осн. жен. школе у Зајечару, 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Јунковцу, *Христина Милутиновићка*, учит. жен. осн. школе у Тополи, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. школе у Миращевцу, *Драгољуб Тодоровић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Трнавни, истог окр., 20. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Трнавни, *Јован Михаиловић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Миращевцу, истог окр., 20. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Аранђеловцу, *Тодор Костић*, учит. 2. од. V. р. осн. муш. шк. у Лесковцу, окр. врањ., 10. авг. по молби; — за учит. 2. од. III. р. осн. муш. шк. у Крагујевцу, у гор. крају вароши, *Никола Милорадовић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Дубочкој, окр. пожаревач. 27. јула по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Јагњиду, *Владимир Радовановић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Ланишту, окр. морав., 10. авг. по молби; — за учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Јунковцу, *Владимир Милутиновић*, учит. I. р. осн. муш. школе у Тополи, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. жен. шк. у Аранђеловцу, *Анђелија Радуловићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Косјерићу, окр. ужичког, 10. авг. по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Жабарима, *Драга Букићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Ведућу, окр. крушев., 10. авг. по молби; — за учит. жен. осн. школе у Тополи, *Лепосава Величковићева*, учит. I. р. осн. шк. у Ариљу, окр. ужичког, 10. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. 2. од. осн. школе у Бадњевцу, *Софија Милосављевићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Лужницама, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Реснику, *Владимир Павловић*, учит. I. и II. р. осн.

шк. у Божурњи, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. 2. од. у Лапову, *Марија Радичанинова*, учит. II. р. 1. од. осн. мушке школе у Јагодини, окр. морав., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Ботуњи, *Милан Богдановић*, учитељ III. р. 2. од. и IV. р. осн. школе у Поточцу, окр. морав., 10. авг. по потреби; — за учит. осн. школе у Овсишту, *Михајло Станковић*, учит. осн. шк. у Орашцу, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Сибићу, *Никола Јанковић*, учитељ осн. школе у Реснику, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Борчу, *Лепосава Ристићка*, учит. I. р. осн. ж. шк. у Лесковцу, окр. врањ., 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Орашцу, *Марко Медаковић*, уч. осн. шк. у Овсишту, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. IV. р. осн. муш. шк. у Рачи, *Драгутин Томилица*, учит. I. р. осн. м. шк. у Београду на Сави, 8. авг. по потреби; за учит. II. р. осн. шк. у Жабарима, *Роксанда Кресојевићка*, уч. II. р. 1. од. осн. муш. шк. у Крагујевцу, у горњ. крају, 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Блазнави, *Владимир Радојевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Буковику, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Бошњанима, *Војислав Борђевић*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Домуз-Потоку, 10. августа по потреби; — за учит. осн. шк. у Горњој Трешњевици, *Радивоје Ристић*, учит. осн. шк. у Тврдојевцу, окр. ваљев., 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Јарушици, *Павле Прокић*, учитељ осн. школе у Забојници, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Каменцу, *Сима Аћимовић*, учит. осн. шк. у Стапарима, окр. ужич., 10. авг. по молби; — за учит. V. р. осн. шк. у Аранђеловцу, *Филип Радуловић*, учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Косјерићу, окр. ужич., 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Книћу, *Александар Барлов*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Бошњанима, окр. моравског, 10. авг. по молби; — за учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Чукојевцу, *Петроније Дебловић*, учит. осн. школе у Црнајби, окр. крајин. 10. авг. по молби; — за учит. I. и I. од. II. р. осн. шк. у Брзану, *Софија Јоксимовићка*, учит. осн. жен. шк. на Убу, окр. ваљев., 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Жабарима *Петар Букић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Ведућу, окр. крушев., 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Гунцатима, *Борђе Поповић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Корбову, окр. крајинског, 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Закути, *Танасије Радовановић*, учит. II., III. 1. од. осн. муш. школе у Алексан-

дровцу, окр. крушев. 10. авг. по потреби; — за учит. I и II р. осн. шк. у Лужницама, *Софија Јанковићка*, учит. осн. шк. у Чукојевцу, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. III и IV р. осн. шк. у Борчу, *Димитрије Миловановић*, учит. III и IV р. осн. шк. у Остружници, окр. подунав. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. школе у Влакчи, *Војин Ђорђевић*, учит. III р. осн. шк. у Рачи, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I и II осн. шк. у Клоки, *Велика Филиповићева* учит. I од. I р. осн. м. шк. у гор. крају Крагујевца, 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. школе у Деснировцу, *Мијаило Карић*, учит. VI р. осн. муш. шк. у Краљеву, окр. рудн. 10. авг. по потреби; — за учит. I и II р. осн. шк. у Каменцу, *Ружица Јовановићева*, учит. 2. од. I р. осн. ж. шк. у Гроцкој, окр. подунав., 10. авг. по потреби; — за учит. I р. осн. шк. у Чукојевцу *Илинка Јовановићева*, учит. осн. шк. у Аранђеловцу, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I и II р. осн. школе у Божурњи, *Јелена Спасојевићка*, учит. I и II р. осн. муш. школе у Аранђеловцу, ист. окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I р. осн. шк. у Драчи, *Милева Влашкалићева*, учит. I р. осн. шк. у Варварину, окр. морав., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Вукосавцима, *Милан Пантелић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Книћу, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I р. осн. шк. у Баточини, *Анка Николићева*, учит. I р. осн. шк. у Вел. Плани, окр. подунав. 19. авг. по потреби;

у крушевачком округу: за учитеља III и IV р. осн. школе у Мозгову, *Јаков Мојашевић*, учитељ осн. школе у Преображењу, окр. врањског, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Вел. Врбници, *Крета Божовић*, учитељ III и IV р. у Бељену, окр. подунавског, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља осн. школе у Липовцу, *Светислав Богдановић*, учитељ осн. школе у Власини, окр. врањ., 10. авг. ове г. по молби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Вел. Врбници, *Милева Окановићева*, учитељица I и II р. осн. школе у Вел. Поповићу, окр. морав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Тешици, *Спира Илић*, учит. III и IV р. у Сталаћу, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Велућу, *Параскева Миленковићка*, учитељица 3. од. II разр. мушке школе у Лесковцу, окр. врањ., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Рујишту, *Јован Велић*, учитељ I р. осн. школе у Вел. Дренови, окр. крушевач. 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I р.

осн. школе у Витошевцу, *Персида Динићка*, учитељица I од. II р. женске школе у Ваљеву, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Ратају, *Милан Јовановић*, учитељ осн. школе у Маскару, окр. моравског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II р. осн. школе у Ћићевцу, *Сима К. Поповић*, учитељ 2. од. IV разр. муш. школе у Параћину, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Грестенику, *Павле Атанацковић*, учитељ осн. школе у Шпају, окр. пиротског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Спикрици, *Угринка Павловићка*, учитељица I и II р. осн. школе у Ст. Адибеговцу, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Шљевоцу, *Станија Шљивићка*, учитељица I р. жен. школе у Параћину, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Макрешанима, *Даринка Петковићева*, учитељица II р. осн. школе у Ћићевцу, окр. крушевачког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III и IV р. у Каони у, *Драгољуб Стевановић*, учитељ III и IV р. осн. школе у Жабарима, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Велућу, *Глигорије Миленковић*, учитељ осн. шк. у Винарцу, окр. врањског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Плешу, *Живојин Стојићевић*, учитељ осн. школе у Кнез-Селу, окр. топличког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I и II р. осн. школе у Каонику, *Косара Стојановићева*, учит. I р. 2. од. муш. школе у Свидајци, окр. морав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I и II разр. осн. школе у Сталаћу, *Јелена Грашићка*, учит. I и II р. осн. школе у Наупари, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I р. муш. школе у Ражњу, *Христина Јовановићева*, учитељица I и II р. осн. школе у Бољевцу, окр. црнореч., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II и IV р. осн. школе у Сталаћу, *Никола Милићевић*, учитељ III, IV р. осн. школе у Кличевцу, окр. пожаревач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Бивољу, *Алекса Поповић*, учитељ IV разр. осн. школе у Обрежу, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. муш. школе у Ражњу, *Никола Михаиловић*, учитељ осн. школе у Барајеву, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III и IV р. осн. школе у Врњцима, *Павле Дробњак*, учитељ осн. шк. у Бојнику, окр. врањ., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III разр. осн. школе у Вел. Дренови, *Љубомир Булаковић*,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

учитељ III. и IV. р. осн. школе у Врњцима, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља I. од. II. р. муш. шк. у Крушевцу, *Букашин Агатоновић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Јасци, окр. моравског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I. и II. р. осн. школе у Наупари, *Драга Грујићева*, учит. I. р. осн. шк. у Соко-Бањи, окр. тимочког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Шиљеговцу, *Велко Мугавцић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Гучи, окр. руднич., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од. I. р. муш. шк. у Медвеђи, *Драга Пешћка*, учитељица I. и II. р. муш. шк. у Водујаку, окр. моравског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I. и II. р. осн. школе у Врњцима, *Милева Борђевићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Миоковцима, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Прћиловици, *Михаило Ризнић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Сикирици, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Почеквини, *Михаило В. Михаиловић*, учитељ осн. школе у Јасеници, окр. крајин., 10. авг. о. г., по молби; за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Медвеђи, *Љубомир Смиљанић*, учитељ осн. шк. у Винцу, окр. пожарев., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I. р. осн. шк. у Вел. Дренови, *Милева Сретеновићева*, учит. II. р. осн. шк. у Брусу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу II. р. осн. шк. у Прћиловици, *Војислава Ризнићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Сикирици, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. шк. у Тешици, *Стана Илићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Сталаћу, окр. круш., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. школе у Добрујевцу, *Миладин Вујић*, учитељ III. разр. муш. шк. у Ивањици, окр. ужич., 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Прћиловици, *Милева Голубовићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Неменикућама, окр. подунав., 19. авг. ове г., по молби; — за учит. осн. шк. у Браљни, *Јанаћко Голубовић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Кудини, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. р. осн. школе у Брусу, *Јелена Петровићка*, учит. 3. од. II. р. мушке шк. у Нишу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. муш. школе у Александровцу, *Стана Стојишићка*, учит. III. р. жен. школе у Крушевцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. 2. од. II. р. мушке школе у Алексинцу, *Јелена Маринковићка*, учит. II. разр. осн. школе у Прћиловици, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу жен. школе у Александровцу, *Милева Врбавчева*, учит. II. разр. осн. шк. у Рогачи, окр. подунавског, 10. авг. о. г.,

по потреби; — за учит. II. р. I. од. III. р. осн. муш. шк. у Александровцу, *Драгомир Агатоновић*, учит. осн. школе у Почеквини, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. IV. р. мушке шк. у Алексинцу, *Драгутин Младеновић*, учитељ осн. школе у Ладинцу, окр. тимоч., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од. III. разр. мушке школе у Алексинцу, *Тихомир Маринковић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Прћиловици, окр. крушевачког, 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. 2. од. II. р. осн. муш. школе у Крушевцу, *Стеван Младеновић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Шиљеговцу, окр. крушевач., 10. авг. ове г., по молби;

у моравском округу: за учитељицу I. од. I. р. муш. шк. у Ђуприји, *Катарина Милосављевићка*, учитељица V. р. жен. шк. у Јагодини, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I. р. осн. шк. у Коњусима, *Марија Ђурићка*, учитељица 2. од. I. р. осн. шк. у Лапову, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Маскару, *Јаков Мојашевић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Мозгову, окр. крушевач., 23. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II., III. и IV. р. осн. шк. у Превешту, *Станислав Сисаић*, учитељ осн. шк. у Ивковцу, окр. морав., 23. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Ивковцу, *Борђе Катанић*, учитељ II., III. и IV. р. осн. шк. у Превешту, окр. морав., 23. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II. р. муш. школе у Ђуприји, *Илија Рајићкић*, учитељ 2. од. II. и IV. р. муш. шк. у Варварину, окр. морав., 15. авг. о. г., по молби; — за учитељицу II. р. жен. шк. у Јагодини, *Јелена Аранђеловићева*, учит. I. р. осн. школе у Превешту, окр. морав., 10. авг. ове г., по молби; — за учитеља I. од. I. р. муш. шк. у Јагодини, *Светозар Огњановић*, учитељ осн. шк. у Вољуји, окр. пожаревач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Јасци, *Василије Терзић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Бивољу, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I. р. осн. шк. у Варварину, *Косара Нешићка*, учит. II. р. осн. шк. у Бачини, окр. моравског, 10. авг. ове г., по молби; — за учитељицу I. од. II. р. осн. муш. шк. у Параћину, *Марија Поповићева*, учит. I. од. II. р. мушке шк. на Теразијама у Београду, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II., III. и IV. р. осн. шк. у Белушићу, *Сава Савић*, учитељ 2. од. III. р. муш. шк. у Алексинцу, окр. крушевач., 10. авг. ове г., по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Сикирици, *Зарија Павловић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Ст. Аџбеговцу, окр. моравског, 10.

аве о. г., по потреби; — за учитељицу I. и II. р. осн. школе у Милутовцу, *Зорка Марковићева*, учит. IV. р. жен. школе у Крушевцу, 19. авг. ове г., по потреби; — за учитељицу I. и II. р. осн. школе у Црквенцу, *Јулијана Михаиловићка*, учит. I. р. осн. школе у Војсци, окр. морав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Вел. Поповићу, *Милева Милановићка*, учит. затворене школе у Јошаничкој Бањи, окр. рудничког, 10. авг. ове г., по потреби; — за учитеља III. р. осн. школе у Рековцу, *Арсеније Поповић*, учитељ осн. школе у Разгојни, окр. врањског, 10. авг. ове год., по молби; — за учитеља IV. разр. осн. шк. у Бачини, *Богосав Вукићевић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Опарићу, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. II. и III. р. осн. школе у Варварину, *Божа Ружић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Катуну, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља I. од. III. р. мушке шк. у Јагодини, *Велимир Петровић*, учит. I., III. и IV. р. осн. школе у Велици, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу 2. од. I. р. мушке шк. у Свидајинцу, *Анита Магићева*, учитељица жен. шк. у Бољевцу, окр. црнореч., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. жен. шк. у Параћину, *Јелисавета Жерићка*, учит. затворене школе у Вети, окр. пирот., 10. авг. ове год., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Домуспотоку, *Зорка Јовановићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Петци, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља 2. од. II. и IV. р. осн. шк. у Варварину, *Светозар Нешић*, учитељ IV. р. осн. школе у Бачини, окр. морав., 10. авг. ове г., по молби; — за учит. IV. р. осн. школе у Обрежу, *Стојан Вукићевић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Доњем Крчину, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од. II. р. муш. шк. у Јагодини, *Јелена Мијовићка*, учит. II. р. муш. шк. у Рековцу, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Јовцу, *Живка Трифуновићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Кадањевцима, окр. редничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Грабовцу, *Чедомиљ Урошевић*, учит. I. од. II. и III. р. осн. школе у Варварину, окр. морав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Водујаку, *Михаило Ристић*, учитељ II., III. и IV. р. осн. шк. у Глоговцу, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Глоговцу, *Симка Тодорићева*, учит. I. р. осн. шк. у Драчи, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од. III. и IV. р. осн. шк. у Поточцу, *Сима Јеврић*, учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Подгорцу, окр. црнореч., 10. авг. о.

г., по молби; — за учит. IV. р. муш. шк. у Ђуприји, *Владислав Кнежевић*, учит. осн. школе у Смердљиковцу, окр. подунав., 10. авг. ове год., по молби; — за учит. I. и 2. од. II. р. осн. шк. у Баточини, *Милева Миљковићева*, учит. I. и 2. од. II. р. осн. шк. у Брзану, окр. крагујевач. 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Бигреници, *Трајко Марковић*, учитељ осн. шк. у Глибовцу, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Бошњацима, *Магија Милетић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Топоници, окр. пожаревач. 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Јовцу, *Милутин Аранђеловић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Водујаку, окр. морав. 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Доњ. Видову, *Опасоје Бркић*, учитељ осн. шк. у Мишљеновцу, окр. пожаревач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II., III. и IV. р. осн. школе у Глоговцу, *Трајко Стевановић*, учитељ осн. шк. у Дворишту, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II., III. и IV. р. осн. шк. у Багрдану, *Танасије Марковић*, учит. I. р. осн. шк. у Врдилама, окр. руднич., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Дубници, *Ранко Ранић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Црквенцу, окр. морав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. р. осн. шк. у Велици, *Драга Бурићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Јовцу, окр. морав., 10. авг. ове год. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Катуну, *Владимир Поповић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Мионици, окр. ваљев., 10. авг. ове год., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Опарићу, *Јелена Симићка*, учит. 2. од. I. р. осн. школе у Прокупљу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. школе у Црквенцу, *Светозар Михаиловић*, учит. II., III. и IV. р. осн. школе у Војсци, окр. морав., 10. авг. ове г., по потреби; за учит. 2. од. IV. р. осн. муш. школе у Параћину, *Никола Велић*, учитељ III. и IV. р. мушке школе у Ражњу, окр. крушевач. 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. школе у Рековцу, *Емилија Зековићка*, учит. II. р. осн. шк. у Врању, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. 2. од. III. р. мушке школе у Параћину, *Витомир Нинић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Каонику, окр. крушевач., 10. авг. ове год., по молби; — за учит. I. од. II. разр. мушке школе у Свидајинцу, *Пијада Буцкова*, учит. I. р. осн. школе у Кушиљеву, окр. пожаревач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Катуну, *Зорка Поповићка*, учит. I. и II. р. осн. школе у Мионици, окр. ваљев., 10. авг. о. г., по потреби; — за

учит. осн. шк. у Бељајци, *Милан Марковић*, учитељ IV. р. мушке школе у Ћуприји, 10. авг. ове год., по потреби; — за учит. осн. школе у Лавишту, *Боривоје Ђурђевић*, учитељ осн. школе у Златову, окр. пожаревач, 10. авг. о. г. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Вољујаку, *Настасија Видојковићева*, учит. 2. од II. р. мушке школе у Јагодини, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Секуричу, *Димитрије Стојковић*, учитељ IV. р. осн. школе у Јадр. Дешници, окр. подрин., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Дворишту, *Драгутин Крманиновић*, учит. осн. шк. у Гунцатима, окр. крагујевач, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Ратковићу, *Јован Јовчић*, учитељ V. р. осн. м. шк. у Ћуприји, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II, III. и IV. р. осн. шк. у Војсци, *Станоје Савић*, учит. II, III. и IV. р. осн. шк. у Вагрдану, окр. морав, 10. авг. о. г. по потреби; — за уч. I. и II. р. осн. шк. у Падежу, *Анђелија Ничићка*, учит. III. р. жен. шк. у Пироту, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. V. р. мушке школе у Ћуприји, *Гаврило Ранковић*, учитељ IV. р. осн. муш. шк. у Рачи, окр. крагујевач, 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. I. р. осн. школе у Течићу, *Даница Ђорђевићева*, учит. I. р. 3. од муш. шк. у Пожаревцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Плажанима, *Данило Радић*, учит. осн. шк. у Влакчи, окр. крагујевач, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Превешту, *Каравиљка Вукомановићка*, учит. 1. од I. р. жен. школе у Ваљеву, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Тропоњу, *Милан Миљковић*, уч. III. р. 2. од муш. шк. у Параћину, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Деспотовцу, *Милан Стојичевић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Породину, окр. пожаревач, 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. II. р. осн. школе у Бачини, *Лепосава Милетићева*, учит. 1. од I. р. муш. шк. у Ћуприји, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. р. жен. школе у Параћину, *Емилија Нинићка*, учит. I. и II. р. осн. школе у Каонику, окр. крушевач, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Војсци, *Драгиња Савићка*, учит. I. и 1. од II. р. осн. шк. у Вагрдану, окр. морав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. шк. у Доњ. Мутници, *Јован Максимовић*, учитељ 1. од III. р. мушке школе у Јагодини, 10. авг. ове год., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Доњ. Видову, *Косара Бркићка*, учит. I. р. осн. школе у Мишљеновцу, окр. пожаревач, 10. авг. о. г., по молби;

у пиротском округу: за учит. II. р. мушке

школе у Власотинцима, *Јана Протићева*, учит. I. р. осн. школе у Лебану, окр. врањског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. V. р. мушке школе у Пироту, у Тија-Бари, *Петар Стојановић*, учит. III. и IV. р. осн. муш. шк. у Белој Паланци, окр. пирот., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Осмакову, *Божидар Поповић*, учит. осн. шк. у Бакусу, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. IV. р. муш. шк. у Пироту, у Тија-Бари, *Милорад Грбић*, учитељ осн. шк. у Конопници, окр. пирот. 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 1. од II. р. жен. шк. у Пироту на Пазару, *Анђелија Михаиловићева*, учит. I. р. осн. шк. у Јасци, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од I. р. мушке шк. у Пироту, у Тија-Бари, *Зорка Адамовићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Прњавору, окр. подринског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од I. р. муш. шк. у Пироту, у Тија-Бари, *Божидар Поповић*, учит. III. р. мушке шк. у Књажевцу, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. жен. шк. у Пироту, у Тија-Бари, *Јулијана Балугићева*, учит. 1. од I. р. муш. шк. у Пожези, окр. ужичког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља 1. од II. р. муш. шк. у Пироту, на Пазару, *Недељко Југовић*, учитељ осн. шк. у Моклишту, окр. пирот., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 1. од I. р. муш. школе у Пироту, на Пазару, *Љубомир Балтић*, учитељ осн. школе у Вел. Лукањи, окр. пирот., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. школе у Шпају, *Душан Ракетић*, учит. осн. шк. у Рткову, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. муш. школе у Белој Паланци, *Андрија Михаиловић*, учитељ осн. шк. у Миросаљцима, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Црној Трави, *Бошко Пилетић*, учитељ осн. шк. у Душнику, окр. топлич., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Великој Лукањи, *Јован С. Поповић*, учитељ осн. шк. у Црној Трави, окр. пирот., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Сопоту, *Живко Поповић*, учитељ осн. школе у Јабланици, окр. црногорског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља II, III. и IV. р. осн. шк. у Вел. Боњинцу, *Кузман Баџовић*, учитељ 2. од IV. р. мушке шк. у Врањи, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељицу I. р. осн. шк. у Вел. Боњинцу, *Јелена Баџовићка*, учит. 2. од II. р. муш. школе у Врањи, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Стрижевцу, *Јован Ј. Поповић*, учитељ осн. шк. у Рупљу, окр. пирот. 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. II. р. 1. од мушке школе у Пироту, у Тија-Бари, *Персида Грбићка*, учит. I. р. осн. шк. у Бањи, окр. врањског, 10. авг. о. г.

по молби; за учит. I и II. р. муш. шк. у Белој Паланци, *Полексија Обрадовићка*, учит. 3. од. I. р. муш. шк. у Пироту, на Пазару, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Калпи, *Персида Краковљева*, учит. II. р. жен. шк. у Брагујевцу, у доњем крају вароши, 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. осн. шк. у Завоју, *Риста Трајковић*, учитељ осн. школе у Крушевици, окр. пиротског, 10. авг. о. г., по потреби;

у подринском округу: за учит. I. р. муш. школе у Шапцу, код цркве, *Јелена Караматићка*, учит. I. р. осн. шк. на Теразијама у Београду, 10. авг. по молби; — за учит. II. р. I. од. осн. муш. шк. код цркве у Шапцу, *Јелена Милојковићка*, учит. I. р. осн. шк. у Лозовику, окр. подунав., 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. школе у Јошеви, *Михаило Максимовић*, учит. сва 4 разр. осн. шк. у Рибници, окр. ваљев., 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Радљу, *Петар Протић*, учит. осн. шк. у Ковиљачи, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Прњавору, *Тимотије Јовановић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Јаребницама, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. осн. шк. у Чокешини, *Никола Милосављевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Суводашу, окр. ваљев., 10. авг. по потреби; — за уч. II., III. и IV. р. осн. шк. у Доњ. Трешњици, *Велимир Марковић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Белоћићу, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Коцељеви, *Леошава Петровићева*, учит. I. р. осн. жен. школе у Шапцу код цркве, 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Љубовији, *Срећко Јовичић*, учит. I. р. осн. муш. шк. у Лозници, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Липолисту, *Милка Дамњановићка* учит. II. р. осн. муш. шк. у Шапцу, на Камичку, 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. муш. школе у Лешници, *Алекса Вуксановић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Дубници, окр. црноречког, 9. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. у Љубовији, *Леошава Павловићева*, учит. II. и III. р. осн. школе у Осечини, окр. ваљев., 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. осн. муш. шк. у Шапцу, на Камичку, *Јелена Поповићка*, учит. I. и II. р. осн. школе у Липолисту, 10. авг. по молби; — за учит. IV. р. осн. шк. у Царини, *Сава Бурић*, учит. осн. шк. у Великој Каменици, окр. крајин., 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Коцељеви, *Мијаило Дричаковић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Голој Глави, окр. ваљев., 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Врањској, *Љубомир Гавриловић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Чокешини,

истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. жен. шк. у Шапцу, код цркве, *Љубица Бликовићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Лешници, окр. истог, 10. авг. по молби; — за учит. 2. од. III. р. осн. муш. шк. у Шапцу, на Камичку, *Грујица Протић*, учитељ II., III. и IV. разр. осн. школе у Шапцу, у Мајуру, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Штитарима, *Даринка Рафајловићева*, учит. III. р. осн. жен. шк. у Шапцу, на Камичку, истог окр., 10. авг. по потреби; — за привр. учит. I. и II. р. осн. шк. у Богатићу, *Персида Струњалићева*, привр. учит. I. и II. р. 2. од. осн. школе у Црној Бари, окр. истог, 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. осн. мушке шк. у Лозници, *Митра Крстићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Љубовији, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Јадр. Лешници, *Чедомиљ Ђурић*, учит. осн. шк. у Белоћићу, истог окр. 10. авг. по потреби; — за учит. III. р. I. од. осн. муш. шк. у Шапцу на Камичку, *Владислав Поповић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Липолисту, истог окр., по молби; — за учит. I и II. р. осн. шк. у Лешници, *Зорка Ошкова*, учит. осн. шк. у Поћуту, окр. ваљев., 10. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Меховинама, *Софија Ђорђевићева*, учит. I. и 2. од. II. р. осн. шк. у Варни, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Недељицама, *Јован Крстић*, учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Штитарима, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Доњој Трешњици, *Јулка Далићева*, учит. II. и III. р. осн. шк. у Царини, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. и 2. од. II. р. осн. шк. у Варни, *Косара Стојићевићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. на Ориду, истог окр., 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Липолисту, *Никола Дамњановић*, учит. III. р. I. од. осн. муш. школе у Шапцу, на Камичку, 10. авг. по потреби; — за учит. II. и III. р. осн. шк. у Царини, *Јеврем Матић*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Недељицама, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Бановом Пољу, *Милош Марјановић*, учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Црној Бари, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Засавици, *Милан Павловић*, учит. II. р. I. од. III. и IV. р. осн. шк. у Варни, истог окр., 10. авг. по потреби; — за учит. 3. од. I. р. осн. муш. шк. у Пироту на Пазару, *Милева Вучковићева*, учит. 2. од. I. р. осн. мушке шк. у Паланци, окр. подунав., 10. авг. по потреби; — за учит. IV. р. осн. м. шк. у Шапцу код цркве, *Мијаило Бошковић*, учит. сва 4 р. осн. шк. на Ушћу, окр. ваљев. 10. авг. по

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

молби; — за учит. II, III и IV. р. осн. шк. у Шапцу на Мајуру *Риста Василић*, учит. осн. шк. у Гор. Буковици, ист. окр., 10. авг., по молби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Ковиљачи, *Андрија Станојевић*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Коцељеви, окр. ист., 10. авг., по потреби; — за учит. I. р. осн. муш. шк. у Дозници, *Живојин Крстић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Љубовији, ист. окр., 10. авг., по молби; — за учит. осн. шк. у Добрићу, *Јован Вуксановић*, учит. осн. шк. у Копривинци, окр. крајин., 10. авг., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. на Охриду, *Јелка Милосављевићка*, учит. II. р. осн. шк. у Божевцу, окр. пожарев. 10. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Прњавору, *Анка Кошугићева*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Водници, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. 2. од. III. р. осн. муш. шк. у Крупњу, *Борисав Пантелић*, учит. IV. р. осн. шк. у Царини, окр. ист. 10. авг. по молби; — за учит. II. р. I. од. III. и IV. р. осн. шк. у Варни, *Војислав Станчић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Дебрцу, окр. ист. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Штитарима, *Петар Милковић*, учит. осн. шк. у Бановом Пољу, окр. ист. 10. авг. по молби; — за учит. II. III. и IV. р. осн. шк. у Црној Бари, *Андрија Мандић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Црнићеву, окр. ист. 10. авг. по молби; — за учит. осн. шк. у Белотићу, *Лазар Пауновић*, учит. осн. шк. у Доњ. Трешњици, окр. ист. 10. авг. по молби; — за учит. III. р. осн. жен. шк. у Шапцу на Камичку, *Леоисава Лазаревићева*, учит. I. р. осн. шк. у Рабровици, окр. ваљев. 10. авг. по молби.

У подунавском округу: за учитеља III. и IV. р. осн. школе у Липама, *Димитрије Бранковић*, учит. II. р. муш. шк. у Смедереву, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. шк. у Милошевцу, *Леоисава Петровићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Макрешанима, окр. крушевачког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Миријеву, *Љубомир Николић*, учит. осн. шк. у Раковој Бари, окр. пожаревачког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Михайловцу, *Живојин Стојановић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Лугавцини, окр. подунав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Дубокој, *Борђе Тришић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Осинаоници, окр. подунав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. р. осн. шк. у Вел. Плани, *Живка Поповићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Буковику, окр. крагујев., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Мал. Мокр. Дугу, *Радивоје Ковачевић*, учит. осн. шк. у Слеччевићу, окр. подрин., 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Ландолу, *Лазар Сте-*

вановић, учит. осн. шк. у Осмакову, окр. пирот., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. I. р. осн. мушке шк. у Паланци, *Софија Петровићева*, учит. I. р. осн. шк. у Печењевцима, окр. врањског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Ст. Аџибеговцу, *Софија Војиновићка*, учит. осн. шк. у Кнежевцу, окр. подунавског; 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Умчарима, *Милева Суботићка*, учит. I. р. осн. шк. у Кусатку, окр. подунв., 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. II. р. осн. шк. у Кусатку, *Милева Обрадовићева*, учит. II. и 2. од. III. р. осн. шк. у Чумићу, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. и I. од. III. р. осн. шк. у Ковачевцу, *Милан Убавкић*, учит. осн. шк. у Дражевцу, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Осипаоници, *Михаило Голубовић*, учит. осн. шк. у Зеленику, окр. пожаревач., 10. авг. о. г. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Петци, *Љубица Пејићева*, учит. I. р. осн. шк. у Боговађи, окр. ваљевског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Поновић, *Видоје Радојчић*, учит. осн. шк. у Скели, окр. ваљевског, 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. III. IV. р. осн. шк. у Ст. Аџибеговцу, *Љубомир Радивојевић*, учит. осн. шк. у Белом Потоку, окр. тимочког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. од. II. р. осн. шк. у Смедереву, *Милица Првуловићева*, учит. I. и II. осн. шк. у Богатићу, окр. подринског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. женске шк. у Паланци, *Даринка Антићка*, учит. I. и 2. од. II. р. осн. шк. у Бадњевцу, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. IV. р. мушке шк. у Смедереву, у доњем крају, *Тодор Благојевић*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Бучју, окр. тимоч., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. женске шк. у Паланци, *Милева Дождућка*, учит. III. р. жен. шк. у Лесковцу, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од. I. муш. и I. р. жен. шк. у Гроцкој, *Даринка Лацковићева*, учит. осн. шк. у Прељини, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Церовцу, *Драгутин Дрењаковић*, учит. осн. шк. у Лукову, окр. црно-речког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. IV. р. муш. шк. у Смедереву, *Војислав Саватијевић*, учит. I. од. IV. р. муш. шк. у Прокупљу, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Вел. Крсни, *Персида Стевановићева*, учит. осн. шк. у Кола-рима, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. 2. од. II, III и IV. р. осн. шк. у Бељену, *Милутин Пантелић*, учит. осн. шк. у Гор. Трешњевци, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по

молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Гор. Трешњевици, *Ивко Стојшић*, учит. осн. шк. у Јарменовцу, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. 2. од. I. р. мушке шк. у Паланци, *Станија Веловићева*, учит. I. р. осн. шк. у Крњеву, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Лесковцу, *Кузман Јовановић*, учит. осн. шк. у Рудовцу, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Крњеву, *Лешосава Матићева*, учит. I. р. осн. шк. у Сувојници, окр. подунавског, 24. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. шк. у Азањи, *Агница Борђевићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Д. Видову, окр. моравског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Ратарима, *Милица Шуриновићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Каменцу, окр. крагујев., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. р. осн. шк. у Лозовику, *Живојин Манојловић*, учит. II. р. осн. шк. у Жабарима, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Ковачевцу, *Јелена Убавкићева*, учит. 3. од. II. р. мушке шк. у Пожаревцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Вел. Плави, *Божин Живковић*, учит. II. р. осн. шк. у Милошевцу, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II, III и IV. р. осн. муш. шк. у Паланци, *Васа Симић*, учит. III. р. осн. шк. у Азањи, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Глибовцу, *Глиша Јовановић*, учит. осн. шк. у Рабровцу, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Ракинцу, *Живота Говедаровић* учит. осн. шк. у Дубокој, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Стојнику, *Илија Милосављевић*, учит. осн. шк. у Миријеву, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. р. осн. шк. у Кусатку, *Јован Костић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Клењу, окр. пожарев., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. р. осн. шк. у Крњеву, *Живота Лукић*, учит. 2. од. II, III и IV. р. осн. шк. у Салаковцу, окр. пожарев., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Лозовику, *Катарина Манојловићева*, учит. I. р. осн. шк. у Жабарима, окр. крагујев., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. I. и II. р. осн. муш. шк. у Гроцкој, *Љубица Филиповићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Вреоцима, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. I. и II. р. осн. шк. у Кораћици, *Драгољуб Бурђевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Аранђеловцу, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Барајеву, *Љубомир Смиљанић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Церовцу, окр. подунавског, 10. авг. о. г.,

по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Венчанима, *Анка Јовановићева*, учит. III. и IV. р. жен. шк. у Паланци, окр. подунав., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Церовцу, *Анка Марковићка*, учит. III. р. жен. шк. у Ваљеву, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Врчину, *Арсеније Шијаковић*, учит. осн. шк. у Забрежу, окр. ваљевског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Винчи, *Јеремија Томић*, учит. IV. р. муш. шк. у Обреновцу, окр. ваљев., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Башину, *Љубомир Миливојевић*, учит. V. р. муш. шк. у Аранђеловцу, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Лугавчини, *Павле Димитријевић*, учит. осн. шк. у Вељајци, окр. моравског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Шопићу, *Милоје Милојевић*, учит. I. и I. од. II. р. осн. шк. у Кораћици, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Сиблици, *Аранђел Николајевић*, учит. осн. шк. у Америћу, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II, III и IV. р. осн. шк. у Конатицама, *Радивоје Живановић*, учит. II, III и IV. р. осн. шк. у Брезови, окр. ужичког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Кусатку, *Софија Богдановићева*, учит. припр. и I. од. I. р. осн. шк. у Кобишници, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. шк. у Лозовику, *Марија Кишиагићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Ковачевцу, окр. подунав., 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Шопићу, *Драгиња Милојевићка*, учит. 2. од. I. р. осн. шк. у Кораћици, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. р. осн. шк. у Рогачи, *Зорка Поповићка*, учит. жен. шк. у Кобишници, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Трбушници, *Анка Симићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Шопићу, окр. подунав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Лукавици, *Владимир Костић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Петци, окр. подунав., 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Лисовићу, *Андрија Јовановић*, учит. III. р. осн. шк. у Баточини, окр. крагујев., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. шк. у Реснику, *Стеван Јовановић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Умчарима, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. 2. од. I. р. осн. шк. у Кораћици, *Даринка Веселићева*, учит. I. од. II. р. женске шк. у Пожаревцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Гроцкој *Владимир Стојановић*, учит. IV. р. муш. шк. у Смедереву, 10. авг. о. г., по

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBR.BS



потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Петци, *Ананије Миливојевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Трбушници, окр. подунав.; 10. авг. о. г.; по молби; — за учит. осн. шк. Рабровцу, *Алекса Стојковић*, учт. осн. шк. у Затоњу, окр. пожарев.; 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Малој Крсној, *Милан Бошњакковић* учит. осн. шк. у Засавици, окр. подрив.; 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Вреоцима, *Јелена Стевановићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Меховинама, окр. подринског; 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. Остружници, *Периша Ђекић*, учит. II, III и IV. р. осн. шк. у Паланци, окр. подунав.; 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Вишњици, *Петар Јовановић*, учит. осн. шк. у Стамници, окр. пожарев.; 10. авг. о. т.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Степојевцу, *Радомир Тодоровић*, учит. осн. шк. у Ландолу окр. подунавског; 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Соко-Бањи, *Ђорђе Ристић*, учит. осн. шк. у Грабовцу, окр. моравског; 10. авг. о. г.; по потреби; — за учит. осн. шк. у Смирљиковцу, *Милош Мимовић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Рагају, окр. крушевач.; 10. авг.; по потреби; —

У пожаревачком округу: за учит. I. и II. р. осн. шк. у Салаковцу, *Јелена Петровићева*, уч. I. р. основ. мушк. шк. у Смољинцу, истог округа 10. авг. по молби; — за учит. II. III. и IV. р. осн. шк. у Мишљеновцу, *Живојин Васић*, учит. II. III. и IV. р. осн. шк. у Нересници, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. осн. жен. шк. у Вел. Градишту, *Софија Давидовићева*, учит. осн. шк. у Раму, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. осн. шк. у Винцу, *Јован Анастасијевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Влашком Доду, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Десини, *Милорад М. Ковачевић*, учит. осн. шк. у Непричави, окр. ваљев. 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. 3. од. осн. муш. шк. у Пожаревцу, *Настасија Николићка*, учит. I. р. 2. од. осн. шк. у Смедереву, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Лучици, *Персида Димићка*, учит. I. и II. разр. шк. у Ракинцу, окр. ист. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Кушиљеву, *Владимир Вапа*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Липама, окр. подунав. 10. авг. по потреби; — за учит. IV. р. основ. жен. шк. у Вел. Градишту, *Драга К. Тодоровићева*, учит. II. р. осн. муш. шк. у истом месту. 9. авг. по потреби; — за учит. I. II. разр. осн. шк. у Шапнини, *Ленка Штерићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Влашком Доду, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. и припр. разр. осн. шк. у Манастирици, *Јелена*

Томићева, учит. II. р. 1. од. осн. шк. у Шапнини, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Кисиљеву, *Јелена Милановићева*, учит. II. р. основ. шк. у Белици, окр. морав. 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Клењу, *Лепосава Пауновићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у М. Црнићу, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Породину, *Јелена Живковићка*, уч. I. од. II. р. осн. м. у Пожаревцу, 1. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Влашком Доду, *Константина Крушежевићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Вел. Крсној, окр. подунав. 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Вл. Доду, *Војислав Крушежевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Вел. Крсној, 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Волују, *Никола Маџарскић*, учит. осн. шк. у Шетоњи, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Макцима, *Катарина Ђорђевићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Браичеву, ист. ок. 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Бубушинцу, *Петар Нешић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Лучици, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. 1. од. осн. шк. у Сигама, *Мијаило Стевановић*, учит. V. р. осн. муш. шк. у Пожаревцу, 10. авг. по потреби; — за учит. осн. жен. шк. у Жабарима, *Надежда Јовановићева*, учит. III. и IV. р. осн. жен. шк. у Обреновцу, окр. ваљев. 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Прхову, *Алекса Ђорђевић*, учит. 1. од. I. и припр. р. осн. шк. у Породину, истог окр. 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. 2. од. III. и IV. р. осн. шк. у Салаковцу, *Игњат Поповић*, учит. III. и IV. р. основ. шк. у Ореовици, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Голуцу, *Мијаило Илић*, учит. III. р. осн. шк. у Божевцу, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. 1. од. I. и II. разр. осн. шк. у Жабарима, *Хранислав Лазаревић*, учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Рајцу, окр. крајин. 10. авг. по молби; — за учит. III. р. 1. од. осн. шк. у Божевцу, *Танасије Костић*, учит. осн. шк. у Десини, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Жабарима, *Ружица Лазаревићка*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Рајцу, окр. крајин. 10. авг. по молби; — за учит. сва 4. р. основ. шк. у Стамници, *Владимир Вучковић*, учит. сва 4. разр. основ. шк. у Скобаљу, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. 2. од. I. р. осн. шк. у Пожаревцу, *Никола Пантелић*, учит. осн. шк. у Лесковцу, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Смољинцу, *Прокопије Дамњановић*, учит. осн. шк. у Добрићу, окр. подрин. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. основ.

шк. у М. Црнићу, *Петар Мартиновић*, учит. осн. шк. у Голубињу, окр. крајин. 10 авг. по молби; — за учит. осн. шк. у Кленовнику, *Чедомир Вучићевић*, учит. II, III и IV. р. осн. шк. у Макцима, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Кушиљеву, *Сара Ваица*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Липама, окр. подунав. 10 авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Ракињу, *Маринко Петровић*, учит. осн. шк. у Мрштану, окр. врањ. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Петровцу, *Стеван Илић*, учит. осн. шк. у Кнежици, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Топоници, *Никола Микић*, учит. осн. шк. у Лисовићу, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. осн. шк. у Вистрици, *Стојан Миливојевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Жабарима, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Курјачи, *Сава Милошевић*, учит. основ. шк. у Брежанима, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4. р. осн. шк. у Сигама, *Јован Рафаиловић*, учит. III. и IV. осн. шк. у Каменцу, окр. крагујев. 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Орешковци, *Јован Дазич*, учит. осн. шк. у Жабарима, окр. пожарев. 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Мишљеновцу, *Даница Васићка*, учит. припр. и I. р. осн. шк. у Нересници, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. 1. од. II. р. осн. шк. у Шапци, *Даринка Димитријевићева*, учит. 2. од. I. р. осн. муш. шк. у Пожаревцу, 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4. р. осн. шк. у Кнежици, *Дамњан Тодоровић*, учит. II. и IV. р. осн. шк. у Петровцу, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4. р. осн. у Шетоњи, *Димитрије Ристић*, учит. I. р. 2. од. и II. р. осн. шк. у Шапци, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4. р. осн. шк. у Кладурову, *Алекса Стевановић*, учит. сва 4. р. осн. шк. у Курјачи, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Смољинцу, *Љубица Дазичева*, учит. осн. шк. у Обреповцу, окр. ваљев. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4. р. осн. шк. у Добри, *Јосиф Анђелић*, учит. сва 4. разр. осн. шк. у Вукосавцима, окр. крагујев. 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Браничеву, *Јелисавста Буквићка*, учит. I. и 1. од. II. р. осн. шк. у Баричу, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. II. р. осн. шк. у Смољинцу, *Драга Божићева* уч. II. осн. шк. у Великој Плани, окр. подунав. 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. осн. шк. у Вожевцу, *Јелисавста Ристићка*, учит. 1. од. I. р. осн. муш. шк. у Паланци, окр. подунав. 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Клењу, *Јован Пауновић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Малом Црнућу, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит.

сва 4. р. осн. шк. у Јаспкову, *Алекса Младеновић*, учит. сва 4. р. осн. шк. у Вистрици, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. припр. и I. р. основ. шк. у Рановцу, *Живка Прњаворчева*, учит. II. р. осн. шк. у Шиљеговцу, окр. крушев. 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Макцима, *Миловоје Бурђевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Браничеву, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. припр. и I. разр. осн. шк. у Нересници, *Персида Голубовићка*, учит. II. р. осн. шк. у Петровцу, ист. окр. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Жабарима, *Димитрије Тодоровић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Лешници, окр. подрин. 10. авг. по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Петровцу, *Јелена Радовићева*, учит. 2. од. II. р. осн. муш. шк. у Пожаревцу, 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Кисиљеву, *Стеван Димитријевић*, учит. III. р. осн. шк. у Лозовику, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. 1. од. IV. р. осн. жен. шк. у Пожаревцу, *Даница Пантелићева*, учит. II. р. осн. шк. у Смољинцу, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Ливадици, *Петар Лукић*, учит. осн. шк. у Суводолу, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Раму, *Коста Штепић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Прхову, ист. окр. 10. авг. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Брежанима, *Филип Стојановић*, учит. припр. р. 2. и II. р. осн. шк. у Породину, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. сва 4. р. осн. шк. у Каменову, *Јеврем Милосављевић*, учит. сва 4. р. осн. шк. у Брзоходу, окр. морав. 10. авг. по молби; — за учит. 2. од. IV. р. *Јелена Дамњановићка*, учит. 2. од. II. р. осн. жен. шк. у Ужичу, окр. ужичком 10. авг. по молби; — за учит. 1. од. I. р. и II. р. осн. шк. у Ракињу, *Љубица Рачићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Лучици, ист. окр. по молби; — за учит. II. III. и IV. р. осн. шк. у Рановцу, *Живко Лукић*, учит. сва 4. р. осн. шк. у М. Крчмару, окр. крагујев. 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4. разр. осн. шк. у Затоњу, *Јеврем Цветковић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Кисиљеву, ист. окр. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Лучици, *Јован Динић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Ракињу, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. 2. од. II. разр. осн. муш. шк. у Пожаревцу, *Катарина Јовановићка*, учит. припр. и I. р. осн. шк. у Манастирици, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. II. р. осн. муш. шк. у Вел. Градишту, *Јован Богдановић*, учитељ осн. шк. у Вољетину, окр. крајин. 10. августа по молби; — за учит. V. р. осн. муш. шк. у Пожаревцу, *Петко Николић*, учит. 1. од. IV. р. осн. муш. шк. у Београду у Палидули, 10. авг. по молби; — за



УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

учит. 3. од. I. р. осн. муш. шк. у Пожаревцу, *Јелена Петровићева*, учит. р. осн. муш. шк. у Ражњу, окр. крушев. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. разр. осн. шк. у Кљичевцу *Раде Богдановић*, учит. осн. шк. у Дубници, окр. морав. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Породину, *Павле Китић*, учит. осн. шк. у Винчи, окр. подунав. 10. авг. по молби; — за учит. осн. шк. у Зеленику, *Новак Лекић*, учит. осн. м. шк. у В. Селу, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. I. од. II. р. осн. муш. шк. у Пожаревцу, *Живко Јовановић*, учит. II. III. и IV. р. осн. шк. у Манастирици, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Вел. Крсни, *Добросав Митровић*, учит. сва 4. р. осн. шк. у Метрившу, окр. крајин. 10. авг. по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Ореовици, *Радован Вукићевић*, учит. осн. шк. у Љутовници, окр. рудничког, 10. авг. по молби; — за учит. сва 4. р. осн. шк. у Царевцу, *Милић Симоновић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Годуицу, ист. окр. 10. авг. по молби; — за учит. I. р. осн. муш. шк. у Кљичевцу, *Косара Молеровићева*, учит. III. и IV. р. осн. жен. шк. у Доњем Милановцу, окр. крајин. 9. авг. по молби; — за учит. I. р. осн. шк. у Арн. Поповцу, *Драга Милошевићева*, учит. I. и II. разр. основ. шк. у Вел. Лаоду, ист. окр. 10. авг. по молби.

У рудничком округу: за учит. IV. р. муш. шк. у Чачку, *Савко Филиповић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Брезни, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. разр. осн. школе у Миоковцима *Машинка Лазаревићева* учит. I. и II. р. осн. школе у Кисиљеву, окр. пожарев., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Бељини, *Милева Шкрљџићка*, учит. IV. р. ж. шк. у Вел. Градишту; 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. школе у Мрчајевцима, *Тихомиљ Константиновић*, учит. II. III. и IV. р. осн. школе у Чукојевцу, окр. крагујев., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља II. III. и IV. р. у Самандама, *Неделко Милићевић*, учит. основ. школе у Мрсаћу, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. школе у Трјању, *Тодор Цветић*, учитељ осн. школе у Прилици, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу III. и IV. р. жен. шк. у Гор. Милановцу, *Драга Пашићка*, учит. 2. од. IV. р. ж. школе у Крагујевцу, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Миросалцима, *Милосав Шолајић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Цветкама, окр. руднич.; 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Жежевици, *Милош Поповић*, учитељ осн. школе у Вичи, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби;

за уч. III. и IV. р. основ. школе у Бресници, *Лазар Акишамовић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Вел. Врбници, окр. крушевачког, 10. авг. ов. год., по молби; — за учитеља II, III и IV р. осн. школе у Бољковцима, *Богдан Миловановић*, учитељ осн. школе у Сипу, окр. крајинског; 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. осн. школе у Гучи, *Милорад Вујовић*, учитељ осн. школе у Моравцима, окр. рудничког; 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. р. мушке школе у Краљеву *Аврам Анђушић*, учитељ осн. шк. у Стојнику, окр. подунавског, 10. авг. о. г., по молби; — за утит. III. и IV. р. осн. школе у Јаребницама, *Љубомир Протић*, учит. III и IV. р. осн. школе у Недељницама, окр. подринског; 10. авг. о. г.; по молби; — за учитеља I. р. мушке школе у Гор. Милановцу, *Коста Спасојевић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Бучју окр. тимоч.; за уч. III. р. муш. школе у Чачку, *Војин Ђошевић*, уч. осн. шк. у Савинцима, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. школе у Котражи, *Лука Лукић*, учитељ осн. шк. у Самариновцу, окр. крајинског, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. II и III. р. осн. м. шк. у Гор. Милановцу, *Дмитар Јовичић*, учитељ II. III. и IV. р. осн. шк. у Врдилама, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Вичи, *Радул Перичић*, учитељ осн. школе у Мочиоцима, окр. ужичког, 10. авг. ов. год., по молби; — за учитеља II. III. и IV. р. осн. школе у Врдилама, *Петар Стрелић*, учитељ осн. школе у Трпоњу, окр. моравског, 10. авг. о. год., по молби; — за учит. осн. шк. у Деси, *Ђорђе Костић*, учитељ основ. школе у Слатини, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. шк. у Врдилама, *Василија Арнауговићка*, учит. I. разр. осн. шк. у Јунковцу, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. 2. од. II. мушке шк. у Гор. Милановцу, *Станија Нешићева*, учит. II. р. муш. шк. у Власотинцима, окр. пирог., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. р. основ. шк. у Гучи, *Мирослава Радовићева*, учит. I. разр. осн. шк. у Гор. Добрињи окр. ужичког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. шк. у Мрсаћу, *Миливоје Никићевић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Жежевици, окр. рудничког; 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. шк. у Моравцима, *Владимир Павловић*, учит. осн. шк. у Мајдану, окр. руднич., 10. авг. о. г. по потреби —; за учит. IV. р. муш. шк. у Краљеву, *Сима Кевић*, учитељ III. и IV. р. осн. шк. у Закути, окр. крагујев., 10. авг. о. г. по молби; — за учит. осн. шк. у Павлици, *Софроније Радовановић*, учитељ осн. школе у Студени, окр. топличког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Брезни, *Михаило*

Кривојевић, учитељ IV р. муш. школе у Гор. Милановцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља сн. школе у Савинцу, *Драгутин Арнаутковић*, уч. III и IV р. мушке школе у Наталинцима, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља I. и II. р. осн. школе у Тијању, *Радојка Савићева*, учит. I. и II. р. осн. школе у Бељини, окр. руднич., 10. авг. о. г., по потреби; — за уч. III. и IV. разр. осн. школе у Цветкама, *Радисав Букмић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Бресници, окр. руднич., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Брезни, *Љубица Антоновићка*, учитељ. I. и II. р. осн. школе у Грачацу, окр. руднич., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Јарменовцу, *Андрија Дрињаковић*, учитељ I. и II. р. осн. школе у Бресници, окр. руднич., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељцу I. и II. р. осн. школе у Жежевци, *Драга Јаковљевићка*, учитељ. I. од. II. р. основ. мушке школе у Гор. Милановцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Заблаћу, *Грујица Ацмовић*, учитељ I. и II. р. осн. школе у Жежевци, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Љутовници, *Димитрије Марковић*, учитељ I. од. I. разр. мушке школе у Чачку, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Самаилама, *Даринка Борђевићева*, учит. I. и II. р. осн. школе у Цветкама, окр. рудн., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. разр. осн. школе у Бељини, *Јован Протић*, учит. III. р. осн. мушке школе Чачку, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељ. I. р. осн. школе у Горачићу, *Софија Петковићка*, учитељ. I. од. II. р. осн. мушке шк. у Параћину, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. разр. осн. школе у Цветкама, *Софија Новаковићка*, учит. 2. од. II. р. мушке школе у Гор. Милановцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у Д. Краварици, *Сретен Драговић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Тешици, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Доњој Краварици, *Персида Драговићка*, учит. II. р. осн. школе у Тешици, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Драгољу, *Вјислав Милорадовић*, учит. III. и IV. разр. осн. школе у Борчу, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитељ. I. и II. р. осн. школе у Бресници, *Даница Акшамовићка*, учит. I. и II. р. осн. школе у Вел. Врбници, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељ. I. од. I. р. мушке школе у Чачку, *Милуца Филиповићка*, учитељ. I. и II. р. осн. школе у Брезни, окр. рудн., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. и IV. разр. жен.

школе у Краљеву, *Живка Кевићка*, учитељ. I. и II. р. осн. школе у Закути, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Грачацу *Марија Богојевићка*, учит. III. и IV. р. осн. жен. школе у Гор. Милановцу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. IV. р. осн. мушке школе у Гор. Милановцу, *Милија Лазаревић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Драчи, окр. крагујевач., 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. школе у Слатини, *Милан Лазаревић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Доњ. Краварици, окр. рудн., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Враћевшници, у гор. школи, *Милорад Јовановић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Трстенику, 10. авг. ове год., по потреби; — за уч. осн. школе у Праћанима, *Доситеј Обрадовић*, уч. осн. школе у Саранову, окр. крагујевач., 10. авг. ове год., по потреби; — за учитеља II., III. и IV. р. осн. школе у Студеници, *Радисав Каримановић*, учит. осн. школе у Самаилама, окр. рудничког, 10. авг. ове год., по потреби;

у тимочком округу: за учит. I. и II. разр. осн. шк. у Доњ. Каменци, *Анка Ристићка*, учит. I. и II. осн. школе у Малчи, окр. топличког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Валеvcу, *Стеван Павловић*, учит. осн. школе у Мариновцу, окр. топличког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. III. и IV. р. осн. шк. у Војсци, *Милутин Цакић*, учит. основне шк. у Липовцу, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља I. р. муш. шк. у Соко-Бањи, *Лепосава Вељковићева*, учит. I. и II. р. осн. школе у Милутовцу, окр. морав., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од. I. р. мушке шк. у Њажеvcу, *Видосава Обрадовићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Врњцима, окр. крушевач., 10. авг. ове год., по молби; — за учит. II. р. мушке шк. у Соко-Бањи, *Милорад Павловић*, учитељ осн. школе у Црнољевци, окр. тимочког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Црнољевци *Јевта Поповић*, учитељ III. и IV. разр. осн. шк. у Ливадици, окр. пожаревач., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. шк. у Мариновцу, *Стеван Акимовић*, учитељ осн. школе у Бучју, окр. црнореч., 10. авг. о. г., по потреби; — за уч. III. и IV. осн. шк. у Нов. Хану, *Илија Тугуновић*, учитељ осн. школе у Николичеву, окр. црнореч., 10. авг. ове г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. осн. школе у Бучју, *Милош Милошевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Доњ. Белој Реци, окр. црнореч., 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. основ. шк. у Жунама, *Цветко Петровић*, учит. IV. разр. осн. шк. у Кусатку, окр. подунав., 10. авг. о. г.,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



по потреби; — за учит. осн. шк. у Кожељу, *Димитрије Цветковић*, учит. осн. школе у Нишевцу, окр. тимочког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља I. р. основне школе у Валеvcy, *Смиљка Костићка*, учит. I. од I. р. мушке школе у Нишу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља осн. шк. у Новом Бориту, *Драгомир Митровић*, учит. осн. школе у Врмци, окр. тимоч., 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. I. р. осн. школе у Врбици, *Јулијана Павловићка*, учит. 2. од I. р. осн. жен. школе у Нишу, 10. авг. о. год., по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. школе у Бучју, *Анка Дунђерскова*, учитељ 2. од II. разр. женске школе у Пироту, 10. августа ове године, по потреби; — за учитеља III. и IV. р. основ. школе у Доњ. Каменици, *Љубомир Ристић*, учитељ III. и IV. р. осн. школе у Малчи, окр. топлнич., 10. авг. ове г., по потреби; — за учит. осн. школе у Белом Потоку, *Лазар Матић*, учитељ II. р. осн. мушке школе у Соко-Бањи, окр. тимоч., 10. авг. о. год., по потреби; — за учит. осн. шк. у Лалинци, *Владимир Борђевић*, учит. I. од IV. р. мушке школе у Алексинцу, окр. крушев., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Нишевцу, *Радоје Красић*, учит. I. и II. р. мушке школе у Белој Паланци, окр. крушевач., 10. авг. ове г., по потреби; — за учитеља IV. р. мушке школе у Соко-Бањи, *Благоје Илић*, учитељ осн. школе у Поповићу, окр. подунавског, 10. авг. ове г., по молби; — за уч. III. р. мушке школе у Књажевцу, *Љубомир Јојић*, учит. осн. школе у Влад. Хану, окр. врањског, 10. авг. ове г., по молби;

у топлничком округу: за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Каменици, *Никола Ковачевић*, учитељ осн. шк. у Сопоту, окр. пиротског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља сва 4 р. осн. школе у Гор. Душнику, *Михаило Крстић*, учит. V. р. м. шк. у Пироту на Тија Бари, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља основ. шк. у Студени, *Коста Раденковић*, учит. основ. шк. у Доњој Каменици, окр. тимочког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља I. од IV. р. мушке школе у Прокупљу, *Крста Димитријевић*, учитељ осн. шк. у Доњој Сабанти, окр. крагујевачког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља I. и II. р. осн. школе у Малчи, *Милица Милутиновићева*, учит. I. од I. р. муш. школе у Пироту, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља основне шк. у Кнез-Селу, *Јован Милијевић*, учит. осн. шк. у Кожељу, окр. тимочког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. III. р. муш. школе у Куршумлији, *Јован Тодоровић*, учит. осн. школе у Грабовцу, окр. ваљев., 1. авг. о. год., по молби; — за учит. III. и IV. р. осн. школе у

Јелашници, *Михаило Јовановић*, учитељ 4. од III. р. мушке осн. школе у Малошишту, *Михаило Милосављевић*, учитељ 3. од IV. р. мушке школе у Нишу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учитеља 2. од I. разр. мушке школе у Прокупљу, *Софија Болманчева*, учит. 2. од I. разр. мушке школе у Пироту, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од I. р. мушке шк. у Провуљу, *Наталија Раке-тићева*, учит. 2. од II. р. мушке школе у Алексићу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Малчи, *Сава Ораховац*, учит. IV. р. осн. муш. шк. у Соко-Бањи, окр. тимоч., 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. осн. школе у Мекишу, *Илија Илић*, учитељ сва 4 р. осн. шк. у Јагодин-Махали, у Нишу, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. II. р. мушке школе у Куршумлији, *Христина Стевановићка*, учит. I. од II. р. мушке школе у Пироту, 10. августа ове године, по потреби;

у ужичком округу: за учитеља III. разр. мушке школе у Ивањици, *Антоније Стојиљковић*, учитељ осн. школе у Добрујевцу, окр. крушевач., 10. авг. о. г., по молби; — за учит. II. р. осн. шк. у Карану, *Живојин Токовић*, учит. осн. шк. у Лиси, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. 2. од I. р. мушке школе у Ужицу, *Милија Јаношевић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Бајиној Башти, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. осн. шк. у Каменици, *Михаило Бугариновић*, уч. осн. шк. у Оровици, окр. подринског, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља осн. школе у Субјелу, *Периша Поповић*, учитељ осн. шк. у Приликама, окр. ужичког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља од II. р. мушке осн. шк. у Пожези, *Сретен Лазаревић*, учит. осн. шк. у Белосавцима, округа крагујевачког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу II. р. осн. школе у Севојни, *Јулија Гмизовићева*, учит. жен. шк. у Бајиној Башти, окр. ужич.; 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља III. и IV. р. осн. школе у Кремнима, *Иван Николић*, учит. I. р. мушке шк. у Бајиној Башти, округа ужичког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитеља 2. од III. мушке осн. школе у Пожези, *Михаило Јовишић*, учит. осн. шк. у Котражи, окр. рудничког, 10. авг. о. г., по молби; — за учит. I. од III. р. мушке осн. шк. у Ужицу, *Недељко Игњатовић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Мачкату, окр. ужич., 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу II. раз. мушке школе у Бајиној Башти, *Даринка Величковићева*, учит. II. р. мушке шк. у Ариљу, округа ужичког, 10. авг. о. г., по молби; — за учитељицу I. и II. р. мушке школе у Косјерићу, *Софија Бошковићева*, учит. I. и II. р. осн. шк. у Доњ. Кра-

варици, окр. рудн.; 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу IV. р. осн. жен. школе у Ужицу, *Перка Јаковљевићева*, учит. I. р. мушке шк. у Ивањици, 10. авг. о. г. по молби; — за учит. I. од. IV. раз. мушке школе у Ужицу, *Владимир Глишић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Кремницама, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља I. од. I. р. мушке шк. у Ужицу, *Јеврем Чакаревић*, уч. II. раз. осн. шк. у Гор. Добрињи, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по молби; — за учит. осн. школе у Приликама, *Миладин Стевановић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Рогачици, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља IV. р. муш. шк. у Ивањици, *Владимир Караклајић*, учит. осн. шк. у Лукама, окр. рудничког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитељицу I. од. II. р. жен. шк. у Ужицу, *Стана Драгићвићева*, учит. II. р. осн. шк. у Гучи, окр. рудничког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља осн. школе у Стапарима, *Сима Јанушевић*, учит. осн. шк. у Бачевцу, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља I. и II. р. осн. школе у Кремницама, *Персида Николићка*, учит. II. р. муш. шк. у Бајиној Башти, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по молби; — за учит. 2. од. IV. раз. мушке школе у Ужицу, *Јован Поповић*, учит. осн. шк. у Блендији, окр. тимочког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља II. раз. осн. шк. у Гор. Добрињи, *Латинка Илићка*, учит. 2. од. I. р. осн. шк. у Ужицу, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља I. р. муш. шк. у Ивањици, *Персида Јовановићева*, учит. II. р. осн. школе у Мачкату, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља осн. школе у Дубу, *Јанко Протић*, учитељ 2. од. I. р. осн. мушке школе у Пожези, округа ужичког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитељицу I. р. осн. шк. у Горњој Добрињи, *Марија Петровићка*, учит. IV. раз. жен. шк. у Ужицу, 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. II. раз. жен. шк. у Ариљу, *Јелена Петровићева*, учит. II. р. осн. шк. у Карану, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Брезови, *Живана Куичевићка*, учит. р. осн. шк. у Конатицама, окр. подун., 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Косјерићу, *Филип Јовичић*, учит. осн. шк. у Каменици, окр. ужич., 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. I. р. муш. школе у Бајиној Башти, *Миленко Поповић*, учит. III. и IV. р. осн. шк. у Гор. Добрињи, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља II. р. осн. шк. у Мачкату, *Јулка Ђоновичева*, учит. I. раз. муш. шк. у Гор. Милановцу, окр. рудничког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. III. и IV. раз. мушке шк. у Бајиној Башти, *Мирко Митровић*,

учит. осн. школе у Студени, окр. пирот., 10. авг. о. г. по молби; — за учит. III. и IV. р. основне шк. у Рогачици, *Никола Јовановић*, учит. 2. од. III. р. мушке шк. у Пожези, окр. ужичког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља осн. шк. у Костојеву, *Ђорђе Симић*, учит. осн. шк. у Глушцима, окр. подрин., 10. авг. о. г. по потреби; — за учит. II, III. и IV. р. осн. шк. у Брезови, *Михаило Куичевић*, учит. II, III. и IV. р. у Конатицама, окр. подунавског; 10. авг. о. г. по потреби.

У црноречком округу: за учит. I. и II. р. осн. мушке шк. у Бољевцу, *Љубица Мумчићева*, учит. I. и II. раз. осн. шк. у Борчу, окр. крагујев., 9. авг. о. г. по молби; — за учитеља III. и IV. р. осн. шк. у Вратарници, *Јован С. Јовановић*, учит. II, III. и IV. р. осн. шк. у Валевцу, округа тимочког, 10. авг. о. г. по молби; — за учитеља I. од. III. р. и 2. од. IV. р. осн. муш. школе у Зајечару, *Исак Израилевић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Планиници, окр. црноречког, 10. авг. о. г. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Оснићу, *Милан Станојевић*, учит. I. и II. р. осн. школе у Метовници, окр. црноречког, 10. авг. о. г. по потреби; — за учитеља сва 4 р. осн. шк. у Планиници, *Димитрије Милићевић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Бошњаку, окр. врањског, 10. авг. о. г. по молби; — за учит. сва 4 р. осн. шк. у Лукову, *Миленко Живковић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Оснићу, ист. окр., 10. авг. по молби; — за уч. осн. у Лубници, *Светислав Изковић*, учит. осн. шк. у Пранту, окр. ист., 10. авг. о. г. по молби; — за учит. осн. шк. у Трнавцу, *Станко Станојевић*, учит. осн. шк. у Кладурову, окр. пожарев., 10. авг. по молби; — за учит. I. од. I. и 2. од. II. р. осн. муш. шк. у Зајечару, *Илија Станковић*, учитељ сва 4 р. у Вел. Јасикови, окр. крајин., 10. авг. по молби; — за учит. II. р. осн. жен. шк. у Зајечару, *Јелена Вуловићева*, учит. II. р. осн. шк. у Вел. Извору, ист. окр., 10. авг. по молби; — за учит. II, III. и IV. р. осн. шк. у Подгорцу, *Живко Живковић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Дворанима, окр. крушевачког, 10. авг. по молби; — за учит. припр. р. осн. шк. у Лубници, *Драга Димићка*, учит. I. р. осн. шк. у Макцима, окр. пожаревач., 10. авг. по молби; — за учит. 1. од. II. р. и III. и IV. р. осн. школе у Вражогрицу, *Димитрије Мишић*, учит. 1. од. III. р. и 2. од. IV. р. осн. муш. шк. у Зајечару, ист. окр., 10. авг. по молби; — за учит. осн. жен. шк. у Злоту, *Милица Цветановићева*, учит. I. р. осн. шк. у Подгорцу, окр. ист., 10. авг. по молби; — за учит. сва 4 раз. осн. шк. у Кривељу, *Милош Миленовић*, учитељ IV. р. осн. шк. у Вел. Извору, ист. окр., 10. авг.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

по потреби; — за учит. II., III. и IV. раз. осн. шк. у Ласову, *Лазар Јовић*, учит. II., III. и IV. р. осн. шк. у Вражогрнци, ист. окр., 10. авг. по потреби; — за учит. I. и II. р. осн. шк. у Брагарици, *Живана Павловићка*, учит. I од. II. р. осн. жен. шк. у Пироту, на Пазару, 10. авг. по потреби; — за учит. II. р. осн. шк. у Вел. Извору, *Жиска Красојевићева*, учит. 4 од. II. раз. осн. муш. шк. у Нишу, 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 раз. осн. жен. шк. у Бољевцу, *Зорка Димитријевићка*, учит. I од. II. р. осн. муш. шк. у Свидајци, окр. моравског, 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 раз. осн. шк. у Николчеву, *Драгутин Младеновић*, учит. III. и IV. раз. осн. шк. у Новом Хану, окр. тимочког, 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Вучју, *Јеремија Маринковић*, учит. привр. р. осн. шк. у Лубници, округа ист., 10. авг. по потреби; — за учит. осн. шк. у Шарбановцу, *Петар Марковић*, учит. осн. шк. у Мокраћи, окр. крајин., 10. авг. по потреби; — за учит. III. и IV. р. осн. шк. у Доњој Белој Реци, *Цветко Петровић*, учит. осн. шк. у Трнавцу, окр. ист., 10. авг. по потреби; — за учит. сва 4 раз. осн. шк. у Прлиту, *Милан Димитријевић*, учител II. III. и IV. раз. основ. шк. у Гор. Матејевцу, окр. топличког, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Подгорцу, *Љубица Миловојева*, учит. I. р. жен. шк. у Пироту, 10. авг. о. г., по потреби; — за учит. I. р. осн. шк. у Ласову, *Даница Буричићева*, учит. 5 од. I. р. муш. школе у Нишу, 10. авг. о. г., по потреби.

Разрешења

Претписом министра разрешени су:

у Београду: *Ламбина Каликова*, учит. IV. разр. жен. школе на ист. Врачару, 17. авг. о. г. по молби.

у врањском округу: *Станко Ивановић*, уч. осн. школе у Слишанима, 3. августа ове год. по молби.

у крагујевачком округу: *Војин Борђевић* учит. III. р. осн. школе у Рачи, 15. авг. ове год. по молби; — *Јелена Петканићева*, привремена учитељица I. и II. р. у Маслошеву, 9. авг. ове г.; — *Софија Лазаревићева*, привр. учит. I. и II. р. осн. школе у Трнави, 9. авг. ове год.; — *Даринка Поповићева*, привр. учитељ. I. и II. р. осн. школе у Клоки, 9. авг. ове год.

у крајинском округу: *Петар Јовановић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Душановцу, 15.

авг. ове год., по молби; — *Петар Бурић*, привр. учитељ III. и IV. разр. осн. школе у Рогљеву, 9. авг. ове год.; — *Ружица Јовановићка*, приврем. учитељица I. р. осн. школе у Душановцу, 9. авг. ове год.; — *Јаков Чушић*, привр. учитељ сва 4 р. осн. школе у Горњанима, 9. авг. ове год.; — *Димитрије Поповић*, заступник учитеља сва 4 р. осн. школе у Рудној Глави, 9. авг. ове год.; — *Рајко Лешијанин*, учитељ II., III. и IV. разр. осн. школе у Михаиловцу, 20. авг. ове год. по молби.

у крушевачком округу: *Марија Велисављевићева*, учит. осн. школе у Пепељевцу, 15. авг. ове год. по молби; — *Косара Петровићка*, привр. учитељица I. р. осн. школе у Витошевцу, 9. авг. ове год.; — *Лепосава Даловићка*, учит. I. р. осн. школе у Прћиловници, 17. авг. ове год. по молби.

у моравском округу: *Тодора Ристићка*, привремена учит. I. р. осн. школе у Глоговцу, 9. авг. ове год.; — *Михаило Веселиновић*, привр. учит. III. и IV. р. осн. школе у Доњем Видову, 9. авг. ове год.; — *Марија Димитријевићева*, приврем. учит. I. и II. р. осн. школе у Падежу, 9. авг. ове год.; — *Лазар Стојановић*, привр. учит. сва 4 р. осн. школе у Секуричу, 9. авг. ове год.

у пиротском округу: *Драгомир Савић*, уч. сва 4 р. у Мокрој, 16. јула ове год., по молби; — *Петар Огњановић*, привр. учит. сва 4 р. осн. школе у Завоју, 9. авг. ове год.

у подринском округу: *Јанко Веселиновић*, учит. IV. разр. осн. школе у Шапцу, 10. авг. ове год., пошто је променио положај.

у подунавском округу: *Марија Јовановићева*, привр. учит. I. и II. р. осн. школе у Трбушници, 9. авг. о. год.; — *Владимир Симић*, привр. учит. сва 4 р. осн. школе у Степојевцу, 9. авг. ове год.; — *Зорка Јуришићева*, привр. учит. I. и II. р. осн. школе у Неменикућама, 9. авг. о. г.; — *Игњат Миливојевић*, заступник учит. III. и IV. р. осн. школе у Михаиловцу, 9. авг. ове год.; — *Павле Радисављевић*, привр. учит. III. разр. осн. школе у Крћеву, 9. авг. ове год.

у пожаревачком округу: *Петар Радивојевић*, заступник учит. III. и IV. р. осн. школе у Кушићеву, 9. авг. ове године; — *Ана Костићка*, привр. учит. I. и II. р. осн. школе у Клењу, 9. авг. ове год.; — *Љубомир Поповић*, учит. сва 4 р. осн. шк. у Каменову, 16. јула о. г. по молби.

у рудничком округу: *Милан Гавриловић*, заст. учит. 2 од. II., III. и IV. р. осн. школе у Бољевцима, 9. авг. ове год.; — *Даринка Мугавчићка*, привр. учит. I. р. осн. школе у Гучи, 9. авг. ове год.

у тимочком округу: *Косара Недићка*, привр. учит. I. и II. р. осн. школе у Доњој Каменици, 9. авг. ове год.; — *Стана Стевановићева*, привр. учит. I. р. осн. школе у Врбици, 9. авг. о. г.

у топличком округу: *Јелена Поповићки*, привр. учит. I. од. I. р. осн. школе у Прокупљу, 9. авг. ове год.; — *Зорка Мићкићка*, привр. учит. II. р. мушке школе у Прокупљу, 9. авг. о. г.

у ужичком округу: *Христина Оташевићка*, привр. учит. I. и II. р. осн. школе у Кремњима, 9. авг. о. г.; — *Ангоније Бакић*, заст. учит. сва 4 р. у Скакавцима, 9. авг. ове год.; — *Софија Радосављевићева*, привр. учит. сва 4 р. жен. школе у Злоту, 9. авг. о. г.

у црногорском округу: *Зорка Сенијевићка*, у.т. I. и II. р. осн. школе у Доњој Белој Реци, 12. јула ове год., по молби.

Пензионовања

Прегписом министра просвете и цркв. послова стављени су у стање покоја, на основу чл. 56. зак. о осн. школама:

у Београду: *Стојан Ђурђевић*, учит. III. р. мушке школе на Дорћолу, 9. авг. ове год.

у Нишу: *Петар Ивановић*, учит. III. и IV. р. мушке школе у Беогр. Махали, 9. авг. о. г.

у крајинском округу: *Михаило Атанасијевић*, учит. IV. р. мушке школе у Неготину, 9. авг. ове године.

у пиротском округу: *Павле Јовановић*, уч. IV. р. мушке школе у Пироту.

у подринском округу: *Марија Милосављевићка*, учит. I. р. жен. школе у Шапцу, 9. авг. ове год.; — *Доброслав Пантелић*, учит. III. р. мушке школе у Лозници, 9. авг. ове год.; — *Радован Петровић*, учит. 2. од. III. р. мушке школе у Шапцу на Камичку, 9. авг. ове год.

у подунавском округу: *Живојин Ђедић*, уч. сва 4 р. осн. школе у Малом Мокр. Лугу, 9. авг. ове год.; — *Ђорђе Остојић*, учит. сва 4 р. осн. школе у Вишњици, 9. авг. ове год.

у пожаревачком округу: *Гавра Пешић*, уч. сва 4 р. осн. школе у Брадарцима, 9. авг. о. г.; — *Персида Младеновићка*, учит. 1. од. IV. разр. женске школе у Пожаревцу, 14. авг. ове год.

у рудничком округу: *Сава Јовичић*, учит. III. р. мушке школе у Краљеву, 9. авг. ове год.; — *Гавра Перовић*, учит. III. и IV. р. осн. школе у Бељини, 9. авг. ове год.

у ужичком округу: *Вуле Костић*, учит. I. р. осн. школе у Брезови, 9. авг. ове год.; — *Ва-*

силеје Лукић, учитељ I. од. I. р. мушке школе у Ужицу, 9. авг. ове год.

у црногорском округу: *Милосав Ђурић*, уч. сва 4 р. осн. школе у Малом Извору, 9. августа ове године.

ОТВАРАЊЕ НОВИХ РАЗРЕДА У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА

Министар просвете и црквених послова одобрио је да се отворе нови разреди и то:

у пиротској гимназији: *седми* разред, прегписом од 7. јула ове год., ПБр. 8818;

у ваљевској нижој гимназији: *пети* разред, прегписом од 4. авг. ове год., ПБр. 11467;

у неготинској нижој гимназији: *шести* разред, прегписом од 4. авг. ове год., ПБр. 11472; и

у крагујевачкој Вишој Женској Школи: *четврти* разред, прегписом од 10. авг. ове год., ПБр. 11545.

РАСПИСИ И ОДЛУКЕ МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

Председник министарског савета, министар просвете и црквених послова, прописоа је ова нова

П РА В И Л А

за упис ученика у Великој Школи.

Саслушавши мњење Академијског Савета Велике Школе, саопштено ми од ректората те школе под 7. јула 1893. год., Бр. 470, а на основу превисоког указа од 12. августа 1892. године, којим је заведена уписница (Index) за слушаоце Велике Школе и Богословије, нашао сам за потребно прописати ова правила за упис ученика у Великој Школи:

1. Ученици Велике Школе уписују се у *прва три дана* месеца *септембра* и *февруара*. Овај се рок може продужити до краја тих месеца оним ученицима, који би важним узроцима били спречени да се у речено време пријаве за упис, ако такво задоцњење уредно оправдају.

2. Пријава за упис врши се нарочитим *пријавним листом*, који ће се моћи добити од ректората Велике Школе и на који се, као и на сваку молбу, лепи таксена марка од дин. 0-30.

3. Пријавни лист мора ученик сам верно попунити, а први пут приложиће уз њега и сведочанство о својем ранјем школовању, као и уверење о имовном стању, ако је сиромаш.

4. Пошто се пријавни лист заведе у деловодни протокол, ректор Велике Школе ставља на

њему решење: да ли се пријавник прима за ученика Велике Школе.

5. По томе се пријавник уписује у списак ученика Велике Школе и издаје му се *уписница* (Index), која носи број пријавног листа, пошто се за њега наплати *један динар* на име трошка око штампања. Ова се сума не наплаћује од оних ученика, који према закону не плаћају таксу, који су дакле поднели уверење о слабом имовном стању. У нарочитој рубрици уписнице ставља ученик свој потпис.

6. У уписници свакога полугођа уписују се предмети, које ће ученик слушати, и са тако попуњеном уписницом ученик се одмах лично пријављује свима наставницима, код којих ће предмете слушати, што наставници на одређеном за то месту својим потписом потврђују, означивши и дан пријаве.

7. На крају полугођа или године, када предавања из којег предмета буду завршена, мора се сваки ученик поново лично пријавити наставницима, да му у уписници својим потписом назначе дан пријаве и потврде уредно похођење часова.

8. Овај потпис наставници неће смети дати оним ученицима, који имају већи број неоправданих изостанака, но што је законом допуштено.

9. Ученици, којима, потписом наставника, није потврђено уредно похођење часова, неће се пустити на испит, те ће искусити и све последице, које за собом повлачи неполагање испита.

10. Ученик ће морати при себи имати уписницу, кад год му устреба, ради легитимације, као: приликом примања благодејања, примања аманета, узимања књига из библиотеке, пријаве властима и т. д., а остаје му и по свршеној школи или по иступању из ње као доказ, да је био и које је време био уписан као ученик Велике Школе.

11. Ко изгуби уписницу, дужан је то јавити ректорату Велике Школе и узети дупликат уписнице, плативши таксу прописану у тач. 5 ови правила.

Преко „Службених Новина“ објавиће ректорат Велике Школе, да изгубљена уписница не важи, да се њоме не би могла чинити каква злоупотреба, ако се у туђим рукама нађе.

12. Злоупотреба уписнице казниће се по одредбама казненог законика, глава 14.

Ова правила ступају у живот 1 септембра 1893 год.; од тога дана престају важити тачке 1., 2., 3. и 4. правила прописаних од министарства просвете и црквених послова под 3. јуна 1864. год., Бр. 223., као и решење Бр. 1049. од 17. марта 1870. год. о

ђачком листу, који се овим укида, те се, према томе, од 1. септембра ове године ученицима неће више издавати никаква засебна уверења за њихову легитимацију.

ПБр. 10043.

9. јула 1893. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р Докић С. Р.

Старешинама Велике Школе и свију средњих школа.

Господин министар војни известио ме је, да се приликом рекрутовања за стални кадар по неки младић увршћује у војску као „ђак“ на просту изјаву његову, његове породице или општинских часника, да је ђак, па се доцније сазна да такво лице није ђак, или је то био па је отпуштен, или је сам напустио школу.

Да се на овај начин не би и даље изигравао закон, господин министар војни наредио је командама, које врше рекрутовање, да за сваког оног младића, који је у рекрутном списку записан као ђак, или је као такав рекрутној комисији представљен, траже уверење надлежне школске управе, издато крајем школске године, у којој се дотично лице рекрутује, или и доцније, док рекрутација траје (обично од 1. јула до половине августа), и да се као доказ о томе, да је неко редован ђак, не примају раније издате ђачке карте или сведоштва. Све оне младиће, који буду представљени као ђаци, а за које не буду поднесена уверења о томе, рекрутне ће комисије рекрутовати као обичне обавезнике на рокове службе, који им буду припадали по законским одредбама.

Ову наредбу г. министра војног изводећете објавити ученицима повереног Вам завода ради знања и управљања.

ПБр. 8702.

30. јуна 1893. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р Докић С. Р.

Свима окружним начелствима.

Министар народне привреде актом својим од 28. јуна о. г., Бр. 2821. известно ме је, како многи чиновници, нарочито они, који се ожене на страни, често избегну плаћање женидбених улога, а све из узрока, што о својој женидби не извештавају управу, те да би она могла учинити даље што треба. Овакви случајеви наносе удовичком фонду гдне штете.

Да се ово не би више понављало, препоручујем томе начелништву да нареди надлежним властима, да оне одмах јављају управи фондова сваки случај женидбе појединих учитеља, који имају обавезе према удовичком фонду.

ПБр. 8871.

2. јула 1893. год.
у Београду.

*Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р Докић С. Р.*

Старешинама свију средњих школа.

Поводом питања једнога директора гимназије шта да ради с књигама, које су му преостале од ових, што их је министарство просвете послало за поклањање добрим ученицима о годишњим испитима, нашао сам за потребно наредити ово:

1. Да се по један примерак тих књига задржи за наставничку књижницу и заведе у инвентар као поклон од министарства, ако је у књижници дотле није било.

2. Да се један или више примерака тих књига — што зависи од важности и подесности самих књига по ученичко образовање или васпитање — употреби за оснивање ученичких књижница у сваку средњу школу. Где ових већ има, овим ће се књигама оне на тај начин допуњавати.

3. Књиге, које би и преко тога претекле, завешће се у засебан списак и чувати за поклањање добрим ученицима у идућој школској години. Овом приликом препоручујем Вам, да и сами, у друштву са осталим наставницима тога завода, poradите на сталном увеличавању ученичке књижнице; да и код самих ученика негујете мисао и подстичете их на удруживање у циљу набављања за њихву лектуру погодних књига, којима ће се ширити и допуњавати њихна школска спрема и развијати у њих вољу за даљим читањем. Руковање ученичком књижницом нека узме у своје руке

један од наставника, а набавка књига нека буде увек под контролом и по одлуци професорског савета те школе.

ПБр. 10469.

9. јула 1893. год.
у Београду.

*Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р Докић С. Р.*

Свима окружним начелницима.

Господине Начелнице,

Многи ми се управитељи и учитељи основних школа жале, да школске општине — супротно наређењу тач. 5. одлуке министра просвете и црквених послова од 30. јула 1884 год., ПБр. 6465., и поред толиких досадашњих препорука од стране министарства — не држе за своје школске књижнице „Просветни Гласник“, службени лист министарства просвете и црквених послова, нити школе тај лист примају, јер га општине не плаћају.

Да би ове оправдане жалбе једанпут за свагда престале и да би сваки школски радник могао бити обавештен о свим службеним пословима министарства, а поред тога користити се и читањем научних чланака, који се штампају у „Просветном Гласнику“, нашао сам за потребно наредити Вам:

1. да преко подручних Вам власти сазнате: има ли школа у округу, повереном Вашој управи, које не примају „Просветни Гласник“ за ову годину, па ако их има, нека се од њих одмах, без обзира на каква било изговарања, наплати годишња претплата (12 дин.) за тај лист и пошаље (најбоље поштанском упутницом) управи државне штампарије, која ће лист без одлагања слати дотичним школама;

2. да у најкраћем року наплатите и управи државне штампарије пошаљете ранији дуг школских општина на име претплате за „Просветни Гласник“ а по овде приложеном изводу из рачунских књига државне штампарије, тим пре, што је та наплата још раније — расписима овога министарства од 24. септембра 1891 год., ПБр. 14412., 3. фебруара и 16. маја 1892 год., ПБр. 19454/91 и 5218 — наређивана средњим властима, али без успеха.

Овом приликом сматрам за потребно напоменути Вам, господине начелнице, како се до сада често дешавало, да се многе школске општине



УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

чине невеште оваквим наредбама министарства, те ове остану празне речи.

Да се ово у будуће не би више дешавало, препоручујем Вам да озбиљно настанете, да се како ова тако и свака друга наредба ове врсте тачно извршује, за што ћу у првом реду Вас чинити одговорним. Једанпут мора престати то, да се извршење наредаба виших власти оставља доброј вољи оних, којима се што наређује, и да се радња државних власти често своди на голу преписку.

Примите, господине начелниче, уверење о мојем одличном поштовању.

ПБр. 9671.
9. јула 1893. год.
у Београду.

*Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-Р Докић С. Р.*

Старешинама свију средњих школа.

Поводом представке неколицине старешина средњих школа, да је рок, одређен тач. 2 мојега расписа од 9. пр. мес., ПБр. 7932., с обзиром на обим посла око ученичког уписивања сувише кратак, нашао сам се побуђен наредити, да место 20. августа, буде дан 25. истог месеца крајњи рок за саопштавање података, означених у тач. 2. под а, б и в мојега напред поменутог расписа.

Извршење ове моје наредбе могли бисте себи олакшати тиме, кад бисте што раније предузели уписивање ученика у новој школској години, и кад бисте још пре 16. августа подесним начином објавили тачно дане, у које ће се уписивање вршити, напоменувши и то, да ће се доцније, т. ј. до краја августа, примити само они ученици, који поднесу довољне доказе о томе, да нису на време могли стићи за упис.

Ово Вам се саопштава ради знања и управљања.

ПБр. 10683.
10. јула 1893. год.
у Београду.

*Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-Р Докић С. Р.*

Свима окружним начелствима и градским управама Београда и Ниша.

Распоред наставника основних школа за нову школску годину свршен је и шаље се на извршење појединим начелствима — управама.

Извештавајући о овоме то начелство — управу — препоручујем му — јој — да одмах најкраћим путем саопшти све акте, који се тичу премештаја учитеља основних школа, дотичним лицима и да их упуту на нова опредељења. Никакве представке и молбе појединих наставника, школских одбора и школских општина, којима би се ишло на то, да се учитељски распоред ма у чему измени, неће се узимати у обзир. Спрам овога начелство ће — управа ће — сматрати акте о учитељским премештајима као хитне и одмах их извршавати, како би наставници основних школа, који су из једнога места у друго премештени, могли на време стићи на своја опредељења и отпочети свој редовни посао.

ПБр. 12413.
12. августа 1893. год.
у Београду.

*Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-Р Докић С. Р.*

Ректору Вел. Школе, старешинама свију средњих школа, управама Народног Позоришта и државне штампарије, свима духовним судовима и библиотекару Народне Библиотеке.

Највишим решењем од 1. августа о. г. овлашћен је министар народне привреде, да може, по указаној потреби а на основу последњег одељка члана 5. закона о пензионом фонду за удовице и децу умрлих чиновника, повисити проценат редовних улога за пензион фонд удовица и деце умрлих чиновника од 4% на 6% с тим, да се овај редовни повишени проценат наплаћује од 1. августа до 31. децембра ове 1893. године.

Према овом највишем решењу и поменутом члану министар народне привреде наредио је Управи Фондова, да она од свих чиновника узима повишени проценат за речене месеце.

Спрам горњег ће се од сада од свих чиновника тога надлештва наплаћивати повишени

процент за речене месеце и слати Управи Фонда.

ПБр. 13206.

24. августа 1893. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р ДОКИЋ С. Р.

Старешинама свију средњих школа.

Нашао сам за потребно изменити „Наредбу министра просвете и цркв. послова о хонорарима у средњим школама“, прописану 25. септ. 1886. год., ПБр. 9775., (в. Просв. Зборник, стр. 564.) и наредити, да се свима хонорарним наставницима средњих школа овако рачуна хонорар :

1. За предавање *научних предмета* и *туђих језика* месечно по десет динара од сваког недељног часа.

2. За предавање *науке хришћанске* месечно по осам динара од сваког недељног часа.

3. За предавање *вештина* месечно по шест динара од сваког недељног часа.

Хонорар се пак *неће издавати* :

а) за време законом прописаног великог *школског одмора*, и

б) ако хонорарни наставник, из којег било разлога, *дуже од месец дана* не буде могао долазити на своју дужност.

Ова наредба вреди од 1. септембра ове год.

ПБр. 13848.

27. августа 1893. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р ДОКИЋ С. Р.

Директорима свију гимназија, нижих и виших.

Док ми Главни Просветни Савет не саопшти своје мишљење о наставном плану, којим би се створила стална основа за наставу у нашим средњим школама, нашао сам за потребно из обустављенога наставнога плана од 7. јан. о. г. ПБр. 295. унети ове привремене измене у наставни план за гимназије од 1888, који је према мојем распису од 14. маја ове године, ПБр. 6636., по ново ступио у живот :

1. У I. и II. разреду неће се више учити *моралне поуке*, као што је то било наређено и наредбом овог министарства од 7. јан. ове год., ПБр., 295. Од часова, који су били намењени моралним поукама у I. и II. р., даће се по један час у I. р.: *српском језику и рачуну*, а у II. р.: *српском језику и географији*.

2. Овогодишњи ученици III. р., који су прошле шк. год. по наставном плану од 7. јануара о. г., ПБр. 295., у II. р. учили *немачки језик*, наставиће и даље учити тај језик. Ово се тиче и оних ученика, који су пре завођења поменутог наставног плана били учили *француски језик*, па су га прошле шк. год. морали заменити *немачким*. У II. р. ће се такође учити само *немачки језик*, као што је то наређено актом овога министарства од 7. јан. ове год., ПБр. 295.

У разредима од IV. па на више учиће ученици и даље оне живе језике, које су и до сада учили.

Ви ћете ово саопштити подручним Вам наставницима, а тако исто објавити и ученицима ради знања и управљања.

ПБр. 14374.

1. септем. 1893. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
министар
просвете и црквених послова,
Д-р ДОКИЋ С. Р.

ШКОЛСКИ ЛЕТОПИС

СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

КЊАЖЕВАЧКА НИЖА ГИМНАЗИЈА

Извештај за школску 1892-3 г.

Предмети на наставнике били су подељени овако:

I. Наука хришћанска. Овај предмет у овој школ. години предавао је хонорарни вероучитељ г. Лазар Петровић, свештеник. При предавању држао се г. Петровић у свему привременог наставног плана и програма од 15. Децембра 1890. год., *ПБр. 16343*. Ручне ђачке књиге биле су: у I разр. „Свештена историја старог завета“, у II разр. „Свештена историја новог завета“ превео с руског г. Вожа Јовановић, професор богословије, у III раз. „О богослужењу хришћанске православне цркве“ превео с руског Б. Јовановић, у IV. р. „Пространи катихизис“ од 1876. год. У сва четири разреда свршени су предмети при свршетку Априла, те је у Мају и неколико дана месеца Јуна понављано оно што је учено у току године.

Испит је трајао у I разр. 4 $\frac{1}{2}$, у II. 3 $\frac{1}{2}$, у III. 3, а у IV. разр. 2 $\frac{1}{2}$ часа.

II. Српски језик био је ове школ. год. хуђе среће у књажевачкој н. гимназији. Овај тако важан предмет за непуних 9 месеци предавало је 5 наставника. У почетку школ. год. предавао га је г. Стеван Шарић, предавач, али само за 2—3 недеље. После подуже паузе предавао је српски језик такође у свима разредима г. Михаило Марковић, професор, али само за 5—6 недеља. Доцније, пошто је г. Марковић премештен у Ниш и пошто је на његово место дошао г. Ранко Петровић, професор, то је г. Петровић 10—15 дана предавао српски језик у књажевачкој н. гимназији. После тога настала је опет подужа пауза. Тек 8. Маја отпочео је потписати у III. и IV. разр. предавати српски језик, а у I. и II. г. Владимир Петровић, предавач, и тако је ишло до 7. јуна (свршетка школ. год.). Разуме се да при овакој и оводликој промени није могло бити говора ни о оријентовању наставника, а камо ли о каквом напретку и свршетку програма. На испиту није могло да буде — а мислим да није ни смело — онакве строгасти, какве је требало бити из матерњег језика. Велика је штета за ђаке — нарочито што се у

овим крајевима и иначе врло рђаво говори — што овај најважнији предмет није предаван како треба.

Испит у I разр. трајао је 7 сати и 10 минута, у II 4, у III 4, а у IV 3 сата.

III. Немачки језик у II. разр. до 7. Јануара предавао је г. Јов. Јаворац професор, а од тога доба до свршетка школ. год. г. Риста Стојановић предавач; у III. и IV. раз. пак преко целе године предавао је тај предмет г. Андрија Матић, професор. И први и други и трећи строго су се држали наставног плана и програма. Удбеници су им били препоручене и одобрене књиге г. г. Ст. Предића и Вл. Малине. Задачи су задавани ђацима по правилима о задацима (према броју ученика), и све погрешке поправљали су наставници црвеним мастилом, па су доцније све те погрешке у школи пред свима ученицима исправљали.

Испит у II. разр. трајао је 4 и по часа, у III. 3, а у IV. 2 часа.

IV. Француски језик ове школ. год. предаван је преко целе године само у IV. разр., а предавао га је до 7. Јануара г. Јован Јаворац, а од тог доба до свршетка школ. године г. Андрија Матић. Ручне књиге биле су граматике: Предићева и Анова, а за читање употребљавана је читанка Јос. Мајзнера.

Испит је трајао сат и по, јер је било само 3 ученика.

Више од половине ученика II. разр. у почетку школ. год. отпочело је да учи француски језик, и учило га је до 7. Јануара ове год.; ну пошто је тог дана студио у живот нов наставни план за наше гимназије, по ком се француски језик има отпочети у V. раз., то су сви ти ученици морали оставити француски па почети немачки језик да уче.

V. Српска историја. Њу је у оба разреда (III. и IV.) по одређеном програму преко целе године предавао г. Риста Стојановић, предавач. Ручна ђачка књига била је „Историја српског народа“ од Љубе Ковачевића и Љ. Јовановића. Све оно што је требало да се сврши по програму, а није га било у удбеницима, наставник је диктовао. Диктовано је од прилике 5—6 табака. У оба разреда предмет је свршен крајем Маја.

Испит је трајао у III. р. 3 а у IV. 2 и по часа.

VI. Историја општа са српском. И њу је од 7. Јануара до свршетка школ. год. предавао у II. разр. г. Риста Стојановић. Пошто сви ђаци нису

могли да набаве штампан предмет, то је г. Стојановић полако говорио, а ученици су пазили и хватали прибелешке. Прибелешке износе 3—4 писана табака.

Испит је трајао 3 сата.

VII. Географију је у II, III. и IV. разр. преко целе године, а у I. пак разр. од 7. Јануара, предавао поменути г. Р. Стојановић. До 7. Јануара предавао је овај предмет у I. разр. г. Анд. Матић, професор. При предавању служио се наставник ручним књигама г. Вл. Карића, глобом, планиглобом и Кипертовим картама. Велика је штета за љаке што нема школа рељефног глоба, ни телуријума, те не могу ни при највећем наставничком труду да представе себи сунчани систем.

Испит у I. разр. трајао је 5 часова, у II. 4, у III. 4, и у IV. 3 часа.

VIII. Рачун у III. разр. преко целе године, а у I. и II. р. од 7. Јануара, предавао је г. Радован Врачарић, предавач. До 7. Јануара предавао је рачун у I. и II. разр. г. Р. Стојановић. Ручне књиге биле су I, II и III део рачунице од Мише Мијаповића. Задачи су задавани и поправљани према прописаним правилима о задацима. У II. и III. разр. свршен је програм пред испит, а у I. разр. множење и дељење разломака није могло бити свршено. Узрок овом неуспеху као главни, наставник наводи тај, што је од Јануара променом наставног плана промењен и наставник, те се тим много омени ученици, који су и онако ненавикнути гимназиској методи. Да је један наставник предавао преко целе године, по свој прилици могао би се сав програм ма и површно свршити.

Испит је трајао у I. разр. 9, у II. 7 и по а у III. 5 часова.

IX. Алгебру је од почетка до свршетка шк. године предавао опет г. Радован Врачарић, предавач. Уџбеник је била алгебра од Ср. Стојковића и В. Димића. Задачи су задавани ђацима поправљани на хартији, после у школи на табли пред свима ученицима. Предавање је свршено око 20. Маја, а испит је трајао 3 и по сата.

X. Геометрија (планиметрија). И овај је предмет целе школске год. у IV. разр. предавао г. Рад. Врачарић. Ручна ђачка књига била је Геометрија од Срете Стојковића, која је и прописана, а која је по мњењу наставника и најбоља геометрија на срп. језику за средње школе. Из геометрије су задаци задавани и поправљани по правилима о задацима. Програм је свршен крајем Маја, а испит је трајао 3 сата.

X. Геометриско цртање без прекида у сва три разреда (I. II. и III.) предавао је такође г.

Рад. Врачарић. Ручна књига била је „Геометриско цртање“ од Влад. Зделара, проф. Неке теже конструкције наставник је изостављао, а лакше и разумљивије за љаке додавао, и тако су ученици покрај уџбеника имали нешто мало прибележака. Програм у III. разр. свршен је у почетку Маја, а у I. и II. разр. геометриско цртање спојено је с рачуном по новом наставном плану, те није могао бити исцрпен цео програм.

Испит у III. разр. трајао је 4 часа, а у I. и II. разр., пошто је спојен с рачуном, свршен је кад и рачун.

XII Зоологију с анатомијом предавао је г. Андрија Матић, професор. Ручна књига ђачка била је зоологија од Јос. Пецића. Покрај Пецићевог уџбеника наставник је попуњавао продавања по Шидлингу, Лајнису, Томи и Шрајберу. При предавању зоологије доста су користиле зоолошке слике од Шрајбера и анатомске слике о човеку од Фидлера. Програм је свршен пред испит на дваестину дана и поновљене су важније групе.

Испит је трајао 5 и по часова.

XIII. Ботанику је, као природну групу наука, предавао такође г. Анд. Матић. Уџбеник је била препоручена Пецићева ботаника, али је наставник покрај уџбеника додавао много што шта по Риду, Шидлингу, Томи и Шрајберу. И овде су олакшавале разумевање предмета Шрајберове слике из ботанике. Предмет је свршен у половини Маја, а испит је трајао 4 и по часа.

XIV. Хемију је, као најкоментентнији у овом заводу за тај предмет, предавао опет г. Анд. Матић, професор. Иако се каже да је уџбеник за хемију „Хемија М. Петровића“, опет се наставник слабо обзирао на тај уџбеник, јер—вели—врло је несрећен и неудесан за љаке, с тога је понављено диктовао предмет, а из уџбеника је узимао само поједине групе, које су се њему чиниле удесније и разумљивије за ученике. Диктандо је износило око 10 писаних табака. При предавању наставник се понављено држао Вебера.

Опити нису чињени никако из хемије, јер књажевачка нижа гимназија нема апсолутно ни једног хемијског апарата. Разуме се да је овако предавање неразумљиво и врло штетно по љаке.

Испит је трајао 2 и по часа.

XV Физикју је ове школске године предавао г. Радован Врачарић, предавач, по књизи Мите Петровића. Наставник је покатак додавао и проширивао подекоје (групе) партије које су веома корисне а у уџбенику нису понављене израђене. Опита је било врло мало, јер је имало врло мало апарата за физикју. Тек на 3—4 дана пред испит



стигли су гимназији из Прага поручени физички апарати. Испит је трајао 3 и по сата.

XVI Слободноручно цртање у свима разредама предавао је г. Рад. Врачарић као хонорарни учитељ вештина. У I. раз. до половине године вежбали су се ученици у повлачењу краћих и дужих, кривих и правих линија, а од пола године представљали су орнаменте и простије слике без сенчења. У II. разр. рађено је и с прегледа и с предмета: грађевине, цвеће, предели и орнаменти, а од 2. Јануара су већином представљана геометријска тела с природе. У III. разр. до Јануара радили су ученици животиње цвеће и пределе, а од тог доба по новом наставном плану орнаменте са сенчењем. У IV. разреду рађено је као и у III. р., само су давани ученицима тежи прегледи.

XVII. Лео исцање у I. и II. разр. предавао је опет као хонорарни учитељ г. Рад. Врачарић до половине Јануара по старом наставном плану и програму, а од тада по новом наставном плану по групама (американски начин учења). Од половине Јануара до половине Маја свршено је са две групе. Обе су групе састављене од ученика II. разреда.

XVIII. Женски ручни рад предавала је г-ђица Живана Јоцићева у сва четири разреда. Програм је свршен у свима разредама на време и успех је био доста добар, особито у III. и IV. разреду. Надати се је до године много бољем успеху, јер је г-ђици ово прва година предавања.

Моралне науке у I. и II. разр. до „Новог наставног плана за гимназије“ (7 Јануара) предавао је г. Јован Јаворац, ну ни из тог предмета ни из латинског језика — који је опет г. Јаворац од половине Јануара предавао — није било испита, па, разуме се, ни великог напретка. С тога и није о овим предметима ништа више говорено

Телесно и војно вежбање није никако предавано у повереној ми н. гимназији.

Гостију на испитима било је прилично. Понајвише је било г.г. официра, па за тим свршених ђака нишке учитељске школе и матураната из Зајечара и Ниша. Понајмање је било грађана.

Бр. 208

9. Јуна 1893. год.

у Књажевцу.

Заступник директора
књажевачке ниже гимназије,
Р. Николић с. р.

ЛОЗНИЧКА НИЖА ГИМНАЗИЈА

Извештај за 1892—93. шк. годину.

По што је завршена школска година 1892/3., го подносим реферат господину Министру о успеху ученичком, предавању појединих предмета, згради, и другим школским приликама.

У I. разреду било је свега 28 ученика. Од њих је прешло 9; 9 ће поновити испит; 8 ће поновити разред због недовољног успеха, а 2 су отпуштена из школе због слабог успеха на испиту поновљене године.

У II. разреду било је свега 9 ученика. Од њих су прешла двојица; шесторица ће поновити испите, а један је остао да понавља разред.

У III. разред било је свега 8 ученика. Од њих су прешла петорица; тројица ће поновити испите.

У IV. разреду било је свега два ученика и обојица су прешла.

За врло добро учење и примерно владање у I. разреду награђена су тројица; у II. двојица; у III. двојица и у IV. двојица.

Од г. наставника сви су свршили предавања по програму, па и г. Ђорђе Стојковић, премештени професор у Неготину, осим г. Милоша Пејиновића, професора. Он је из латинског језика дошао у I. и II. разреду до III. деклинације, а тако исто и из читанке. Из опште историје за II. разред свршио је до Ликургове смрти (стр. 19). Из историје српског народа у III. разреду само I. део, по књизи Љ. Ковачевића и Љ. Јовановића. У IV. разреду до пада српске државе под Турску. Из француског језика у III. разреду свршио је помоћне глагоде être и avoir, 4 врсте правилних и неправилних глагола и по 10 превода из читанке.

Садашња гимназијска зграда врло је рђава, и због малог брзја локала нисмо могли набавити никаких хемиских ни физичких апарата, ма да има нешто готовине, што је одобрила средња скупштина; али према одлуци одбора општинског од 15. јуна ове године, Бр. 2094., уступљена нам је општинска зграда за гимназију, која у свему одговара школским потребама, као што се комисија изјавила, у којој сам и сам био. Кад се буде о одмору све оправило и преправило, поднећу извешће господину министру и молити за одобрење, да се школа пресели у ново здање.

Због болести ученици су били распуштени цео јануар и половину фебруара.

О наставничким одсуствима јављано је само двоумесечја.

Заступник директора,
професор,
Сима Тројановић с. р.



ЛЕСКОВАЧКА НИЖА ГИМНАЗИЈА

Извештај за 1892—3. школ. годину.

I. Наставници. — У почетку ове — 1892—3 — школске године почели су рад у овој школи ови наставници:

1. директор и професор: Паја Аршинов;
2. предавачи: Ђура Илић, Мирко Поповић, др. Доброслав Игњатовић и Милан Мајзнер;
3. учитељ цртања: Ђура Бранковић;
4. вероучитељи: Стеван Комненовић, свештеник и намесник ср. лесковач., и Коста Костић, ђакон.

Једва да су ти наставници месец дана заједно радили, јер већ 1. октобра стигао је акт, да је директор гимназије, П. Аршинов, отпуштен из државне службе, а на његово место да је постављен г. Риста Николић, професор чачанске гимназије.

3. октобра отпуштен је г. Стеван Комненовић, а г. Коста Костић, ђакон, постављен је за вероучитеља у сва четири разреда.

28. октобра премештен је г. Мирко Поповић, за предавача у Зајечар, а на његово место постављен је г. Богосав Илић, предавач чачанске гимназије.

11. новембра постављен је за предавача г. Јован Ђорђевић, свршени филозоф.

14. новембра отпуштен је из службе г. Ђура Бранковић, учитељ цртања.

17. новембра отпуштен је г. Јован Ђорђевић, предавач.

(7. јануара наређено, да се отпочну предавања по нов. наст. плану).

19. јануара премештен г. Ђура Бранковић, цртач, из свилајначке н. гимназије у ову.

1. марта премештен г. Д. Игњатовић у Пожаревац.

Као што се из свега тога види, до 1. марта, а то је за шест месеци, извршено је девет разних промена, које су свака за себе повлачиле промену у распореду школскоме. Према томе за тих шест месеци морао се девет пута мењати распоред школски. При промени распореда мора да наступи неки прекид и нека пауза у раду школскоме, те према томе за тих шест месеци прекидао се рад и застајкивало се у раду девет пута. Сем тога мењајући наставнике, и да се бирају бољи од бољег, не може се ништа учинити у раду, јер сваки наставник, долазећи на нов посао, мора да се хвата почетка, да би могао поуздано наставити и с успехом надовезати свој посао на туђ посао. Све оно време проведено се у састављању распореда и размештању радника у послу. И да се не приступи оцени посла из ближе, већ и по овоме, шта је рађено са наставницима, може се поуздано закључити, да се није могло доћи ни до каква успеха. Успех ђачки при крају ове школске године не може ни изблиза бити онакав, какав је при редовним приликама и при редовном раду. Свакојак да се не могу погрешке, које не зависе од ученика, бацати на ученике, и да се не могу жртве туђих погрешака подвргавати казни. С друге стране школа тражи успеха, и тако за све оне погрешке ученици су принети на жртву. Треба да прође времена, па да ученици постигну оно што су ове године пропустили, и да школа дође у раду у нормалан колосек.

На овоме месту морало се све то напоменути, јер већ по оном разбацавању и растурању наставника може се већ судити, како мора изгледати посао школски.

II Ученици. — 1. Општи преглед.

	Р А З Р Е Д												С В Е Г А		
	I			II			III			IV			МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА
	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА			
У почетку год. уписало се	44	10	54	36	3	39	24	2	26	20	5	25	124	20	144
Дошло из других завода	—	—	—	1	—	1	—	2	2	—	—	—	1	2	3
Напустило школу	6	—	6	3	—	3	1	—	1	2	—	2	12	—	12
Узело уверење	2	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	1	3
Остало до краја године	36	10	46	34	3	37	23	3	26	18	5	23	111	21	132
Било на испиту	32	10	42	34	3	37	23	3	26	17	5	22	106	21	127
Прелази у стар. разр.	23	7	30	23	1	24	20	2	22	11	4	15	77	14	91
Понавља	4	3	7	11	2	13	3	1	4	3	1	4	21	7	28
	5	—	5	—	—	—	—	—	—	3	—	3	8	—	8
Полаже накнад. испит	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

2. Изостанци :

ИЗОСТАНАКА	Р А З Р Е Д												С В Е Г А		
	I			II			III			IV			МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА
	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА	МУШ.	ЖЕНСК.	СВЕГА			
Оправданих	765	249	1014	602	25	627	280	229	509	480	158	638	2127	661	2788
Неоправданих	207	39	246	130	12	142	156	18	174	120	9	129	623	78	701

3. Кажњено :

Од	У Ч Е Н И К А И З Р А З Р Е Д А				С В Е Г А
	I	II	III	IV	
Разредног старешине	27	8	5	5	45
Директора	—	—	3	3	6
Наставнич. седнице	2	—	1	1	4

4. Благочејанаца било :

МЕСЕЦА	У		УТРОШЕНО ЗА				УТРОШЕНО СВЕГА	
	III	IV	III		IV		ДИН.	ПР.
	Р А З Р Е Д У		ДИН.	ПР.	ДИН.	ПР.		
Септембра—Октобра	4	5	78	—	126	—	204	—
Новембра—Децембра	4	5	78	—	126	—	204	—
Јануара—Фебруара	5	4	98	—	106	—	204	—
Марта—Априла	5	4	95	—	97	—	192	—
Маја—Јуна	7	5	94	—	82	—	176	—
Свега							980	—

III. Настава. Упутити ученике на размислање, изазвати им интересовање за поједине гране људскога знања, и, према узрасту и моћи појмања њихова, учврстити их у томе знању, значи, настављати их. Сем што наставом има да се учврсти знање, има још и да се ученици на основи већ једном стеченог знања упуте на даљу саморадњу, да се навикну на трајан рад, и да им се изазове и створи дубоко уверење, да само од рада зависи успех појединаца, и успех и напредак целога друштва. Наставом треба навикавати још ученике и на заједнички рад и на заједничко живљење, те настављати и васпитавати једно и исто је. А да школа може постићи свој тешки задатак, треба да има повољне прилике за то. Повољне су прилике за школу, кад јој стоје сва средства на располо-

жењу, кад јој се свака сметња отклања, те кад може да буде сталан и непрекидан рад у једном непрекидном правцу. Само се по себи разуме, да морају уз то наставници бити спремни и згодни за настављање. Али ни најбољи наставници не може доћи ни до каква успеха, ако му се са свију страна стављају сметње у раду, у место да му се помаже. Ометати наставнике у раду наставноме, премештати их и растурати их у свако доба године, значи замрсити посао школски и заплетати правац раду, значи поткопавати темељ школе и ништити наставу.

Сви наставници, баш и кад би били једнаке спреме, нису једнаке нарави, и немају једнака начина у раду. Према томе честа промена у наставничком особљу доноси собом и честу промену у начину рада, а то опет збрку и забуну у школскоме послу

У почетку овога извештаја, кад је говорено о наставницима, изнето је, каквих је и колико је промена било у наставничком особљу до половине минуле школске године, и сви ти наставници да су баш и у једноме правцу радили, због тих тако наглих и многих промена не би могли ништа учврстити у раду школскоме. Још се мање могло што учврстити и до поузданог резултата доћи, кад се узме, да се до половине школске године радило по једином наставном плану, а од половине године по другоме, и то баш у I. и у II. разр., где треба највеће опрезности у раду.

Није готово остала ни једна струка, у којој се у овој школи минуле године није прекидало, у којој се нису наставници смењивали, и то по неколико пута.

Минула школска година остаће, бар за ову школу, у жалосној успомени, и сва је нада у томе, да од сада нађу нормалне прилике са сталним и интезивним радом, не би ли се што пре исправило и допунило, што се те године изгубило.

Нарочито повољно утиче на успех школски и то, кад се колегије наставничке не мењају. Наставници, који дуже времена у једној школи раде, поузданије и лакше раде, јер познају и децу и прилике онога места. За то без велике невоље не би требало премештати наставнике.

Ко зна, колико опрезности и колико пестрајности треба у школскоме раду, неће се ни чудити, што минуле шк. године поједине школе неће имати ни приближно оног резултата у успеху, каквог су имале до сада.

IV. Школска зграда. Питање о школској згради је питање и о самој школи. Без добре школске зграде не може бити ни добре школе, јер школска зграда утиче на ученике и здравствено, и наставно, и васпитно. Питање је то већ толико претресано и решавано, у колико и у чему утиче школска зграда здравствено на ученике, да би већ отужно и било опширно говорити о томе и на овоме месту. Доста је овде напоменути само то, да од тога, каква је школска зграда, зависи и чистота у њој, и доброта ваздуха, и количина светлости, и згода за заједничко живљење ученика између себе, и ученика с наставницима.

Од здравља зависи, какве ће држава имати привреднике; од здравља зависи, какву ће држава имати војску, па према томе од здравља зависи, какву ће држава имати моћ за чување своје самосталности, — од здравља зависи сав културни напредак њен. У крајње нездраве зграде збијати подмладак у најнежнијем добу живота, значи поткопавати из темеља здравље будућим свеснијим гра-

ђанима својим, значи ометати и спречавати културни напредак. Интелигенција покреће напредак, а та интелигенција кроз школу пролази; нездраве школе даће болесну интелигенцију, која није ни за живот ни за рад.

Без школских зграда, које одговарају у свему здравственим захтевима, не би требало отворати школе. Потпуно здрав човек весела је срца, те ма каква посла да се прихвати, с вољом ради и са успехом ради, а болешљив човек раздражљивих и болесних живаца, ма какве умне подобности био, није ни за какав посао. И да се овде не помене, зна се, са пенажје и са неудобних зграда какве све болести преносе школе на подмладак; малокрвност, нервозност, кратковидост и друге школске болести све више отимају маха.

Школске зграде могу да помажу и настави, јер ведре школске зграде разведравају и дух ученички, те је пријемљивији за науку и за наставу.

И васпитно утичу школске зграде на ученике, „јер добар пастир што каже ином, и сам својим потврђује чином“, те и добру учитељу треба дати могућности, кад говори о доброти и чистоти стана, да може своје речи и примером у школи потврдити. У врло незгодном је положају учитељ, и речи му немају никакве важности, кад у мрачној школи мора да говори о важности светлости и о штетном утицају мрачних соба; кад у загушљивој школи мора да говори о важности чистога зрака, и о штетном утицају застојалог ваздуха. лепе речи могу да изазову разликовање о лепим речима, а никако не могу изазвати потребу, да се човек мора по њима управљати. Тек навика ствара, што се каже, другу природу, ствара неодољиву потребу, да човек мора онако живети. И школа треба да тежи за тим, да не пружа ученицима само голе речи, него да их што више навикава на онакав живот, какав они треба да проводе доцније као зрели грађани. Кад би се већа пажња обраћала на чистоту и на ред школски, за неки низ година морао би се осетити снажан утицај школе на ред и на чистоту кућну. Као што се у друштву по понашању позна, ко је служио у војсци, тако би по реду у кући и по понашању у друштву требало да се позна, ко је био неко време у школи.

На овоме месту управа ове школе требала је само у две у три речи да констатује, каква је школска зграда, у којој је смештена гимназија у овоме месту, и у место тога и нехотице се упустила у даља размишљања о тој ствари. На ту су је страну и против воље њене нагнале жалосне прилике школске у овоме месту. Нека се не замери управи, што ће се послужити драстичнијим и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



вулгарнијим изразом, али поде бољи домаћин не би дозволио, да му се затвори стока, где су овде смештени ученици, јер зимн убија здравље мрак, дим и загушљивост, а летн запара и загушљивост.

Ако не могу да усреће, школа и наука никако не иду за тим, да убијају људе. Школске зграде овакве, каква је ова, у којој је смештена десковачка н. гимназија, убијају ученику тело, поткопавају му здравље, па му тиме и прече да не напредује у науци.

У Десковцу гради се за гимназију школска зграда. Ако овог лета не би била та школска зграда готова, у интересу здравља дечијег требало би школу затворити, док општина не би порадила на томе, да се она зграда што пре доврши.

V. Књижевница. — 1. Школска.

Школа ова нема одређена буџета за књижицу, те се она на други начин и не попуњује, него оним делима, која шаље министарство просвете. Оно је послало овој школи минуле школске године ова дела:

1. Статистика Краљевине Србије;
2. Годишњак рударског одељ. мин. нар. привреде;
3. Архиепископска посланица;
4. 27 свез. Народне библиотеке, издања браће Јовановића из Панчева;
5. Гимназија и универзитет од др. Целера.

2. *Бачка*. Сем оних дела из минуле школске године није се ова књижица ове школске године попунила ни једним новим делом.

VI *Учила*. — Минуле школске године није школа приновљена учидма.

Школа нарочито оскудева у картама географским, јер су ове, што их има, са свим неупотребљиве постаде. Има већ неколико година, како се и прешивају и лепе, па сад више ни то не помаже.

VI. *Стање фонда сиромашних ученика*. — До почетка минуле школске године овај је фонд имао главнице свега 636 дин. Новац је тај уложен у штедионицу десковачку. Фонд се повећава давањем забава и купљењем добровољних прилога. Целе минуле школске године није се у тај фонд ништа уложило, нити се што радило у корист тога фонда.

Како је тај фонд и сувише мален, то за сада не може да се употреби на оно, чему је намењен.

VIII. *Прилози гимназији*. — Општина десковачка приложила је у почетку минуле школске године управи десков. н. гимназије 100 дин., да се од те суме набави школски материјал за сиромашне ученике.

Управа је од ове суме набавила школски материјал, и кад је ком сиромашном ученику што требало, издавала му је.

Бр. 202.

29. јуна 1893. год.

у Десковцу.

Директор
десковачке ниже гимназије,
П. Аршинов с. р.

СВИЛАЈНАЧКА НИЖА ГИМНАЗИЈА

Извештај за 1892.—93. шк. годину.

I. *Наставници*. — И ове је године било измене у наставничком особљу у течају године, па је услед тога, и због новог наставног плана, и распоред прављен осам пута. И опет понављам да овоме зду треба једном за свагда учинити крај, те да се редовна предавања могу отпочињати 1. Септембра сваке године.

Искуством је већ утврђен факат, да овај размештај наставника у невреме доноси грдне штете настави!

II. *Настава*. — Док се не узакони да су наставници стални, т. ј. некретни, дотле и настава трпи а тиме и сама држава.

Услед мењања настав. особља и увођењем у живот новог наставног плана, један су предмет предавали двојица, па чак и тројица наставника. На ову незгоду у овој школи наиђе и земљотрес, те услед овога ова школа никако није радила од 25. Марта т. год. до испита.

Из наведених узрока ни један предмет није могао бити свршен потпуно по програму. Испити су почети 1. Јуна и свршени су 26. истог месеца.

III. *Ученици*. — 1). Свега ученика било је, које уписаних, које придошлих, у току године 169 и то:

у	I. разреду	· · · · ·	60
„	II. „	· · · · ·	55
„	III. „	· · · · ·	33
„	IV. „	· · · · ·	21

2). До испита су учили и ове полагаали:

у	I. разреду	· · · · ·	46
„	II. „	· · · · ·	44
„	III. „	· · · · ·	27
„	IV. „	· · · · ·	21

3). Прелазе у старије разреде:

из	I. разр.	· · · · ·	23
„	II. „	· · · · ·	25
„	III. „	· · · · ·	21
„	IV. „	· · · · ·	14

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

4). Имају да понове испите :

у I. разреду	19
„ II. „	13
„ III. „	5
„ IV. „	6

5). Испите имају да понове из ових предмета :

у I. разреду :

из науке хришћанске	1
„ српског језика	4
„ рачунице	5
„ земљописа	9
„ зоологије	6

у II. разреду :

из српског језика	3
„ немачког језика	5
„ рачуна	3
„ земљописа	6

у III. разреду :

из француског језика	3
„ земљописа	1
„ рачунице	1
„ физике	1

у IV. разреду :

из француског језика	2
„ алгебре	2
„ геометрије	4

6). Имају да понове разред :

у I. разреду	4
„ II. „	6
„ III. „	1
„ IV. „	1

7). За одличан и врло добар успех у наукама, без тројке (3) у обавезним предметима и примерно владање, награђени су књигама :

у I. разреду	2
„ II. „	2
„ III. „	5
„ IV. „	2

8). Казне ученичке :

Директор је казнио :

у I. разреду	10
„ II. „	16
„ III. „	3
„ IV. „	2

Разредне старешине казнили су :

у I. разреду	31
„ II. „	26
„ III. „	9
„ IV. „	8

Саветском одлуком није нико био кажњен.

9). Владање ученичко :

а) примерног владања било је :

у I. разреду	51
------------------------	----

„ II. „	41
„ III. „	30
„ IV. „	20

б) доброг владања било је :

у I. разреду	9
„ II. „	14
у III. „	3
„ IV. „	1

10). Похођење школе и цркве :

а) похвално су походили школу и цркву :

у I. разреду	35
„ II. „	29
„ III. „	23
„ IV. „	13

б) марљиво су походили школу и цркву

у I. разреду	19
„ II. „	13
„ III. „	6
„ IV. „	6

в) прилично су походили школу и цркву :

у I. разреду	6
„ II. „	11
„ III. „	4
„ IV. „	2

г) немарљиво су походили школу и цркву :

у I. разреду	—
„ II. „	2
„ III. и IV. разр.	—

Напомена : Ове године једна ученица подагала је приватно испит из првог разреда с врло добрим успехом.

IV. Књижница, учила, кабинети и школска зграда. — Књижница је увећана само оним књигама, које је послало министарство просвете; а у училима и кабинетима није било никаквих приновака.

Школска зграда услед земљотреса јако је оштећена, а нарочито горњи спрат.

Клупе — скамије — већ су дотрајале, а неке нису ни за какву употребу. И ако је потписани тражио од оvd. општине, да набави бар двадесет нових клупа, општина се није до сада одазвала тој потреби. Ако г. министар просвете општину не натера, да она своју дужност према овој школи у свему испуни, школа ће остати и без клупа и без других нужних потреба, јер сва преписка овога завода са оvd. општином остала је до сада без успеха.

КБр. 163

29. јуна 1893. године
у Свилајнцу.

Директор
свилајначке ниже гимназије,
Јован Митровић с. р.

НАУКА И НАСТАВА

ПОРОДИЦА КОД ПРВОБИТНОГ ДРУШТВА

ОД
В. СОКОЉСКОГ
С РУСКОГ
М. ВУКИЋЕВИЋ

III. ПОРОДИЦА У КЕЛТА.

(СВРШЕТАК)

Сад да пређемо на друге односе породичног права код старих Келта, а то је: на однос деце према родитељима.

У патријархалној породици власт родитељска и власт очинска једно је исто, два израза за једну појаву. Мајка у патријархалној породици нема никакве власти над децом, она је дужна да се заједно с децом покорава господару дома. Из безграничне власти над женом истиче и неограничена власт над децом. Самим тим што су деца рођена од законите жене, она потпадају под власт оца и безусловно њему припадају. И заиста отац се може одрећи деце, само ако каже да су она зачета у прељуби, а ако он не учини то, нико не може нити има права да посумња у законитост њиховог рођења, нити има право да то истражује. Отуда и пресумпција римског права: „*pater est quem iustae nuptiae demonstrant.*“ С друге пак стране у друштвима с патријархалном породичном организацијом незаконита деца немају ни оца ни породице. И са свим је јасно да такав поредак ствари може бити само онде где се брак оснива на трајним основама и где жена са свим прелази у породицу и род свога мужа. Ово је неопходан услов за постанак патријархалне очинске власти. Али то ми не нађосмо у праву старих Келта. Зато нас не треба ништа да чуди што ми налазимо у ирским и велским споменицима са свим друге односе деце према родитељима, него у породици која се оснива на старом римском породичном праву.

У старом ирском праву сусрећемо пре свега читав низ одредаба, које тврде: да је за признање, е је неко син или кћи извесног оца, мало било само рођење у законитом браку и признање од стране оца, него је било потребно и признање

мајчино да је заиста дете од њеног мужа. При рођењу детета отац се обраћао жени с питањем „чије је ово дете“, и само у случају одговора „твоје“ имао је право да га сматра за своје (Ancient L. of Ireland, Vol. III. p. 315). Али веза стечена на овај начин између мужа какве жене и детета још се није сматрала као *sa svim svrshena*. Јер се у књизи Aicill налази читав низ одредаба, из којих излази: да мушки, који је учинио прељубу с туђом женом, и ако се услед тога роди дете, имао је право да тражи од мужа своје љубазнице дете.

Ево тих врло ориџиналних одредаба:

„Сваки роконосац (*suckhold* енглеског превода) има право на свог пресумптивног сина све дотле докле га не откупе, т. ј. роконосцу припада његов пресумптивни син дотле докле га не откупи прави отац, т. ј. дотле докле се за њ не исплати сума, која је равна новчаној казни и казни за увреду (*body price* и *honor price* енгл. превода), и потпуна плата за његову исхрану за све време, које је он провео са пресумптивним оцем. Исто тако и оно се морало надокнадити, што је пресумптивни отац платио за гажење права, које је учинило дете“ (Anc. L. of Ireland, Vol. III, p. 511). Али ако се на тај начин с једне стране нису могле створити сталне везе између мужа какве жене и деце, која она роди за време брака, то су се пак с друге стране између деце, рођених ван брака, и њиховог правог оца могле свагда установити и мајка је на то имала право. „Дете, вели књига Aicill, може се водити од једног оца другом, све дотле докле сведочанство људи не покаже ко му је прави отац (Anc. L. of Ireland l. c.¹). Чудновато је, да и овде између детета и мушког, за кога људи потврде да је отац детета, не може постати нераздвојна веза, јер на показаном месту књиге Aicill читамо даље: „Од оца, чији се патернитет утврђује сведочењем људи, дете се не може одузети дотле, докле оно не буде досуђено другом оцу услед сведочанства (т. ј. суда) божјег. Дете на тај начин досуђено оцу не може бити оду-

¹) Ово превођење детета од једног мушког до другог ради проналаска оца, које доказује врло низак ступањ полног морала у старој Ирској, оснива се, по напомени брегона, на стара ирлана правила, изложена у метричком облику и које су енглески преводиоци овако превели:

Free is the womb, that brings forth a birth.
To produce a body
Whichever of a hundred person
Removes it.

зето од њега ни новим сведочанством божјим ни сведочењем људи, осим ако пристане за њ да плати седам *cumhal*.¹⁾ На тај начин незаконита деца свагда су могла бити призната за децу извесног оца и бити приписана његовој породици и роду. У овом последњем случају они су се користили породичним и родбинским правом заједно са законитом децом.

Тако у књизи *Aicill* налазимо одредбе о заједничком уделу (ако и не баш у равним деловима), при деоби деце од т. з. жене љубазнице (*adal-trach*) са децом од главне и прве жене (*Ans. L. of Ireland Vol. III, 401*). Ово заједничко суделовање при деоби незаконите деце са законитом очувало се још дуго после тога у Ирској. Енгл. прокуратор, генерал Девис, наводи доказе, који сведоче да је то било и много доцније²⁾. Из наведеног јасно је, да установа патернитета није имала никакве везе са старим ирским правом односно законите и незаконите деце.

Исто се ово може наћи и у велском праву, само с том разликом, што је то начело овде у неколико промењено. И то између каквог мужа и деце његове законите жене, која су рођена за време брака, постоје по старим велским споменицима много трајније везе него у ирском праву. Патернитет се истиче овде, као што се види, сам собом из брака с мајком дечијом. Одрећи се деце од своје законите жене, објављујући да су у прељуби зачета, могло је бити само услед велике заклетве³⁾, али и то не свагда; ако је отац хранно у својој кући дете своје законите жене за годину и један дан, онда није имао права да га се одрече, јер се само хранење детета сматрало као признање. У колико се патернитет сматрао, као неминовна последица брака, види се још и из тога, што се, и после заклетог одрицања од стране оца, сматрало да је прекинута свака веза између њега и деце само у случају, ако мајка не протестује. И ако се отац заклетвом одрекао, мајка га је могла заклетвом и сведочанством још 7 жена сазаклетих принудити да се прими одреченог сина и да га призна за свог. „*Si quis, veli kњига Leges Wallicae, negaverit filium esse suum, mater cum septem mulieribus eiusdem nobilitati et dignitatis secum iuramento affirmet, quod ipse, et non alius, filium ex se genuerit; et post tale iuramentum ius est, ut recipiatur*“. Може

1) Per „*Cumhal*“ значи „девојка робинџа“ и означава казну, која је равна цени сличне девојке.

2) Valrger, *Les Celtes*, p 527 note 3.

3) *Leges Wallicae* (тако се зове превод старо велск. споменика и зборника на латин. језик по свој вероватности за употребу цркве, и стављени су у 2. том збирке велских споменика, које је издала енглеска држава) II, C. VIII. (XIX).

нам се приметити да баш из овога што смо напоменули излази противно, т. ј. да се основе старог келтског права нису измениле него са свим изчезле из права Велса; зар није јасно, да је син од законите жене још јаче везан по велском праву са оцем него и у римском законодавству? Али при даљем изучавању споменика налазимо да је и даље у Велсу дејствовало право старих Келта. Ово се јасно види из тога, што ако је оцу с једне стране и било тешко одрећи се од детета законите жене, то је с друге стране мајка могла свагда, без икаквог ограниченог рока, изјавити да дете она није добила од законитог мужа, и показати право оца и тражити да се дете припише у род овога мужа (*Venedotian Code, Book II, Chap. XXXI, g. Dime-tian Code, Chap. XVIII, 48*). Исте су такве одредбе о патернитету односно деце рођене ван брака као у старом ирском праву. Неудата женска, која добије децу ван брака, могла је да тражи од мушког, с ким их је добила, да их призна за своје. Велски закон по овој ствари има ове одредбе: „Ако ма каква женска, вели стари зборник Венедотије (*Chap. XXXI, 2*) потражи да законим путем припише своју децу извесном мужу, као оцу, тада јој је потребно да учини ово: да дође с дететом цркви, где се налази гробље њеног рода, па да приђе жртвенику и, положивши десну руку на жртвеник и мошти, а леву на главу свога детета, закуне се пре свега Богу како овим жртвеником тако и моштима, а исто тако и св. крштењем детета, да нико други није отац овог детета до тај и тај, при чему га мора именовати. На тај се начин приписивало дете Кимру као оцу¹⁾. У случају оваке свечане заклетве, мушки, кога је неудата жена показала као оца свога детета, може се одрећи од њега таком истом тешком кетвом (*Venedotian Code, Book II, Chap. XXXI, 4*). А при извесним условима одрицање је у опште било немогућно. Тако, ако је дете пре пред публиком признао за своје, и ако је давао новац на детиње издржавање (*Welsh. Laws, B. XIII, Chap. II, 119*). У случају, ако отац није био жив, онда се могао старешина рода одрећи детета са шест сродника — заклетвом (*Venedotian Code, B. II, Chap. XXXI, 18*), а ако није било ни старешине рода, то је одрицање било заклетвом 21 сродника (*Venedotian Code, Book II, Chap. XXXI, 19*). Признање детета вршавао је или отац или старешина рода са сродницима, услед чега се десна рука детета метала у руку сваког од сродника, а дете се љубило са сродницима у знак сродства (*Venedotian Code, Book II, Chap. XXII, 25*). Један

1) Само што се описани обред тиче дубоке старости, а овде је обучен у нову хришћанску форму.

пут ванбрачно дете примљено у породицу и род у најстарије време оно се користило свима правима рода као и законито дете. Наши зборници непосредно тврде да је сва ограничења односно незаконите деце уведла црква и црквени закон, Црквени закон, вели зборник Венедотије (Book II, Chap. XVI, 2) установљава, да ипак и син не може добити очинског наслеђа, осим најстаријег сина рођеног од законите жене; закон Ховеља, обрнуто пресуђује очинско наслеђе млађем сину као и старијем се и вели, да погрешка очева или његов незаконит рад не може узети у обзир на штату сина, кад овај наслеђује оца. Ма да је гледиште цркве и малог утицаја на одредбе других велских зборника о незаконитој деци¹⁾, ипак све одредбе ових зборника не одбијају безусловно незакониту децу од очинског наслеђа, а тако исто и при конкуренцији са законитом децом. По кад кад и незаконита деца наслеђују, а нарочито ако законита деца по телесној неспособности не могу примити очинског наслеђа. У зборнику Диметије одређује се: „ако сопственик земље има једног наследника без телесних недостатака, а други с телесним недостацима, као нпр. глух, слеп, или ако је сакат, то онда наслеђује мање онај син без телесних недостатака, па био он законит или незаконит, јер сакат не може потпуно вршити дужност, потребну краљу, у суду и војсци“. (Dimetian Code, B. II, Chap. XXIII, 9). Потпуно одбијање незаконите деце од наслеђа уређено је за време енглеске владе.

Из овога што до сада рекосмо, види се да припадање деце оцу није зависило од рођења у браку или ван брака. У суштини, из свију горе наведених одредаба прског и велског права истиче се једно гледиште, а то је да су деца у главном припадала матери и неком роду и да је веза између оца и деце зависила од воље матере, која је радила у договору са својим родом. Разлика између патернитета законите и незаконите деце састоји се само у томе, што за признање деце жечи, у

¹⁾ Dimetian Code, Book II, Chap. XXII, 8. Ако сопственик земље има једног законитог или незаконитог сина, то законити наслеђује у свему а незаконити остаје без дела. Чак ако је и законит и незаконит син добиен од једне жене, означена одредба остаје у снази: „Три рода синова не наслеђују са својом браћом од истог оца и матере; прво и прво, син зачет ван дома пре венчања, а по томе незаконит, и после тога, ако мајку таквог сина, узме за жену њен љубавник (отац сина) као закониту жену, то син који се добије после у законитом браку није дужан да дели наслеђе са сином рођеним пре венчања; и друго, ако клирик узме себи за жену као дар од стране рода и добије с њом сина, а после, ступајући у свештенички чин, и као свештеник добије с том истом женом сина, то син, који је пре рођен, није дужан да дели земљу са другим сином, пошто је овај последњи син добиен противно декрету (т. ј. противно канонском праву)“ (Dimetian Code, B. II Chap. VIII, 27 Gwentian Code, Book II, Chap. XXXI, 4.

законитом браку, да су деца њеног мужа, није била потребна заклетва, а у свим другим случајевима влада једно правило. Не треба да заборавимо да деца рођена ван законитог брака свагда су могла бити одузета од оца, простом изјавом мајчином да то нису његова деца, већ да их је родила с другим мужем (мушким). По прском праву сам љубавник удате жене, разуме се по њеном пристанку, могао је тражити од мужа своје љубавнице децу, коју је сматрао за своју. Истина и ово не треба испустити из вида, да се у споменицима могу наћи трагови борбе између ових гледишта, т. ј. између гледишта да деца у главном припадају матери и гледишта где је веза очева с децом много важнија од везе деце с матером. Ово се објашњује тиме, што време, за које су постале разматране правне норме, било је прелазно време. У живот и права келтског народа ушли су нови елементи: неки се сами створили током даљег развитка народног живота, а неки унесени заједно с хришћанством.

Старо-келтски принципи оставили су трага и на одређењу положаја деце, која услед чега било нису била приписана очевом роду, и којима услед ма чега ни мајка ни људи нису могли показати оца. У патријархалних друштава лица, која не припадају извесном оцу, нису имали породице¹⁾ а, не имајући породице, они се нису користили свима правима слободног човека. У келтском праву налазимо са свим други поредак ствари. Овде сва деца, чији се патернитет ма услед чега није могао установити, припадали су матери и њеном роду. А да је то било тако, то не можемо сумњати, јер одредбе велских споменика то јасно тврде. Јер по велском праву роду и стању матере прибројава се: 1) сваки син од кога се законитим путем одрекао његов отац (Vened. Code, B. II, XXXI, 8, 15); исто тако и син слободне Кимерјанке и тако названог alltuda (т. ј. туђинца, који се доселио у Велс и који је по велском праву полу-слободан човек), у случају да га се отац одрекне, добивао је право слободног природног Кимра; 2) син који је рођен с пристанком рода од неудате женске²⁾, таком оцу род његове матере није могао порицати право на део; само деци коју роди неудата женска без пристанка њеног рода, род је могао да им пориче право на део земље; 3) син девојке, коју је силовао непознати

¹⁾ У патријархалном друштву лице, које није припадало оцу, није могло имати породице за то, што се принадлежност породице одређује само пореклом од мушке породице.

²⁾ Келтски родови су по некад дозвољавали женској да живи с киме не ступајући у брак, за такав живот родови или старешине родова, како се чини, узимали су извесну таксу (An. L. of Ireland Vol. IV, p. 63—65).

мушки, докле му отац остане непознат; 4) син слободне Кимерјанке, коју је њен род удао за alltud-a; 5) син девојке, коју је сивовао alltud, и 6) син женске, која је дана у залогу по обвезама свога оца у туђу земљу и кад постане у другом стању за време свога бављења у туђини. (Venedotian Code, B. II, Chap. I, 62, Chap. XV. 1. 2. 3. Dimetian C. B. II, Chap. VII, 21. Gwentian Code, B. II, Chap. XXCIX, 1. Welsh L. Book X, Chap. VII, 8. 20). Овим приписивање деце (за чијег се оца из ма ког узрока не зна) роду и стању матере и објашњује баш оно, да је по негде син могао бити господар свога оца. „Може ли се десити, читамо у зборнику Диметије (Book III, Chap. III, 26), да син буде господар свога оца? Може, и то ако ухелвир (племић) даде своју ћер за alltud-a и у њих буде мушке деце. Ако после тога ухелвир умре, а синови alltud-a наследе свога деду по праву са стране мајке, то онда синови постају господарем свога оца“. Такве су одредбе старог велског права, а оне су измењене доцније само под утицајем канонског права, према коме је само онај имао породицу и сматрао се за пуноправног, који је рођен у браку и имао законитог оца. Када је гледиште цркве прожело право, тада сва деца, која нису припадала оцу, или их се отац одрекао, изгубила су права да наследе имање мајчино, већ су се прибројавали у неслободне (Welsh L. B. XIII, Chap. II, 66). Ако погледамо право старе Ирске, сусрећемо то исто начело, по коме сва лица, која се не приписују оцу, припадали су роду и стању матере. Тако међу подраздељцима рода, који су имали право на део, у ирском праву наводе се тако звани glarfine, т. ј. деца од женске, коју је род дао за туђина (Ancient L. of Ireland vol. VI, p. 285 и 291). Ово тврди и ово место из књиге Aicill (Anc. L. of Ireland, Vol. III, p. 385): син, кога је родно објављени ван закона, докле се сматра за законитог сина као год и други син очеве породице, докле га не објави да је законит. Што се тиче сина незаконитог, који је рођен после објаве његовог оца за незаконитог, то су обавезе незаконитог сина падале на род матере, који исто тако добива и право и награду за своју главу.

Да је право на децу припадало испрва роду матере, и да их је оцу могла уступити само мати и њен род, ово доказује доста оригинална одредба ирског права, и то: отац је добивао непосредно право на децу само онда ако је мајку деце узео за жену, са пристанком њених родитеља; овде уступање женске вукло је са собом и право уступања њеног приплода — деце. Па по томе у случају брака отмицом, како право на женску није

њен род уступио њеном мужу, то се није сматрало ни да је уступљено право на децу. Овде је отац са добивањем и права на мајку, добивао права и на децу, купујући ово право од њеног рода, плаћајући новчану суму, која је била равна цени деце. Сродници материни, у случају ако је она одведена против њене воље, могли су или продати децу или не продати, по свом увиђају; а ако су желели да их продаду, то је отац био обвезан да их купи. Ако се одвођење жене извршило по њеном пристанку, то је онда отац имао право да бира, да ли да откупи децу или не, и ако је он пожелео да купи децу, то су му их морали сродници матере продати. У случају уступака деце без награде, отац је био дужан да их држи до пунолества и да их васпита (Am L. of Ireland, vol. III, p. 541)¹). У осталом род одведене женске имао је право на децу зачету не доцније од месеца дана по њеном одвођењу, а деца зачета после месец дана по одвођењу нису припадала роду мајчином, него роду очевом.

Исто тако и власт родитеља над децом има са свим други карактер у Келта него у патријархално организованим друштвима. Старо-келтском праву није позната неограничена родитељска власт; право и обвезе родитеља тачно су предвиђене законом. Исто тако власт родитеља, у већини случајева, припадала је како оцу тако и мајци. Дејство изнесеног начела јасно се види у одредбама старо-ирских сиоменика. Овде пре свега ваља обратити пажњу на то да Senchus Mor претпоставља родитељима једнака права и ставља им подједнаке обвезе односно деце, а везу између оца и ћери и везу између сина и матере сматрао као врло блиску (Anc. L. of Ireland, vol. II, p. 347). Смисао ових одредаба испитивачу, који не појми са свим дух старо ирског права или их не усвоји, може изгледати са свим чудноват, а постаје са свим јасан, ако обрати пажњу на то, да су у старој Ирској разводи били врло чести; а при разводима желело се да се ствар уреди тако, како би у сваком раздељеном делу породице мушки остао заштитник, а женска домаћица. На блиску везу између матере и сина показује коментар, који се налази додат Senchus Mor-у, при тумачењу речи mather, т. ј. мати. “Mather, тумаче брегови, значи да више (mo) она помаже (thoir) или брже она помаже него отац (Anc. K. of Ireland, vol. II, p. 347).“ У осталом, на другом месту бреговских ко-

¹) У осталом, по мишљењу неких брегона, избор се свагда остављао сродницима одведене женске, и отац у случају ако су сродници желели да продаду децу, свагда је био дужан да их купи при чему се није обраћала пажња да ли је одвео њихну мајку с њеним пристанком или не.



УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ментара Senchus Mor-a везу између сина и матере да није тако блиска као веза између оца и сина. „Ако је син, веле брегонски коментари, доста богат, он је дужан потпуно издржавати обоје, тј. и оца и матер; али ако син нема довољно средстава да издржава обоје; али ако му је стање тако да не може помагати обоје, онда син да своју мајку мете у јаму (место сахране) и да на леђима однесе свога оца у дом свој“. (Anc. Laws of Ireland, vol. II, p. 347). Ипак, пошто ова напомена није речена у облику тумачења на одређеном месту спомениковог текста, већ само услед тумачења дужности синовљевих према оцу, то се без омашке може узети као израз доцнијих правних гледишта. У сваком случају, ако се чак и претпостави да старо-ирско право није давало првенство матери према сину, већ у неким случајевима претпостављало везу између оца и сина вези између матере и сина, то се ипак мора признати као *опште правило*, да су обоје, и отац и мати, имали подједнаку власт. Оно се нпр. види из тога што при уживању подједнаког имања прво распоређивање о суделовању деце припада подједнако и оцу и матери. Senchus Mor истиче за обавезан сваки уговор, који учини један од супруга без приставка другог, само ако овај уговор не смета добром и срећном васпитању. (Anc. S. of. Ireland, vol. II. p. 347). Истим начином одређује се власт оца као и власт матере. Отац има право суда, доказа и сведочења односно ћери. Исто то право и истим изразима приписују брегони матери односно сина (Anc. S. of. Ireland, vol. II p. 347.). Ово право суда, доказа и сведочења¹⁾ никад није прегазило у *ius vitae ac necis*, које је са свим непознато ирским споменицима. Отац и мати не само нису имали права убити дете, него плод не може бити ни отровац, како без приставка очева тако и са пристанком (Anc. L. of Ireland, p. 205 ff. appendix, p. 551). Овде се сусрећемо с одредбама са свим противним основама старог рим. права, где се тровање и побацивање услед тога сматрало искључиво као гажење мужевљева права односно зачетог детета у утроби матере, (види Hrehorowicz, Das Verbrechen der Abtreibung der Leibesfrucht, Dorpat, 1876, p. 48—60

¹⁾ У чему се састојало право сведочења очевог, о коме говоре старо-ирски споменици, види се из одредаба велског права. У кодексу Диметије (В. II, Chap. V. princ.) читамо: „Три лица су, чијим се сведочењима, поткрепљеном заклетвом, мора веровати.... Треће је од ових лица — отац између своја два сина (т. ј. у случају спора између његова два сина). Ако мете десну руку на главу сина, против кога сведочи и закуне се овако: „Тако ми Бога, који ме учини оцем, а тебе сином мојим, истина је то, што сам ја казао односно тебе и твога брата, да му верују“. Значајно: да би свака заклетва и сведочење имала потпуну силу, потребно је било да су оба сина од једне матере.

а нарочито р. 59). Овака разлика између права старо-ирског и старо-римског објашњује се само тиме што се очинска власт у старој Ирској ослањала на са свим друге основе, него у старом Риму. Карактер очинске власти у Ираца врло се лепо и јасно види из одредаба велике књиге старог закона како остарели отац предаје старешинство дома сину (Anc. L. of Ireland, vol. III, p. 53. and 57). Изнемогао и остарели отац могао је дати своју земљу сину, а син је зато био дужан да храни оца до смрти. Услед таког уступања утврђивао је се између оца и сина овакав однос, који несумњиво тврди да је у кући био господар онај, који је застао био хранитељ и заштитњик чељади, дакле син, који тачно испуњава обвезу, коју је примио на се, и могао је оспоравити све тако зване рђаве³⁾ обвезе свог оца (bad contracts of the father енглеског превода), т. ј. све обвезе, које закључи његов отац без његовог приставка, а које иду на штету газдинста. Само у том случају, ако син не испуњава своје дужности, отац је могао одузети од њега земљу и дати је другој. У опште власт над одраслим синовима зависила је од тога, да ли су они живели код оца о његовом издржавању или не. Ако је син већ одељен, није више био под очевом влашћу. Но отац, као што смо видели, у случају ако је престао радити и пао на терет сину, био је до извесног степена зависан од сина. Најпосле у споменицима налазимо опште одредбе, по којима није сваки син дужан покоравати се оцу и уважавати га, већ само онај, према коме је отац испунио своје дужности. Тако: Senchus Mor ослобођава сина од дужности уважења и важности у случају ако га се отац јавно одрекао, недавши му удела при деоби земље између синова. Од ове дужности ослобођава се такође син, који је остао без земље кривицом оца (т. ј. ако је породична земља била одузета за дугове очеве, учињене, не по потреби породице, већ ради личних потреба очевих), или чији је део отац оптеретио, било за рачун племенског старешине, било за рачун цркве (Anc. L. of Ireland, vol. III p. 61). Предазећи за тим одредбама старог велског права и овде не налазимо неограничену власт оца. У старим споменицима велског права помињу се само казне, којима је отац могао казнити сина. „Три шамара не смеју се вратити, вели се у једној одредби, и то шамар који отац удари сину као казну, поучавајући га. . . . (Welsh Laws, Book XIII. Chap. II, 201).“ У осталом и ово право исправке,

³⁾ — О разлици између т. з. рђавих и добрих обвеза (bad and good contracts) у старом ирском праву види Maine Early history of Institutions p. 57, а такође Ancient L. of Ireland, Vol. III, p. 5. and 6.

које одговара германском „admonestatio honesta“ припада оцу само докле му син не достигне 14 година. а после тога, ако би отац казнио сина бојем, овај је имао право да се жали на њега и да тражи да плати како dirvy, тако и saraad'a, то јест да плати казну за увреду (Venedotian Code, Book II, Chap. XXVII, 8).

Све мало час наведене одредбе велских и ирских права јасно тврде ону начелну разлику између келтиске породичке власти и власти римске. Код Келта власт је постала ради среће и благостања домаће чељади, којима је управљало ово лице, које је заиста штитило кућу и хранило породицу својим радом. А у Риму је било обрнуто, и кућа и породица дужне су биле да служе интересима старешине, чија је власт престајала обично са смрћу његовом. Да напоменемо овде, да трагове патријархалне власти не налазимо у Ирској, а на против у споменицима се опажа да је било појма о патернитету, али још неутврђено; ово тврде и мало час поменуте тачке. И тако, претпоставке оних, испитивача, који претпостављају да код Келта имамо посла с раздељеном очинском влашћу, немају никаквог основа.

Сад да пређемо организацији сродничког савеза у старом келтиском праву. И овде не налазимо да влада искључиво агнатично сродство, а то је најјачи карактерни знак патријархалне организације друштва. Него баш напротив у споменицима имамо доказа да је некада код келтијских племења преоблађивало т. зв. сродство по матери. Ово тврди у главном она врста сродства, која се налази у зборнику Венедотије, с којим ћемо се ми детаљније мало доцније упознати.

Разгледајући организацију старог келтиског сродства, ми ћемо видети да чак и она деца, чији је патернитет потпуно признат, и која су се према овоме називала по оцу¹⁾ нису били туђа роду своје матере; услед утврђене везе с оцем није се кидала веза с матером и њеним родом. Из одредаба како ирског тако и велског права излази, да су сродници по женској линији свезани били једно с другим везом сродничке заштите и имали су једно према другом сва права и дужности која потичу из тог савеза. У Senchus Mor вели се, да су при свакој молби и при сваком одговору заинтересовани: род његовог оца, племенски старешина, црква и род његове матере (Anc. L. of Ireland, vol. I, p. 261.). Даље, из истог споменика дознајемо, да су се о издржавању малолетних, болесних, кљастих и манитих, старали подједнако и

сродници с очеве стране и сродници с материне, и за обезбеду тражења против извесног лица допуштао се попис имања како са стране сродника по мушкој, тако исто и по женској линији (Anc. L. of Ireland, vol. III, p. 489). Сличне одредбе односно овог питања налазимо и у велским споменицима. У њима налазимо превласт сродства по мушкој линији над сродством по женској линији, али сродство по мушкој линији не потискује са свим сродство по женској линији; већ се оно јавља још доста снажно и има још доста јаког значаја у друштву. Превласт сродства по мушкој линији над сродством по женској линији, у главном се тиче наслеђивања непокретног имања земље. При наслеђивању земље, чак и кад нема мушких наследника, пије морало безусловно наследити женско колено. Зборник Гвента (Book II, Chap. XXX, 24), вели: ако ко тражи земљу на основу сродства, то ако он, доказујући сродство, три пута прибегава претени (тако се зове сродство по женској линији), потраживања његова сматрају се као неоснована. Право на део земље од материног рода добивали су у опште само: 1) деца, која нису или нису могла бити приписана ни једном мушком као оцу, а приброджавала су се роду материном (види горе); 2) деца слободне Кимерјанке коју је њен род удао за altud-а или у опште тако лице, које није могло своје потомству оставити земљу у наслеђе (Venedotian Code Book II, Chap. IV, 1); 3) деца, која су изгубила део очинске земље која им припада, као земљу крви;¹⁾ зато што су се они осветили за једнога сродника своје матере (Gwentian Code, B. II, chap. XXXIV, 1. Welsh Laws, B. XIV, chap. XLIV, 8). Али зато у другим приликама сродство по мушкој линији не истиче се тако јасно као сродство по женској линији. И то: сродници по матери имају исто право као и сродници по оцу на крвнину за убијенога, а и дужност да помажу при плаћању крвнине. Истина, они добивају и плаћају само једну трећину крвнине, која им припада, сродницима убијенога или пада на сроднике убијенога, али и то њихно право на удео врло је карактеристично, јер тврди: *да је међу сродницима по женској линији постојала исконска веза, која је можда исто толико стара као и крвна освета, и која замењује ову у случају пристанка плате за главу.* Одредбе великих зборника о суделовању сродника по женској линији у примању или плаћању крвнине тако су карактеристичне, да сматрамо за потребно да их овде у целини наведемо. Најинтереснија из

¹⁾ Ирске генеалогije воде се обично на овај начин: син ове, син овога, сина овога и т. д.

¹⁾ Земљом крви називала се земља, коју је уступно убица, немогући иначе платити крвнину (Diom. Code, Book III, Chap. III. 29).

ових одредаба — § 12. гл. I књига III. зборника Венедотије —, где се крвнина распоређује на овај начин. Пре свега крвнина се дели на три дела: један део плаћа убица са својим родитељима и пунолетном децом,¹⁾ а две трећине падају на остале сроднике. Даље, трећина која пада на убицу, његове родитеље и децу такође се дели на три дела: две трећине плаћа убица, а једну плаћају родитељи, где отац плаћа два пут више него мати. Две трећине крвнине, које долазе на удаљеније сроднике, узима се као целина и дели се исто тако на три дела, од којих један део плаћа матерински род, а два дела очински род. Распоређујући тако крвнину, зборник Венедотије вели даље: „и тако крвнина прелази од једног колена материнских сродника на друго све до седмога. То јест, деца једне матере браћа су међу собом, а потомци једне прабабе стричевићи су другог степена (т. ј. браћа трећег степена), а потомци једне праматере у четвртном степену, стричевићи су у трећем степену, потомци једне праматере у петом степену, стричевићи су четвртог степена, потомци праматере у шестом степену, стричевићи су петог степена, потомци праматере седмог степена стричевићи су шестог степена, и крвнина не иде даље од овог колена. Ако буду потврђена само два или три колена, то да падне на њих, да се распореди између породица од којих излази отац, узимајући два дела на род“. Баш текст овога чланка тврди да, и ако сродници по оцу плаћају већи део крвнине него што плаћају сродници по матери, ипак се обраћала велика пажња на сроднике по матери, јер се сродници по матери тачно одређују, а сродници по оцу само општим изразима. Осим тога, *убројавање сродства са свим је архавички, по коленима, а не по рођењу, једном речију, убројавање је очакано исто како је било негда и које води своје порекло од оног времена, када су деца припадала не њиховим родитељима, већ целој групи, и када се то припадање одређивало пореклом од жекске групе* Овако рачунање сродства, и ако му се баш не даје особити значај што је у зборнику Венедотије нарочито примећен сродству по млеку а не сродству по крви, никако није могло повићи при искључивој превласти агнатичког начела, јер слична *искључива* превласт агнатичког начела претпоставља јако развијену индивидуализацију поро-

дичких и сродничких односа.³⁾ Сродници убијенога примали су крвнину у оном поретку у каквом су је плаћали сродници убице. Значајно је да део који је плаћао очински род убице, добијао је очински род убијенога, а део који је плаћао матерински род убице, добијао је матерински род убијенога. А поред тога сваки од родова убице закључивао је засебно мир са родом убијенога којем одговара, оснажујући то заклетвом стотину најбољих мужева из рода убијенога, оверавајући да је убици опроштено (Venedotian C., B. III. Chap. I. 16).

Зборници Диметије и Гвента имају готово исте одредбе, које нађосмо у зборнику Венедотије. Само што је у овим зборницима, који садрже право новије формације, сродство подробније наведено како по млеку тако и по крви, али где сродство по крви већ узима превагу.

Из наведених факата јасно је да се и при потпуном набрајању сродства по крви веза са сродством по матери није прекидала, већ се продужавала, што се јасно види у плаћању и примању крвнине од стране сродства по млеку. Чак су се по негде деца, прибројана очевом роду, сматрала да припадају у истом степену и материном роду. „А син женске, вели се у зборнику Гвента, коју су њени сродници удали за непријатеља рода, да буде заједнички међу обојим сродницима“.

Таква је стара келтичка породична и сродничка организација, која се начелно разликује од тако зване патријархалне организације, коју су многи учени људи сматрали за првобитни облик породице код свих аријских народа.

МОНИЗАМ КАО ВЕЗА ИЗМЕЂУ РЕЛИГИЈЕ И НАУКЕ

од

ЕРНСТА ХЕКЛА.

(СВРШЕТАК)

Услед поделе рада овде су се развили разноврсни органи свести као оруђа извесног осећања, мишићи као органи побрета и воље, нервни центри или ганглије као посредни и регуларни централни органи. Код најсавршенијих животињских родова, нервни центри све више излазе на видик као самостални душевни органи. Према јако развијеној грађи њиховог централног нервног система, мозга, и његовом чудноватом сплету од ганглија и нервних

¹⁾ У неким списковима, као на пример у рукопису које су означили уредници државног издања велских споменика В, наводе се међу саучесницима у трећем делу, који плаћа убица и његова браћа и његове сестре.

²⁾ То јест, лица која имају једну заједничку бабу.

³⁾ Споменици разликују два циклуса сродства: прво сродство блиско, и друго сродство удаљено. У првом циклусу сроднички односи значајно су индивидуализани, а у другом они имају карактер старијих гругисаних поколења.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

судова и њихова делатност достиже овде чудан степен висине.

Ну код ових најсавршенијих облика у царству животињском можемо тачно доказати и оне најсавршеније радње централног нервног система, које *свесћу* зовемо. Као што је познато, често се још и данас узима ова управо најплеменитија функција мозга, као нека са свим загонетна појава, узимајући је као најбољи доказ за бестелесну егзистенцију некакве „бесмртне душе“. При том се обично позива на познату „*ignovimus*“ – беседу берлинског физиолога Дибоя Рајмонда (Du Bois-Reymond), која говори о границама људскога сазнања (1872). Чудновата је то пронија судбине, да славни говорник берлинске академије наука, у тој више помињатој беседи пре 20 година, замишља свест као неко непојамно чудо, преко кога границе сазнања даље не иду, док међу тим у исто време, највећи теолог овог века, *Давид Фридрих Штраус*, доказа са свим обрнуто. Оштроумноме писцу „Старе и нове вере“ (*des „alten und neuen Glaubens“*) беше још тада са свим јасно, да све душевне радње код човека, па и његова свест, као функције централног нервног система потичу из једнога врела, а тако се исто о њима суди и са монистичке тачке гледишта. Али берлинском „егзактном“ физиологу то не беше познато и он с непојмљивом кратковидношћу упореди ово специјално *неурологичко* питање с једном великом „светском загонетком“, с фундаменталним питањем о *сустанцији*, с главним питањем о „односу силе и материје“.

Као што сам већ одавно доказао, ова два велика питања нису две разноврсне „светске загонетке“. *Неурологички проблем свести само је нарочити случај општег космополитског система, питања о сустанцији*. „Када бисмо појимали суштину силе и материје, тада бисмо разумели, како њихова основна супстанца може под извесним условима осећати, желети и мислити. Свест је тако исто, као и осећање и воља код виших животиња, механичка радња ганглијских ћелија, те се према томе своди на физичке и хемијске појаве, које се дешавају у плазми тих ћелија. Осим тога, употребом генетичког и упоредног метода, долазимо до уверења да свест – а тако и разум – као функције мозга не припадају искључиво само човеку, већ се налазе и код многих виших животиња, не само код кичмењака, већ и код зглавара. Само постепено, вишим изображењем, свест је човечја одмакла од свести савршенијих животиња, а то исто важи и за све остале функције човечје душе.

Овим и другим резултатима упоредне физи-

ологије стављена је целокупна наша *психологија* на нову, чврсту, монистичку основицу. Тиме је оповргнута она стара мистичка представа о души, која се налази код необразованих народа, ну такође још и данас је виђамо у системима дуалистичких философа. По њима би била „душа“ човечја (— а виших животиња? —) особито биће, које за време човека индивидуалног живота живи у телу и влада њиме, али га по смрти напушта.

Јако раширена „клавирна теорија“ („*Claviertheorie*“) упоређује „бесмртну душу“ са свирцем на клавију, који на инструменту смртнога тела свира интересантан комад, индивидуални живот, а по смрти иде на онај свет. Истина, обично се ова „бесмртна душа“ представља као неко бестелесно биће, али у самој ствари ипак се замишља са свим с телом, само као неко финије, невидљиво биће, као ваздух или гас, или налик на покретну, са свим лаку и ретку, етарску супстанцу, као што ју и данашња физика замишља. То се исто може рећи и о великом броју представа о „бауцима“ и „духовима“, које су у току од неколико тисућа година увртили себи у главу дивљаци и необразовани редови културних народа. озбиљно размисљање показује, да и овде у самој ствари нису у питању бестелесна бића — као при обманн модерних спиритиста — већ гасовита и невидљива тела. Ми смо у опште неподобни да замислимо неко биће, што би било донста без тела. Као што је још *Гете* јасно увидео, „материја не може никад без духа, а дух никад без материје постојати и дејствовати“.

Што се тиче бесмртности, овај се важан појам, као што је познато, врло разноврсно тумачи и примењује. Често се пребацује нашем монизму да бесмртност у опште пориче, међу тим то не стоји. Напротив ми њу сматрамо, у крајње научном смислу, као неопходни појам наше монистичке природне философије. *Под бесмртношћу у научном смислу разуме се одржање сустанце*, дакле исто, што се у физици зове одржање силе, а у хемији одржање материје. *Цео је космос бесмртан*. Као год што и најмањег делића материје или силе не може никад нестати са света, то исто важи и за атоме нашега мозга и за силе нашега духа. При смрти нестаје само индивидуалног облика, у коме се она нервна супстанца била образовала, и индивидуалне душе, која је представљала рад те нервне супстанце. Сложена хемијска једињења те нервне масе прелазе услед распадања у друга једињења, а живе силе, што их та маса производи, прелазе у друге живе облике. Према томе са свим пада мишљење о *индивидуалној бесмртности*. Што се то мишљење у ширим круговима још и данас чврсто држи, то се

даје објаснити физичким законом ленивости, јер постојаност влада исто тако у области ганглиских мозданих ћелија, као и код осталих природних тела. Старе представе, што су их многе генерације оставиле у наслеђе, мозак човеци чува с највећом постојаношћу, а особито у случају, ако су те представе још за ране младости, као непобитне догме, у детињи ум пресађене. Таква „наследна уверења“ још више хватају корена, што се више удаљују од рационалног природног сазнања, па се загрћу тајанственим плаштом митолошког песништва. С догмом о индивидуалној бесмртности иде још измишљена накнада, коју човек замишља добити после смрти за време свога индивидуалног живота, а за тим узалудна нада, да ће на оном блаженом свету бити награђени за преварене наде и многе патње земаљског живота.

Заблуда је што многобројне присталице индивидуалне бесмртности тврде, да је ова догма урођена и заједничка представа сваког паметног човека и да њу проповедају све савршене религије. Нити је Будизам, нити Мојсијева религија, првобитно веровао у индивидуалну бесмртност, а тако исто мало је у њу веровао и већина образованих људи старог класичког света, особито у време највећег цветања Грчке. Монистичкој философији тога доба, која се још на 500 година пре Христа подигла до тако знамените висине спекулативне, беше та догма непозната. Њу су тек Плагон и Христос даље развили, а за тим је у средњем веку била у опште тако јако распрострањена, да се ретко нашао који дрски мислилац, који би се усудио да јој јавно противречи. Мишљење, да веровање у индивидуалну бесмртност особито оплемењује наравствену природу човечју, не налази потврде у грозној етици средњовековној, а исто тако ни у психологији натуралних народа.

Што још и данас једна застарела школа, чисто спекулативне философије, подржава ту бесмислену догму, то је само један анахронизам за сажаљење. Пре шездесет година могло се то још и опростити, јер тада нити се тачно познавала fina структура мозга, нити физиолошка функција његових појединих делова, чији елементарни органи, микроскопске ганглиске ћелије, беху скоро непознати, исто тако и душевна ћелија протиста; о онтогенетичком развићу имађаше се само непотпун појам, а о филогенетичком још не беше баш никаквог.

Све се то са свим измешало у току последње половине овог столећа. Новија физиологија већином је показала смештеште (Localisation) појединих душевних радњи и њихову зависност од нарочитих делова мозга. Психијатрија је показала да

су психичке појаве поремећене, када ови делови мозга оболе, или се изопаче.

Хистологија ганглиских ћелија открила нам је њихову одвећ сложену структуру и положај. Ну од пресудног су значаја за ово важно питање открива последње деценије о финоћама, које се догађају при *оилофавану*. Сад знамо да живот екључиво постаје услед полног сношаја или стапања двеју микроскопских ћелија, женске јајне ћелије и мушке семене ћелије. Моменат, када се стоне једра ових двеју полних ћелија, означава тачно моменат када постаје нова човечја индивидуа.

Та „ново образована ћелија“ (или „оплођена јајна ћелија“) има по могућству — у зачетку — готово све телесне и душевне особине, које дете наслеђује од својих родитеља.

Претпостављати „вечни живот“ код једне индивидуалне појаве, чије смо време зачетка у стању тачно одредити нашим непосредним чудним посматрањем, очигледно се противи здравом разуму. Према томе кад боље размислимо о душевном животу човечјем, можемо узети, да је наша индивидуална душа у такој вези с мозгом, као што је вољно кретање руке у вези с грчењем мишића, или кружење крви у телу с куцањем срца.

Често се још и данас с овом, оштро физиолошком појимању, пребадује „материјализам“, као што се иста замерка чини и укупном нашем монистичком гледишту на однос, који влада између следе и материје, између духа и материје.

Већ сам раније из нова доказао, да овом речи, с тако разноврсним значењем, није ништа казано; могло би се тако исто место ње ставити и привидно противни јој „спиритуализам“. Сваки критички мислилац, који је вичан историји философије, зна, да такве речи имају разноврсно значење у разним системама. Код монизма још се непрестано меша теоријско и практично значење, која су са свим различна.

Напротив, наш појам монизма или „једноставне философије“ са свим је јасан и не подлежи никаквој сумњи; он нити може да замисли „живога духа без тела, нити пак „мртву материју без духа“; у сваком атому то двоје, дух и материја, чврсто су спојени.

Супротно, дуалистичко гледиште (— или у другим антимонистичким системама плуралистичко —) узима дух и материју, силу и материју као две по све различне супстанце; али да свака од тих двеју супстанца може постојати сама за себе, или нам се показати, за то нема никаквог емпијског доказа.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

Говорећи овде у кратко о опширним психолошким консеквенцама монистичке науке о развићу, дотаћи ћу се у исто време једне важне области, које се и наш предговорник у своме предавању више пута дотакао, то је област *религије* и с њом скопчаног „*веровања у Бога*“. Као што он, тако и ја сматрам за одвећ важну ствар оснивање јасних философских идеја на основици религијозне области; према томе молио бих свечани скуп да ми допусти у овој свечаној прилици, да се у кратко јавно исповедим. Ова „монистичка исповест“ могла би тим пре подлагати право на непристрастан суд, када би ју, по моме дубоком уверењу, исповедало најмање 9/10 свију сада живих природњака. Шта више, ја верујем, да ову монистичку исповест морају исповедати сви природњаци, који испуњавају ова четири услова:

1.) Довољно познавање целокупне области природних наука, а пре свега модерне науке о развићу. 2.) Довољно оштрине и јасноће у расуђивању, те да помоћу индукције и дедукције извуку логичне закључке из тих емпиријских знања. 3.) Довољно моралне храбрости, те да тако добивена монистичка знања бране од напада супротних дуалистичких и плуралистичких система. 4.) Довољно душевне снаге, да се на основу свога здравог размишљања ослободе од религијозних предрасуда, које владају, а особито од оних, здравом разуму противних, догми, које су нам усађене од ране младости као непобитна „религијозна откровења“.

Полазећи с ове слободне тачке гледишта, кад упоредимо многобројне религије разних народа, бићемо пре свега принуђени да одбацимо као нетачне све оне представе које стоје у неразрешивој противречности с признатим и критичким разумом утврђеним правилима емпиријског природног сазнања. Овде дакле можемо без даљег говора апстраховати све *митолошке* гатке, сва „чуда“ и тако звана откровења, која су неприродним путем до нас дошла. Сва су ова мистичка учења бесмислена, јер нису потврђена каквим стварним доказом, већ напротив стоје у супротности с познатим и утврђеним чињеницама рационалне природне науке.

То исто важи и за легенде, које су постале из циклуса прича Христових и Мојсијевих, као и за легенде мухамеданских и индијских прича. Оставимо ли сада на страну све скупа мистичке догме и необјашњива откровења, то ће нам остати као драгоцене и нецењиво језгро праве религије *гласовита етика*, заснована на рационалној антропологији. Међу многобројним и разноврсним религијама, које су се развиле из грубих преисториских почетака од пре 10.000 година, стоје без сумње

на првом месту оне две религије, које су још и данас највише распрострањене међу културним народима: старија Будина и млађа Христова. Обе имају многе заједничке црте, како у митологији тако и у етици; шта више знатан део хришћанског учења узет је из индијског будизма, као што је други део узет из учења Мојсијевог и Платоновог. Међу тим, с данашњег нашег културног гледишта, чини нам се с њим правом, да је *хришћанска етика* далеко савршенија и чистија него етика свију осталих религија. До душе морамо одмах додати, да баш најзначајнија и најплеменитија начела хришћанске етике — љубав према ближњем, обавезаност према дужности, љубав к истини, послушност према законима — никако не припадају искључиво хришћанској религији, већ су много старијег порекла.

Упоредна психологија народа показује, да су ова етичка основна начела мање више познавали и испуњавали многи стари културни народи још тисућама година пре Христа.

Као највиши етички закон рационалне религије остаје *човечанска љубав* и то у природној *равнотежи између егоизма и алтруизма*, између самољубља и љубави према ближњем. „Што ниси рад да ти други чини, не чини ни ти другоме!“ Ова природна највиша заповест проповедана је и вршена још на тисуће година пре него што *Христос* рече: „Љуби свога ближњег као себе самог“. У човечанској породици ово је начело било одавно јасно, јер је готово као „етички инстинкт“ наслеђено од наших животињских праотаца. Исто тако то је начело постојало у ширем смислу и код најпримитивнијих општина и хорди дивљих народа, као год и код стада мајмуна и осталих задружних сисара. „Љубав према ближњем“, т. ј. узајамно потпомагање, нега, заштита и т. д., јавља се код ових животиња, што живе задружним животом, готово као *социјална дужност*, јер, без те љубави, удружења не могу имати трајашног опстанка. И ако су се доцније код човека те моралне друштвене основе много више развиле, ипак њихови најстарији пренесторијски извори, као што је *Дарвин* показао, налазе се у социјалним инстинктима животиња. Као год код виших кичмењака (паса, коња, слонова и т. д.), тако и код виших зглавкара (мрави, пчела, термита), задружно живљење у уређеним друштвима условљава развиће социјалних односа и дужности, које су и код човека постале најјача полуга интелектуалног и моралног напретка.

Нема сумње, да данашња човечанска култура за велики део свога савршенства има да благодари ширењу и утицају хришћанске етике, ну поред тога

жалити је, што је велики значај те етике често пута оштећен због везе с неразрешљивим митима и тако званом „откровењима“. Како мало доприносе ови мити и откровења развију етике, показује нам та позната чињеница, да се управо *ортодоксија* и на њој основана *хијерархија* — пре свега папизам — најмање труди да одговори заповестима ове етике; што више њене заповести проповеда, тим мање их сама извршује.

Осим тога треба поменути да се други један, одвећ важан, део наше модерне културе и етике развио са свим независно од хришћанства, нарочито непрекидном негом великог духовног блага: класичног старог света.

Темељно проучавање грчких и римских класика, свакако је тому много више допринело, него проучавање хришћанских црквених отаца. Томе се придружи у нашем столећу, још и сада с правом т. зв. „сталећу природних наука“, огромни напредак највишег духовног образовања, за који имамо да благодаримо великом природном сазнању и на њему заснованој монистичкој философији. А да ова монистичка философија мора корисно и племенито утицати и на нашу етику, то су без сумње, у току последње три деценије, показали многи важни списи (Спенсерови, Карнери-а и др.).

Овој монистичкој етици, која се оснива на рационалном природном сазнању, пребацило се, да ће да упропасти данашњу културу, а особито да иде на руку по културу убитачним тежњама модерне социјалне демократије. Ми држимо да је овај прекор са свим неоправдан. Примена философских принципа на практични живот, а особито на социјална и политичка питања, може бити врло разнолика.

Тако звану политички „дух слободе“ (Freisinn) нема никакве везе са „слободним мишљењем“ (Freidenken) нашег монистичког природног веровања. Осим тога уверен сам, да рационална етика ове наше монистичке природне религије никако не противречи доброте, и у ствари најважнијем, делу хришћанске етике, и да ће с њом заједно и будуће служити истинском напредовању човечанства.

Разуме се да она стоји у друкчијем односу према хришћанској митологији и према нарочитој врсти вере у бога, која је основана на тој хришћанској митологији. Докле ова вера замисла неког т. зв. „персоналног бога“, докле се њено учење, услед новијих напредака на монистичком познавању природе, не даје никако доказати. У осталом, још пре 2000 година, показали су знаменити заступници монистичке философије,

да се представом о „персоналном богу, творцу света и сведржитељу“ ни најмање не доприноси правом рационалном погледу на свет. Јер и ако се питање о „створењу света“ протумачи, у наведеном тривијалном смислу, необичном делателношћу каквог ванског божанства, које је све тако целисходно створило, ипак се одмах за тим намеће ново питање: „Откуда је дошао тај персонални бог? Шта је он радио пре створења света? Откуда је за то узео грађу?“ и т. д. Према томе у области чисто научне философије застареда представа о антропоморфном „персоналном богу“ изгубиће своју вредност још пре него ли истекне ово столеће. Супротну представу о „персоналном ђаволу“ (— који је још у прошлом столећу првој на супрот стављена и јако раширена —) напустио је данас готово сав образовани свет.

Узгред буди поменуто, да се у осталом овај амфитеизам, који верује у бога и ђавола, много боље даје измирити с рационалним објашњењем света, него ли чисти монотеизам. Амфитеизам је ваљда најчистије изведен у персијској зендској религији, коју је основао *Зороастер* (или *Заратустра*, „златна звезда“) још на 2000 год. пре Христа. Ту је свуда *Ормузд*, бог светлости и доброга, у борби против *Аримани*, бога мрака и злога. На сличан је начин персонифицирана стална борба доброга принципа са злим и у митологији многих других амфитеистичких религија. Код старих Египћана бори се добри бог *Озирис* са злим *Тифоном*; код старих Индијанаца богу *Вишна* што одржава, одговара *Шива*, рушилац и т. д.

Узме ли се зблија представа о „персоналном богу“ за основицу светског посматрања, онда овај амфитеизам објашњава врло просто патње и оскудице овога света: као утицај злога принципа или „ђавола“. На против чист монотеизам, који је основа првобитној религији *Мојсијевој* и *Мухамедовој*, није у стању то тако разложно објаснити. Ако је тај један бог тих религија у ствари апсолутно добро и савршено биће, то је требао и свет свој савршен створити. Овако несавршен и бедан органски свет, као што је на земљи, он у опште не би могао ни измислити.

Ова су посматрања још важнија, ако се задубемо у дубока природна сазнања новије биологије. Овде нам је пре 33 године отворио очи *Дарвин* својом науком о борби за живот и његовом селекционом теоријом, која је заснована на учењу о борби за живот. Од тога доба знамо да цела органска природа на нашој планети постоји једино нештедимичном борбом свију против свега.



Тисуће животиња и биљака морају пропасти свакога дана на сваком месту земљине површине, да би на тај начин одабране индивидуе могле живети и свој живот уживати. Ну и живот овог малог броја примерака, који су подобни за живот, вечита је борба против опасности сваке врсте. Тисуће веселих клица узалуд пропадају свакога минута. Бесна борба користољубља код рода човечјег само је слаба слика непрекидне и свирепе борбе, која је обузела цео живи свет. Нико више не верује данас, бар од образованих мислилаца, лепој песми о божјој доброту и мудрости у природи, коју смо још као деца пре 50 година с побожношћу слушали! Она је уништена нашим дубљим познавањем узајамних односа међу организмима, унапређеном екологијом и социологијом, науком о паразитима и патологијом.

Све ове жалосне и непроменљиве чињенице — праве „мрачне стране природе“ — разумљиве су за религијозно мишљење помоћу амфитеизма, оне се јављају као „дела ђавола“, који се бори против „божјег“ савршеног и наравственог светског уређења и нарушава га.

За монотеизам, који познаје само једнога бога, само једно савршено највише биће, оне остају неразумљиве. Ако се при том непрестано говори о „наравственом светском уређењу“, то значи затворити очи пред непобитним чињеницама светске историје и природописа.

На основу тога тешко да можемо појмити, како велика већина тако званих „образованих“ сматра с једне стране и данас веровање у персоналног бога као главно начело религије, док међу тим с друге стране одбацује веровање у персоналног ђавола као средњовековну празноверицу.

Ову недоследност „образованих хришћана“ у толико је теже разумети и још је више треба кудити, што обе те догме у равној мери чине битни део сваке праве хришћанске вероисповести. Као што је познато, у новом завету игра персонални ђаво врло важну улогу, као „сатана, искушатељ, наводицац, господар пакла и мрака“ и т. д., међу тим га не налазимо у описима старог завета. Сам наш велики реформатор *Мартин Лутер*, који је искоренио многе застареле догме, није се могао ослободити веровања у реалну егзистенцију ђавола, треба се само сетити историске мрље од мастида у Вартбургу! Осим тога на тисућама слика и других таквих представа наше хришћанске уметности, сатана је представљен тако исто с телом, као и персонална добра божанства, које ум човечји, на већ осамнајест векова, узалуд покушава да састави у једну „троједну личност.“

Дубоки утисак, који чине нарочито на душу детињу те милијун пута репродуковане конкретне представе, обично се подцеђује према његовом огромном утицају. То је без сумње у многоме узрок, што се такви бесмислени мити под маском „религијозних истина“, а против разума непрестано одржавају.

Слободоумни хришћански теолози покушавали су од сваке руке да удале „персоналног ђавола“ из хришћанске религије и да на место њега поставе персонификовану идеју дажи, „злога духа“. Ну с истим правом морамо и место персоналног бога ставити персонификовану идеју истине „доброта духа“.

Против оваког представљања немамо ништа да приметимо, напротив, ми у њему видимо један важан мост, који везује чудотворну религијозну поезију с расветљеном природном науком. Наша „монистичка идеја о богу“, која се не противи данашњем природном знању, види „дух божји у свима стварима“. Она никако више не може да види у богу неко *персонално биће*, то ће рећи другим речма индивидуу, која заузима ограничен простор, или баш индивидуу у облику човечјем. Напротив „бог“ је свуда. Као што је још *Бордано Бруно* казао: „дух се налази у свима стварима и нема тела тако малог, које не би имало у себи један део божје супстанце, која га оживотворава“. На тај начин сваки је „атом“ оживотворен, а тако и „васеленски етар“; према томе може се бог такође определити и као бесконачна сума свију природних сила, као сума свију атомских сила и етарских треперења. На то се исто у главноме своди и када поштоваоци г. предговорник дефинише бога као „највиши светски закон“, који он представља као „*дејство општега простора*“ (Wirken des allgemeinen Raumes).

Није нам стадо до имена код овог највишег религијозног принципа, већ до јединства главне представе, до јединства између бога и света, између духа и природе.

Напротив „*хомотеизам*“, антропоморфна представа бога, и понижава овај најузвишенији космички појам до „*гасовитог кичмењака*“.

Међу разноврсним *пантеистичким* системама, које су монистичку представу о богу још одавно мање више усавршиле, без сумње је најсавршенија система *Спинозина*.

Гете се, као што је познато, овој системи јако дивно и одобравао ју. Од других знаменитих људи, који су своје природне религије развили у овом пантеистичком смислу, поменућемо овде још само два највећа песника и људска познаваоца:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Шекспира и Лесинга; два највећа немачка владоца: Фридриха II. Хохенштауфена и Фридриха II. Хохенцолерна; два највећа природњака: Лампаса и Дарвина. Доводећи у везу своју пантеистичку вероисповест и с исповедањем ових знаменитих слободних ђенија, још ћемо само нагласити, да је, услед огромног напретка природних наука у последње три деценије, ова вероисповест добила један емпирички доказ, о коме се пређе није ни слутило.

Атеизам, који се још и данас пребацује нашем пантеизму, а тако исто и његовој основи, монизму, не одјекује сада више у озбиљно образованим круговима. Оно до душе још у почетку ове године могао је данашњи царско-немачки канцелар поставити чудан избор у пруском посланичком дому: „Или хришћанско или атеистичко веровање“. То је било приликом одбране оног злогласног народно-школског закона, којим се ишло на то, да се школско образовање с везаним рукама преда папској хијерархији. Разлика, која постоји између овог накараћеног изданка хришћанске религије и првобитног чистога хришћанства, одговара разлици, која постоји између средњовековног веровања и данашњег образованог религијозног мишљења. Разуме се, ко обожава старе дрошке и лутке од воска, или види право хришћанско веровање у бесмисленој свирци и ружичним венцима; ко верује у чудотворне реликвије, или откупљује своје грехове опроштајницама и Петровим новчићима, томе ми радо остављамо да верује „јединоспасајему веру“. Према овим фетишким робовима ми ћемо драге воље бити „атеисте“. Овоме прекору због атеизма и неверја сличан је други један, који се често чује: да наш монизам уништава *поезију* и не задовољава човечје душевне потребе; нарочито би естетичка — нема сумње најважнија област, како у теориској философији, тако и у практичном животу — била оштећена овом монистичком природном философијом. Још је *Давид Фридрих Штраус*, један од најоштроумнијих естетичара и најуваженијих књижевника, одбио тај прекор и доказао управо обрнуто, да неговање поезије и лепота има много већу улогу у нашој „новој вери“. Није ми потребно доказивати вама, поштована господо, као природњацима и пријатељима природног изучавања, како свако дубље продирање ума нашег у тајне природне загрева нашу душу, нашој фантазији даје нову храну, а погледе наше на лепоту проширује. Да би се уверили у каквој тесној вези стоје код човека све ове области најплеменитије душевне функције, како је непосредно везано сазнање истине с љубављу

према доброме и с поштовањем према лепоме, дозвољно ће бити помевути само једно једино име, име највећег немачког ђенија, *Волфганга Гете-а*.

Што је до сада естетички значај наше монистичке религије, а тако и њена етичка важност, врло мало продђо у свест образованих људи, томе је у главном узрок наша недовољна школска настава. Истина се у последњим деценијама врло много говорило и писало о школској реформи и васпитању, али је стварни напредак још врло мали. И овде влада физички закон ленивости, и овде — а нарочито у немачким школама — средњовековна схоластика показује велику издржљивост тако, да рационална школска реформа мора тешком муком стопу по стопу земљишта за се освајати. Благостање и невоља будућих нараштаја имаће да пресуди и на овоме важном пољу, да ли је било боље пређе, док монистичко знање природе не беше признато за неопходно потребну основу, или обрнуто, када је то учињено.

Када школа двадесетого столећа процвати на овом чврстом темељу, тада ће се одраслој младежи открити не само знамените *истине* светскога развића, већ и неиспрпна блага *лепота*, које свет свуда у себи скрива. Дивили се ми велелепности високе планине, или чаробном морском свету; гледали дурбином велику чаробност звезданог неба, или микроскопом посматрали још већа чуда бесконачно малог живота — свуда нам божанствена природа отвара неиспрпни извор естетичке насладе.

Човечанство је већим делом корачало дотле са свим слепо и тупо кроз овај дивотни и чаробни земаљски свет, болешљива и неприродна теологија омрзнула је човечанству овај свет, називајући га „бедним“. Сад треба отворити очи духу човечјем, који тако моћно напред корача; сад му вреди показати, да истинито сазнање природе стално храни не само његов узвишени ум, већ да потпуно задовољава његову лакому душу.

Монистичко *испитивање природе* као сазнање истинитога, монистичка *етика* као хранитељка доброга, монистичка *естетика* као нега лепота — то су три најважније области нашег монизма; њиховим хармонијским и узајамним усавршавањем добивамо ону праву срећну везу *између религије и науке*, коју на жалост данас још многи не виде. *Истина*, *доброта* и *лепота*, то су та три велика божанства, којима се ми клањамо; у њиховом природном сједињењу и узајамној допуни добивамо чисти појам о богу. Овом „троједном божјем идеалу“, овом природном *монистичком тринитету* будући, двадесети, век подизаће своје храмове!

Пре десет година био сам на 300-годишњој универзитетској прослави у Вирдбургу, где сам пре 40 година и сам започео своје медицинске студије и продужио их кроз шест семестара. Тадашњи ректор, изврсни хемичар *Јоханес Вислиценус*, држао је красну беседу у цркви универзитетској. Он заврши своје жеље речма: „То нека да Бог, дух доброте и истине“. Ја додајем још: „и дух лепоте“. У то име и ја искрено честитам вашем природњачком друштву Остерланда. Нека би испитивање природних тајни и у овом сев.-источном куту наше Тиринђије цветало и напредовало; и нека би ваши зрели плодови сазнања овде у Алтенбургу толико исто допринели духовној култури и унапређењу праве религије, колико су у томе допринели плодови, које је пре 370 година обелоданио велики реформатор *Маргин Лутер* у сев.-западном крају Тиринђије у Вартбургу код Ајзенаха!

У средини између Вартбурга и Алтенбурга лежи класична варош муза, Вајмар, а близу њега наш земаљски универзитет Јена. Ја то сматрам као добар предзнак, што је баш у овоме тренутку ретка свечаност довела у Вајмар пресветле заштитнице јенског универзитета, заштитнице слободног испитивања и слободног учења¹⁾. У нади да ће они и у будуће бити наши заштитници, завршујем своју монистичку вероисповест речима: „*Нека би то дао Бог, дух доброте, лепоте и истине*“.

Минхен.

С немачког

Мих. Ј. Борђевић,
сврш. фил.

ХИПНОТИЗАМ И СУГЕСТИЈА.

Пре неколико дана чинио је Крафт-Ебинг, професор бечког универзитета, у психијатричком друштву научне експерименте поводом интересних питања о хипнотизму и сугестији. Он је на првом месту рекао: „Ми предузимамо експерименте, који имају највећег психолошког интереса, и то: да ли је могућно, да се извесне личности по вољи могу да ставе у произвољне одсеке њиховог живота — рад, који мора на чуђење побудити. Или је ово, што ћете одмах видети, највећа комедија, или је пак један корак у бесвесни живот. У последњем случају доказало би се овим експериментима, да се ништа

¹⁾ Истога дана славио је Велики Херцег са својом супругом у Вајмару своју сребрну свадбу.

Примедба. На ову философ. расправу изашла је врло повољна оцена од чувеног Сатерга у бечкој „*Neue Freie Presse*“ од 18. (30.) марта ове год. Пре водица.

не губи из памћења, што је се само некад доживело“.

Лице, са којим су чињени експерименти, стављено је у психолошки изузетан положај, изазвап хипнотичном сугестијом. Госпођица, која се ставила на расположење за експериментовање, има тридесет и три године и средњег је образовања. 1888 г. неки гроф, у чијој се кући наводи госпођица, случајно је открио њену наклоност за хипнотичке експерименте и за то је чинио често с њом покушаје.

Професор Крафт-Ебинг намести госпођицу на диван и махне десном руком преко њених очију. Она је у тренутку хипнотисана и седи укочено са затвореним очима.

— Спавате ли, госпођице?

— Не спавам!

— А за што не спавате?

— Јер иначе не бих могла говорити.

— Ја ћу вам заповедити, шта морате да будете — ја то хоћу и ви ћете то бити. Кад будем избројао три и ваше очи додирнуо, онда ћете се пробудити.

За овим је свој медиум додиром руке довео опет у нормално стање и питао је, да ли се сећа разговора.

— Не, гласно је њен одговор.

— Колико вам је година, госпођице? на један пут запита Крафт-Ебинг.

— Тридесет и три године.

— Не, теби је седам година, рече професор са нагласком; услед неповерљивог смешења госпођичиног професор понављаше све гласније: „Јест, теби је збиља седам година“, гледајући је укочено у очи. Под утицајем овог погледа и строгим тоном издате заповести у један мах измени се израз и понашање госпођичино. Она се поче понашати као седмогодишње дете. На питања је одговарала несташно као дете. Са радосним смешењем она похита професору, кад јој показа лопту, са којом је се после играла пљескајући рукама.

— Погле лепе лутке! рече професор,

— Ах, ала је лепа! узвикну госпођица, која је постала дете и изгледаше пресрећна због поклона, који у рукама љуљаше, намешташе и т. д. Она се пентреше на диван и столицу, намешташе столице једну на другу, играше се са лутком и поједе неколико водача.

— Јеси ли била у Бечу?

— Јест, била сам с мајком!

На послетку је и писала као дете од седам година. На један пут викну професор: „Теби је петнаест година!“ Медиум на то гледаше укочено

и поче се понашати као девојка од петнаест година. Професор јој честита рођен-дан и преда букет цвећа. Упитана, кад је последњи пут била у Вечу, она је одговорила: „пре две године, на изложби 1873 год.“

— Учиш ли још марљиво? рече професор.

— Немам времена за то, јер морам радити по кући.

На питање, да ли иде чешће у шуму, одговорила је, да јој време не допушта.

— А зашто не? питаше професор.

— Па сад је хладно на пољу. (15. фебруара је њен рођен-дан). На послетку је и писала и писање је одговарало њеним годинама.

— Ја вам не могу више „ти“ говорити, рече професор.

— А зашто?

— Па вама је деветнаест година.

— Ах, не, брањаше се она, мени је тек петнаест година.

— Не, вама је деветнаест година, понављаше професор с нагласком.

На један пут слика се опет промени, госпођица се понашала као са свим одрасла. Кад ју је професор запитао, да ли ће се скоро удати и да ли већ има некога, кога љуби, она поцрвени и призна да има.

Писање је и овде одговарало узрасту, јер је било са већом сигурношћу и извешаношћу. После ових експеримената Крафт-Ебинг је сугерирао госпођици, да јој је тридесет и три године и одређивао јој је разне положаје у којима је одмах непомична била, а после ју је поново пробудио из хипнотичног сна. За овим је се отворила дискусија о овим експериментима.

Истина, или комедија?

Ова се алтернатива разноврсно претреса поводом Крафт-Ебингових експеримената, и док једни сматрају, да су нађени докази о подобности репродукције хипнотичне сугестије, дотле други придају госпођици Клементини Г., са којом су чињени експерименти, велики глумачки таленат.

И у психијатријском друштву била су подељена мишљења. Сам Крафт-Ебинг, као заступник хипнотично-сугестивне теорије, није противан, да узме госпођици Г. озбиљно у оцену. „Ја госпођици познајем прилично одавно“, рекао је научник, „а познајем и грофа П. Све је било истина, никаква комедија. Накнадно могу изјавити, да сам себи створио потпуно уверење о необоривој истини дотичних сугестивних експеримената, само још нисам у положају да, без одобрења лица, која су овде у питању, откријем завесу изнад тугаљивих моме-

ната, који су ван сваке сумње. Ово нисам могао учинити ни приликом експеримената. Чим пак добијем одобрење да дам поменути доказе, ја ћу то у интересу науке и учинити.“

— Други један стручњак, владин саветник Др. Гаустер, позива се на то, да хипнотичне сугестије вековима постоје. На пример, веровање у вештице није ништа друго било, већ сугестије у објективним и субјективним односима. Данас пак има шта више *политичких* и *социјалних* сугестија. У интересу науке не треба одбацити сугестивне експерименте. На сваки начин може хипнотична сугестија, као што је већ и Мајнерт тврдио, имати као последицу околности, чији се замахај не може лако измерити. Односно Крафт-Ебингових експеримената изјаснио је се др. Гаустер скептички, и не изгледа му да је изнесен доказ о несвесном душевном животу, већ да је оно пре самообмана.

Врло одлучно изјаснио је се професор Морич Бенедикт код својих слушаалаца: „Господо“, рекао је он, „ви хоћете да чујете моје мишљење о овој афери? Па лепо, оно је све глупа превара! Једна најинтереснија појава Психологије јесте зацело та, да људе не заслени духовно, физички и морално здрава жена, већ хистеричне женске, а то бива с тога, што хистерична жена, која представља женски тип као карикатуру, изазива допадање код људи на основу закона о контрасту. Ове хистеричне женске имају женску особеност да најбоље експлоатишу слабости људи у интелектуалном, моралном и естетичком погледу. За то је њима највеће уживање да држе у своју корист фантасте и славне научнике. Урачуна ли се томе још и то, да чланови виших staleжа, који беспослени одају, потребују за себе одвојену науку, која се да стећи без рада и без знања, онда је појмљиво, зашто медицинске науке и процедуре, које апелују на фантазију и самозадовољност, тако лако уђу у моду. Кнајнова наука је, по себи се разуме, приступачнија него ли Шкодина, и ова се господа могу забављати са фантастичним бесмислицама модерне хипнозе и сугестије, гледајући при том са ароганцијом оне научнике, који неакцептују те тако неодређене и нејасне ствари. Ја долазим у оне, који су се у Јевропи највише занимали питањем о хипнози и који су је терапијски применили. Ја се нисам нагло борио ни против претеривања ни против превара, јер у медицини истина оставља свој седимент чешће у завијутку заблуда. Фантасме и преваре, које се годинама примењују, ја сам са доста среће побрљао на скуповима енглеских лекара у Паризу и Брислу, 1889. и 1890. године. И заблуде, у које су били запади и сами

племенити духови, као Шарл Рише и Љуис, стоје данас под мачем научнога света, који данас не побија хипнотизам фарисејски, него опомиње и штити од претеривања и од злоупотреба истога. Психолог је у стању, да такве комедије, како их је извео Крафт-Ебинг, одмах открије — особито кад хоће“.

Један најславнији бечки клиничар разговарао је се ових дана с једним писцем односно ових најновијих експеримената. Између осталог рекао је професор и ово: „Нико неће хтети потцењивати ауторитет професора Крафт-Ебинга и његову савесну жудњу, да прозре и докучи дубину мрачне материје. А исто тако морају се такви експерименти примити с највећом опрезношћу. Најдуховитији и најоштроумнији научници буду кад што жртва веште обмане. Славни испитивачи чине често утисак — не, да су некога хипнотисали, већ да је било њима нешто сугерирано. Ми сусрећемо хинозу у свакидањем животу тако често, да не треба никакво вештачко претеривање мисли, па да се докаже факт хипнозе. Јаки и моћни духови имају неизмеран утицај на своју околину, која им нехотимично следује. Ово нам показује Историја од најстаријих епоха па до у садашњост. И искуство учи, да се здрава наука као и заблуде пресађују у масу с непојмљивом брзином неодољивог преношења мисли. У домаћем кругу видимо још у соби код деце, како мали подражавају и примају не само говор и навике, већ и саме покрете родитеља. Овде је хипноза потпуна. У лекарском животу врло често је од пресудног утицаја чврста воља на болесне индивидуе. Ја бејех — причаше клиничар — сам сведок једне сцене, како је један енергичан лекар умео да подигне хистеричну женску, која није била много болесна, из њене болесничке постеље, и то само помоћу своје јаке воље. Лекар јој је прво рекао благим тоном: „Па вама ништа није, зато устаните!“ Кад је болесница славим климачем главе у знак неодобравања одговорила, викнуо је лекар јаким гласом: „С места устајте, вама апсолутно није ништа!“ И кад је уображена болесница још непрестано изгледала неодлучна, он се нападне на њу таквом громовитом дреком, да је болесница сместа скочила здрава читава. Ово хипнотично утицање лекара на болесника понавља се сто и хиљаду пута. Ипак одушевљени поборници хипнозе, научници као и лајци, веће се уверити; хипноза је религија. Овде је исто тако као и са сваком ствари, која се верује. Жудња за природним тако је велика, тежња за променом у једнородности живота тако је јака, да ће спи-

ритисте и хипнотичари у својим експериментима увек наћи највеће утехе. Множина се нада, да ће ипак може бити моћи бацити бар један поглед у тајанствени „овај свет“:

Дворски саветник Крафт-Ебинг, приметно је писац, пушта да његов медиум постане седмогодишње дете, тако, да се триестогодишња госпођица игра с луткама. Зашто још ни један хипнотичар није заповедао своје медиуму: „Ти ћеш сад на један пут постати за хиљаду година старији и казати ми, како ће онда у оно време изгледати у Јевропи и у свима јевропским деловима? Зашто још ни један хипнотичар није покушао, да пошаље свој медиум на сент-марско гробље и да му заповеди: „Нађи ми овог тренутка Моцартов гроб!“ За једног анатома, који је у исто време и хипнотичар, морало би бити од неизмерне вредности открити на овај начин тајну, како да пређе мртвац у мумију, што нам од Египћана није остало. Никад није ни један медиум или погађач мисли учинио какво важно откриће, увек нам се пружају апсурдности и више или мање згодна романтика“.

„Ви имате право“, настави клиничар. „Пре две године ја сам видео госпођицу, с којом је професор Крафт-Ебинг у друштву за Психијатрију експериментовао, како је на једном забавном вечеру код једног овдашњег лекара с успехом изводила своје вештачке комаде. Она је се и тада на исти начин стављала у своју: 7., 15. и 20-ту годину; допуштала је да јој се тада метне нож у руку и са свима знацима забуне и страха хтела је да изврши убијство над једним од присутних. То је се све дешавало при отвореним очима, у извесној мери у стању бесвесног душевног живота. То је просто смешно и ствар немогућности. У времену од онда па до данас изгледа да госпођица није учинила ванредне напредке у хипнози. А и нема више никакве наде, завршио је клиничар, да ће се присталице хипнозе и спиритизма моћи обрнути, па кад би им баш и још драстичнија открића показала да у њиховим стварима лежи хотимична или нехотимична заблуда и обмана. Када је надвојвода престолонаследник Рудолф с надвојводом Јованом (Јован Орт) неоспорним начином открио будаласте продукције Бастијанове, наступило је за неко време мир у друштву људи, који с духовима бају. Пораз је био тежак, што ипак није сметало, да присталице спиритизма доцније опет у толико више дигну главу“.

Ми из овога у опште видимо, да неки стручњаци сматрају, да није изнађен доказ о подобности репродукције хипнотичне сугестије и да није искључена обмана. Ну, ипак за то овај случај има доста интереснога, те да се ствар још ближе научно испита.

По немачком
Љ. М. Протић.

ПРОСВЕТНИ КОВЧЕЖИЋ

РАЗНИ ЗАПИСИ

Статистика библиотека. — Дело, које је скоро изашло: „Adressbuch der deutschen Bibliotheken“ од др. П. Швента, има интересну статистику о 1609 јавних и приватних библиотека, које укупно имају 27,091.288 штампаних књига и 240.416 рукописа. 130 јавних библиотека, где су урачунате и универзитетске, имају 15 милијуна свезака; 530 библиотека јавних школа (осим ђачких књижица) имају преко 3 милијуна свезака; 142 библиотеке других научних завода преко 2 милијуна; 330 библиотека појединих надлештава $2\frac{1}{2}$ милијуна; 201 црквена библиотека $1\frac{1}{2}$ милијун; 61 војничка библиотека (за официре) $\frac{2}{3}$ милијуна; 128 библиотека појединих друштава 1 милијун и 87 приватних породичних библиотека, већином кнежевских и грофовских, $1\frac{1}{2}$ милијун свезака. Пет највећих књижица у Немачкој јесу дворска и државна библиотека у Минхену са 900.000 штампаних свезака; краљевска библиотека у Берлину са 800.000; универзитетска и државна библиотека у Штрасбургу са 601.000; хамбуршка варошка библиотека са преко један милијун штампаних свезака и универзитетска библиотека у Гетингену. После ових долазе библиотеке у Лајпцигу, Дрезда, Хајделбергу, Минхену (универзитетска) и у Вирцбургу. Британски музеј у Лондону и Bibliothèque nationale у Паризу по величини надмашују све немачке збирке, а по неке од њих надмашују их веома знатно и у погледу употребе књига за читање. У минхенској дворској библиотеци употреба књига износи 130.000; у краљевској у Берлину 281.000; у Штрасбургу само 20.000; у Гетингену 72.000. Напротив у британском музеју употреба књига износи $1\frac{1}{2}$ милијуна; у лондонској народној библиотеци $2\frac{1}{5}$ милијуна; у Bibliothèque nationale $0\frac{1}{5}$ милијуна; у Bibliothèque Municipale у Паризу $1\frac{1}{5}$ милијун. И у понеким американским библиотекама број употребе књига износи 2—400.000.

Један поглед на издатке за библиотеке такође је поучан. Берлин троши највише, 414.000 марака годишње, Минхен 159.000, Штрасбург 122.000, Лајпциг 87.000, и т. д. Просечни издатак за библиотеке у вишим школама је 598 марака годишње; провинцијске владе у Пруској троше годишње у овом циљу 1500 марака; више судске библиотеке 1583 марке; првостепених судова 526, а црквене библиотеке имају на овај циљ већином мање од 100 марака. Укупно издају 1609 научних библиотека

$2\frac{1}{3}$ милијуна марака годишње. Британски музеј издаје 7 — 800.000 марака; Bibliothèque nationale 660.000; Newberry библиотека у Чикагу 400.000, и народне библиотеке у Бостону 670.000, у Лондону 660.000 и у Чикагу 450.000 марака.

Љ. М. П.

Измене у правопису француског језика.

Питање, да се француски правопис упрости, које је тако дуго занимало највише кругове француске академије, на послетку већ је свршено и скинуто са дневног реда.

Док се последњих минулих дана парламенат, који је био на умору, занимао питањем о буџету, новинарски свет ратом, миром и географијом Сијама и околине, догле се у већима бесмртника расправљало питање о правопису, и на послетку однела је победу ствар напретка, и ако са незнатном већином само од два гласа.

Вицеректор париског универзитета, професор Gréard, био је вођ партије, која је однела победу, а конзервативцима, који су подлегли, био је на челу херцег Омалски, за кога се прича да је се са таквом тврдоглавошћу борио, као и у данима своје жарке младости. Колико ће пак отпасти изузетака и особености у француском језику, које данас заједно толико муке омладини при изучавању истог а којих у будуће неће толико бити — још је тајна. Ипак велике наде неће се ни овог пута испунити. Биће, да је ово само један скроман, умерен почетак и ништа више. Зна се на пр. још сада, да ће се у будуће писати је veus у место veux, да множина од voix неће бити као данас опет voix, већ ће бити vois, да ће се blasphème писати с једним f, а alinéa неће у множини остати непромењено, већ ће му се на крају додати и једно s. Нова правила објавиће се кроз неколико дана у мањем спису, који ће саставити и издати академија. Односно ове последње тачке била је последња, одсудна борба између заступ ика старог и новог времена. Пошто су поједине новине корак по корак биле продрле, тражио је херцег Омалски, да се објављивање и увођење ових измена одложи док се не доврши речник академије, који се очекује, да ће кроз неколико дваестина година бити готов. У длаку, па би професор Gréard био код ове тачке побеђен, али је и последњи човек узет у помоћ: Émile Olivier дотрчао је из унутрашњости и осигурао победу с

већином од два гласа. Некадашњи министар из доба царства хвали се овом последњом победом. Што се, тиче увођења новог правописа, оставиће се ученицима за неко време слободан избор између старог и новог при испитима. После овога доћи ће време кад ће присталице новог правописа имати извесно првенство и на послетку ће доћи дан ужаса, од када ће се употреба старог правописа у појединим случајевима рачунати као погрешка и сматраће се за доказ незнања.

Љ. М. П.

О склопу нашег нервног система. Чувени проф. Вилхелм Хис држао је на 65. конгресу немачких лекара и природњака, септембра месеца о. г., предавање о елементима и о склопу нашег нервног система. Чини се, као да ће истраживањима једног италијанског и једног шпанског природњака наступити читав обрт у досадашњем мишљењу о нашем нервном систему. Што микроскопска анатомија више напредује, све теже полази за руком да се овери уобичајено мишљење о тесној вези нерава, мозга и кичмене мождине. Познато је, да нерви за осећаје одводе спољашњу драж од коже и од чулних органа ка мозгу и ка кичменој мождини и да се од ових у облику покретних мотора води ка нервима за кретање и њиховим посредством ка мишићима; али на који се начин ово догађа загонетно је, и новија истраживања су начинила тај догађај још загонетнијим но што се испрва мислило. Све хипотезе, које су с великом тачношћу и научношћу постављене биле, отпале су после истраживања италијанског и шпанског природњака. Чувени анатом *Келикер* је та истраживања потврдио и допунио. Знаменитост тих радова је у томе, што је веза међу нервима, мозгом и кичменом мождином много слободнија но што се до сад држало. — Многи лекари и природњаци држе, да према овим истраживањима може и мишљење о т. зв. центрима духовних центара у мозгу претрпети велике измене.

М. П.

О надражљивости биљака. На истом збору је професор *Пфефер* покушао да докаже, како се велики део животних појава у биљака може протумачити као реакција на дражи. Дражи су те сва-

како само спољашње побуде, којима се подстичу заплетени хемијски догађаји кретања у биљке. Обртање корена из биљног заметка доле, и избијање стабла горе, само је реакција на дражи кретања, које потичу од теже. Тисућама година признавала се реакција на дражи само *анималним* организмима и у ту се заблуду не би упало, да су се могли финији догађаји микроскопски посматрати. Тако би се тада могло видети, да бактерије, које бесциљно у води лутају, како се у воду баци месо или екстракт меса, хитају потискујући се ка мамцу, а одбијају се од нега, ако је јако концентрован. Па и поновно избијање пупољака у дрвета, оголелих због мрза или због гусеница, своди се на снагу коју изазивају спољашње дражи. Да ли смемо сматрати те појаве у биљака као *осећаје* у психологијском смислу? Ово питање преноси проф. *Пфефер* с правом у метафизику. Човек поставља тако питање с тога, што налази сличности између поменутих појава и своје свести, објективно пак видимо једино спољашње промене. Ну свакако је овај проналазак сличности између биљних и животињских догађаја од великог значаја, и једна је од најважнијих тековина физиологија биљака, која је у последњим десетинама година протумачила многе животне појаве у биља или бар утрла путове научном тумачењу.

М. П.

ИСПРАВЦИ

У прилогу „Основи математичке географије“, штампаном уза св. 7. и 8. „Просв. Гласника“ од ове год., треба исправити ове крупније погрешке:

- На стр. 2. у слици 3., треба место ДЖ да стоји ДЕ.
- „ „ 5. у ступцу 1., врсти 18. оздо, иза речи „не видимо“ треба да се уметне: „кад је прва четврт, види се десна полутина“;
- „ „ 6., у слици 7. треба место ч да стоји г.
- „ „ 8., у 2. ступцу, у „Напом“, при крају, треба да су заграђене речи „од Берингове отоке преко Великог океана“.
- „ „ 10. у 1. ступцу, 1. врсти озго, стоји „*Пералерна*“ а треба „*Паралелна*“.